

Medborgarråd om klimatet

Projektrapport för Medborgarråd om Klimatet

En redogörelse och reflektioner kring Sveriges första nationella
klimatmedborgarråd

Contents

FÖRORD	2
ABSTRACT - ENGLISH	2
SAMMANFATTNING.....	3
EXECUTIVE SUMMARY IN ENGLISH.....	8
1. INTRODUKTION	15
2. BAKGRUND	16
2.1 MEDBORGARRÅD	16
2.2 MÅL OCH RÅDSUPPDRAG.....	16
2.3 BUDGET	18
3. DESIGN	19
3.1 INSPIRATION OCH DESIGNRÅD	19
3.2 THEORY OF CHANGE.....	19
3.3 STYRNING.....	21
<i>Strategisk nivå.....</i>	<i>22</i>
<i>Operativ nivå.....</i>	<i>24</i>
3.4 ETISKA PRINCIPER.....	25
3.5 SESSIONSDESIGN.....	26
3.6 SYSTEMPERSPEKTIV	30
3.7 FÖRSLAGSFORMAT.....	31
4. IMPLEMENTERING.....	34
4.1 OPERATIVA KONSULTER.....	34
4.2 MEDLEMSURVAL	34
4.3 REKRYTERINGSPROCESSEN.....	36
4.4 KUNSKAPSFÖRMEDLING	40
<i>Rådstalarnas teman.....</i>	<i>41</i>
<i>Climate Fresk.....</i>	<i>43</i>
<i>Kunskapsstillgänglighet & lärandemiljö.....</i>	<i>44</i>
4.5 LOGISTIK	45
4.6 RÅDSPROCESS.....	45
4.7 FACILITATORER	52
4.8 FEEDBACKMEKANIK.....	53
5. RESULTAT	53
5.1 BESKRIVNING AV RÅDETS FÖRSLAG.....	53
5.2 GEMENSAMT UTTALANDE.....	57
5.3 ÅSIKTSFÖRÄNDRINGAR UNDER RÅDSPROCESSEN.....	60
6. KOMMUNIKATION.....	70
6.1 KOMMUNIKATIONSSTRATEGI.....	70
6.2 SOCIAL MEDIA	72
6.3 RÅDSMEDLEMMARNAS INVOLVERING I PRESS RELEASE OCH MEDIEEVENEMANG.....	74
<i>Medieevenemang.....</i>	<i>75</i>
7. UTVÄRDERING.....	77
7.1 ENKÄTUNDERSÖKNINGAR.....	77
7.2 PROCESSUTVÄRDERING GENOM ENKÄTUNDERSÖKNINGAR.....	78
7.3 AVSLUTANDE REFLEKTIONER FRÅN PLANERINGSGRUPPEN OCH KONSULTER	81

8. AVSLUTANDE TACK.....	83
BILAGOR.....	92

Förord

”Medborgarråd om klimatet” var Sveriges första nationella klimatmedborgarråd. Dess syfte var att ge en grupp slumpmässigt utvalda personer möjlighet att diskutera och enas om välgrundade rekommendationer för hur Sverige kan minska sina växthusgasutsläpp i enlighet med Parisavtalet. Rådet fokuserade på utsläpp från trafik- och transportsektorn då dessa står för en tredjedel av Sveriges utsläpp, är politiskt omdebatterade, och har relevans för varje medborgares vardagsliv.

Rådet organiserades av de svenska universitet och forskningsinstitut som ingår i forskningsprogrammet Fairtrans, finansierat av Mistra och Formas, med ytterligare med ytterligare finansiering från European Climate Foundation och EU Horizon. Till skillnad från de flesta klimatmedborgarråd var Medborgarråd om klimatet oberoende av offentlig förvaltning, och hade som målsättning att berika och nyansera den klimatpolitiska debatten i Sverige.

Från ett urval på 7000 slumpmässigt utvalda personer rekryterades 60 av de intresserade till medborgarrådet. Medlemmarna speglade Sveriges mångfald i demografi, politiska uppfattningar och oro inför klimatförändringar. Medborgarrådet genomfördes på 40 timmar fördelade över nio tillfällen mellan den 9 mars och den 19 maj. Fyra dagar (två helger) träffades medlemmarna i Stockholm, och fem kvällar däremellan i digitala möten. Vid dessa tillfällen fick deltagarna tillgång till kunskap från olika perspektiv för att sätta sig in i klimatfrågan, dess utmaningar och möjliga lösningar. Medlemmarna uppmanades också att söka information på eget håll. Genom faciliterade gruppdiskussioner fick medlemmarna självständigt komma fram till förslag för att minska utsläppen. Grupperna tog fram 22 förslag, innehållande 62 åtgärder, samt ett gemensamt uttalande. Dessa bedömdes av rådets medlemmar genom en anonym individuell omröstning vid rådets sista träff.

Denna rapport syftar till att ge en transparent dokumentation av medborgarrådet, dess utformning, genomförande, huvudsakliga insikter samt resultat från utvärderingsenkäter. Förhoppningen är att rapporten kan inspirera andra och bidra med lärdomar inför framtida medborgarråd.

Abstract - English

‘Medborgarråd om klimatet’ was Sweden’s first national climate assembly. The assembly aimed to enable a group of randomly selected Swedish residents to deliberate and agree upon a set of well informed and well considered recommendations that advise how Sweden may decrease the GHG-emissions in a fair manner, and thereby contribute to Sweden’s obligations under the Paris Agreement. The focus of the assembly was on emissions from transportation.

The assembly was organized by Swedish universities and research institutes within the Fairtrans research programme, funded by Mistra and Formas, with additional funding from the European Climate Foundation and EU Horizon. Unlike many climate assemblies in other countries, the assembly was independent of any political or administrative authority and aimed to support an enriched and nuanced debate on climate in Sweden.

Based on an an initial random selection of 7000 Swedish residents, 60 members were recruited to reflect the diversity of Sweden in terms of demographics, political affiliation and concern about climate. Members met

for 40 hours distributed over 9 sessions between the 9th of March to 19th May – two whole weekends in person in Stockholm and five evenings online. Members were presented with expert knowledge and perspectives. Through facilitated deliberations in small groups they identified challenges and developed 22 recommendations, 62 individual policy suggestions, and a general statement. These were anonymously voted on by 49 members at the last meeting.

This report aims to give a transparent account of how the assembly was designed, planned and delivered. It presents the findings and learnings as well as results of before/after surveys. We hope that this report inspires others and contributes learnings that can inform future assemblies.

Sammanfattning

Bakgrund och syfte

”Medborgarråd om klimatet” var Sveriges första nationella klimatmedborgarråd. Dess syfte var att ge en grupp slumpmässigt utvalda svenska personer möjlighet att diskutera och enas om välgrundade rekommendationer för hur Sverige kan minska sina växthusgasutsläpp i enlighet med Parisavtalet. Rådet fokuserade på utsläpp från trafik- och transportsektorn då dessa står för en tredjedel av Sveriges utsläpp, är politiskt omdebatterade, och har relevans för varje medborgares vardagsliv.

Rådet organiserades av de svenska universitet och forskningsinstitut som ingår i forskningsprogrammet Fairtrans, finansierat av Mistra och Formas, med ytterligare finansiering från European Climate Foundation och EU Horizon. Till skillnad från de flesta klimatmedborgarråd var Medborgarråd om klimatet oberoende från offentlig förvaltning, och hade som målsättning att berika och nyansera den klimatpolitiska debatten i Sverige.

Förslag och lärdomar

Medborgarrådets förslag

Rådsmedlemmarna presenterade 22 förslag med totalt 62 åtgärder, där varje förslag innehöll en problembeskrivning, bedömning, konkreta åtgärder och kommentarer. Rådets medlemmar fick sedan rösta på de olika förslagen individuellt och anonymt. Omröstningsresultaten visar på en hög grad av enighet, då samtliga förslag fick stöd av majoriteten. Förslagen som fokuserade på investeringar och förbättringar i kollektivtrafiken fick ett särskilt starkt stöd, med cirka 90 procent av medlemmarna bakom dessa (#10,#18, #21, #22).

Förslag på skatteåtgärder som syftar till att motverka vissa beteenden fick mindre stöd, även om 78 procent av medlemmarna röstade för en eller två åtgärder om höjd flygskatt (#6.1, #7.1).

Andra förslag fokuserade på att stärka utbildning om klimatet, främja blocköverskridande klimatpolitiskt samarbete, samt stärka lokalsamhällens möjlighet att bidra till klimatarbetet.

Gemensamt uttalande

Rådets gemensamma uttalande, som stöddes av 93 procent av rådsmedlemmarna, betonade det akuta behovet av handling i klimatfrågan, framhävde det samförstånd som medlemmarna hade nått trots sina skilda bakgrunder, och deras gemensamma engagemang för en hållbar framtid.

Uttalandet uppmanade till samarbete mellan olika samhällsaktörer och underströk behovet av politisk enighet i klimatfrågan, förbättrad kommunikation av klimatvetenskap, näringslivets ansvar, samt behovet av beteendeförändringar stödda av incitament.

”Sveriges miljömål borde vara en lika självklar och blocköverskridande fråga som försvarspolitiken är. För om vi kan enas, borde även våra folkvalda kunna göra det.”

Från medborgarrådets gemensamma uttalande.

Förändringar i gruppens åsikter och prioriteringar

Innan första träffen undersöktes medlemmarnas syn på klimatpolitik genom en före-enkät. Detta följdes upp efter att medborgarrådet genomförts. Jämförelse mellan de 28 medlemmar som kunde identifieras i både före- och efter-enkäten visar att medlemmarnas åsikter inte förändrades så mycket på gruppnivå, men att det inom vissa områden skedde tydliga förändringar. Förslag som redan initialt var populära, så som satsningar på kollektivtrafik (fråga 116), stadsplanering (fråga 115), landsbygdsservice (fråga 117) och klimatutbildning (fråga 22), fick ännu större stöd i efter-enkäten. I vissa fall ökade skillnaderna mellan åsikterna, medan det i andra fall kunde konstateras att några medlemmar som från början inte ansåg att livsstilsförändringar behövs hade ändrat uppfattning vid slutet av projektet (fråga 69).

Under processen blev vissa medlemmar mindre oroliga för klimatförändringarna, medan andras oro ökade (fråga 15). Övertygelsen om behovet av omedelbara klimatåtgärder stärktes (fråga 106), samtidigt som tilliten till politiska beslutsfattare minskade (fråga 1).

Under processen skedde en ökad polarisering kring synen på ekonomisk tillväxt som en möjliggörare för klimatomställningen. Stödet både för och emot denna fråga ökade bland medlemmarna, vilket visar att medlemmarna stärkts i sin uppfattning under processens gång (fråga 118).

Efter rådsprocessen minskade tilliten till klimatvetenskapen något, samtidigt som stödet för att reglera den personliga konsumtionen ökade (fråga 119). Till exempel fick förslag om klimatavgifter för bilister baserat på var och hur långt de kör, ökat stöd i eftermätningen (fråga 109).

Resultat från utvärderingsenkäter och reflektioner kring processen

Före, under och efter rådsprocessen fick medlemmarna utvärdera processen genom att svara på enkäter. Enkäterna visar framför allt att deltagarna uppskattade processen och tyckte att diskussionerna och samtalsnivån höll hög kvalitet.

Höga nivåer av tillfredsställelse och engagemang

Samtliga 41 personer som svarade på efter-enkäten var glada över att ha deltagit (93% instämde helt). Likaså uttryckte en övervägande och ökad majoritet att politiken framöver bör engagera medborgare vid framtagande av nya klimatpolitiska åtgärder (fråga 72).

Rättvis och respektfull miljö

Rådsmedlemmarna uttryckte i samtliga enkäter att de hade goda möjligheter att uttrycka sina åsikter, samt att olika synpunkter respekterades.

Effektiv facilitering

Facilitatorerna lovordades för att ha skapat en konstruktiv och inkluderande miljö, säkerställt balanserad delaktighet och effektivt lett diskussionerna.

Ökad tilltro till processen

De tvivel som vissa deltagare hade i början, kring om diskussionerna verkligen var fria eller huruvida informationen de fick skulle vara balanserad, försvann mot slutet av processen (fråga 89, 92). Deltagare ökade sitt förtroende för sin kunskap om klimatvetenskap (fråga 95) och klimatåtgärder (fråga 96), för rådskamraternas rättvishet (fråga 91) och kunskap (fråga 90), och svenska folkets förmåga till deliberation (fråga 80, 81).

”Olika åsikter vidgar perspektivet, leder till nya insikter där en lösning som är rätt för mig kan vara helt fel för någon annan.”

Kommentar från en rådsmedlem i efter-enkäten.

Trots denna övervägande positiva utvärdering identifierades vissa utmaningar, bland annat önskade medlemmarna mer tid samt tydligare information om rådets samhällspåverkan och hur rekommendationerna skulle utformas och användas.

Intern utvärdering och reflektion från arrangörerna av Medborgarråd om klimatet lyfter fram vikten av:

- Expertgrupper och nätverk som bygger på beprövad erfarenhet.
- Tillräckligt med tid och tydliga ledningsstrukturer för att fatta beslut i komplexa frågor kring strategi, processdesign och kommunikation.
- Planering med tillräckligt lång tidsram för offentlig upphandling, gemensam processdesign, rekrytering av experter och utveckling av kommunikation.
- Strategiska satsningar på kommunikation, inklusive dedikerade kommunikatörer och att bygga relationer med media.
- Betydande resurser för att stödja mångfald bland deltagarna, särskilt för dem med språkliga behov.

Kommunikation

Medborgarråd om klimatet hade en kommunikationsstrategi med målet att nå ut brett till både allmänheten och beslutsfattare. Syftet var att bidra till samhällsdebatten om klimatfrågor genom att:

- Lyfta medlemmarna som talespersoner och stärka dem i att själva dela sina erfarenheter och insikter
- Bygga långsiktiga relationer med media för att säkerställa kontinuerlig bevakning
- Etablera en stark närvaro i sociala medier för att nå fler målgrupper

- Engagera civilsamhället och beslutsfattare genom presentationer, seminarier och samråd

De offentliga personerna i konsultationsgruppen och bland mentorerna, som engagerades för att ge råd i planeringen respektive stöd till medlemmarna under processen, bidrog till synlighet i media. SVT Nyheters löpande bevakning spelade också en viktig roll i spridning samt möjlighet att profilera medlemmarna och ge insyn i processen.

Resultat och genomslag

Medborgarrådet fick stort genomslag i media. Det har rapporterats om rådet i ett hundratal nyhetsinslag i TV, radio och tidningar. Medborgarrådet följdes av cirka 1 550 personer på sociala medier och nådde en sammanlagd räckvidd på 22 miljoner i radio, TV podcasts och sociala kanaler.

Fairtrans forskare och rådsmedlemmar har presenterat medborgarrådet och dess resultat vid över 30 tillfällen, bland annat för Klimatpolitiska rådet, Naturvårdsverket, Stockholms stads miljö- och klimatborgarråd, det internationella kunskapsnätverket om klimatråd (www.knoca.eu), samt vid ett seminarium i Sveriges riksdag.

Styrning och rådets etiska principer

Medborgarrådet om klimatet organiserades genom en styrningsstruktur som säkerställde oberoende, transparens och mångfald i utformning såväl som i genomförande, liksom att se till att rådets förslag speglade rådsmedlemmarnas uppfattningar och åsikter. Strukturen byggde på fyra centrala grupper:

- En planeringsgrupp, som bestod av medarbetare inom Fairtrans samt externa experter. De ledde arbetet med att utveckla rådets design, rekrytera talare, upphandla konsulter.
- En konsultationsgrupp, som bestod av offentliga personer från ett brett politiskt spektrum i Sverige. De bidrog till att olika perspektiv beaktades i medborgarrådets design och utformning.
- Oberoende konsulter, som Enkätfabriken som med rådgivning från Sortition Foundation hanterade rådets deltagardata och rekrytering, samt Digidem Lab som med rådgivning från Democracy X designade rådets sessioner, organiserade logistik, samt rekryterade och utbildade facilitatorer.
- Internationella experter inom klimatmedborgarråd som fungerade som rådgivande till planeringsgruppen.

Rekrytering och sammansättning av rådsmedlemmarna

Till rådet rekryterades 60 medlemmar för att återspegla den svenska befolkningen vad gäller ålder, kön, partipolitiska sympatier och olika nivåer av oro för klimatförändringar. 7000 slumpmässigt utvalda personer fick ett inbjudningsbrev, av vilka cirka 500 svarade. Bland dessa 500 var vissa demografiska- och åsiktsvariabler över- och underrepresenterade jämfört med befolkningen i stort. För att motverka sådan under-/överrepresentation, användes en algoritm som valde ut 60 deltagare som gemensamt återspeglade det svenska samhället i alla stratifieringsvariabler.

Avhopp innan medborgarrådets start ersattes så långt som möjligt med hjälp av algoritmen för att upprätthålla sammansättningen av medlemmar. 58 medlemmar deltog vid medborgarrådets första träff, och 49 medlemmar röstade på de slutliga rekommendationerna. Bortfallet ledde till en något lägre andel av personer från följande grupper: med lägre utbildning, postnummer associerade med lägre inkomst, utländsk bakgrund och ålder under 39 år, samt medlemmar från Småland, Öland eller Gotland. Men balansen mellan politiska åsikter och kön var oförändrad från start till slut.

Processbeskrivning

Medborgarrådet genomfördes i fyra faser: introduktion, lärande, diskussion och förslagsformulering. Under nio sessioner, som inkluderade både fysiska och digitala möten, fick medlemmarna fördjupa sina kunskaper och diskutera möjliga lösningar, för att till slut rösta på 22 konkreta förslag

Introduktion och orientering

Rådsmedlemmarna fick bekanta sig med medborgarrådets ämne och syfte, den deliberativa metoden, samt med varandra.

Lärandefas

Experter presenterade klimatvetenskap, policyalternativ och samhällseffekter, medan spelet Climate Fresk lät rådsmedlemmarna bilda en gemensam uppfattning om klimatförändringens orsaker och effekter, baserat på FN:s klimatpanels (IPCC) rapporter.

Diskussionsfas

Under ledning av utbildade facilitatorer deltog medlemmarna i fördjupade diskussioner i mindre grupper för att analysera information, identifiera utmaningar och utveckla potentiella förslag för minskade utsläpp.

Formulering av förslag samt omröstning

Medlemmarna förfinade och konkretiserade sina förslag, fick återkoppling från andra deltagare och följde ett format för att skapa tydliga förslag. Rådet avslutades med en anonym och individuell omröstning om förslagen, där samtliga medlemmar fick rösta på alla grupperns förslag.

Forskning

Medborgarråd om klimatet genomfördes inom forskningsprogrammet Fairtrans. Rådets design utgick från tidigare forskning om deliberativa medborgarpaneler (“deliberative mini-publics”), och tog inspiration av liknande initiativ i andra länder. I skrivande stund genomför en forskningsgrupp en omfattande utvärdering av medborgarrådsprocessen och dess kort- och långsiktiga effekter. Denna forskning baseras på observationer, intervjuer, deltagarenkäter och en opinionsundersökning som kommer att genomföras i början av 2025.

Avslutande reflektioner

Medborgarråd om klimatet visade att människor från olika delar av det svenska samhället kan föra konstruktiva samtal trots olika åsikter. Med tillräckligt om tid, information och faciliterade diskussioner, kan de tillsammans hitta gemensamma lösningar på komplexa klimatfrågor.

Genomförandet av medborgarrådet krävde noggrann planering och omfattande resurser. Det inkluderade en genomtänkt rekryteringsprocess, ett brett urval av experter, ett tydligt strukturerat program, skickliga samtalsledare och praktiska lösningar för att samla medlemmar från hela landet. Dessutom avsattes kommunikationsresurser för att nå ut till en bred allmänhet via media och i sociala medier. Dessa insatser möjliggjorde för rådsmedlemmarna att ta fram en rad välgrundade rekommendationer och spela en roll i den offentliga debatten. Hur rådet påverkar framtida politiska diskussioner och utveckling kommer dock att behöva tid och ytterligare forskning för att fullt ut kunna bedömas.

Initiativet "Medborgarråd om klimatet" gav slumpvis utvalda människor i Sverige möjligheten att delta i och påverka ett av vår tids mest utmanande politiska områden. De erfarenheter och lärdomar som både arrangörer och medlemmar delat med sig av kan fungera som inspiration för framtida initiativ som vill stärka demokratin i en tid av ökad polarisering.

Executive Summary in English

Background and purpose

The Citizens assembly on climate (Medborgarråd om klimatet) was Sweden's first national climate assembly. Its purpose was to give a group of randomly selected Swedish people the opportunity to discuss and agree on informed recommendations on how Sweden can reduce its greenhouse gas emissions in line with the Paris Agreement. The Assembly focused on emissions from the transport sector as these account for one third of Sweden's emissions, are politically controversial, and are relevant to every citizen's daily life.

The Assembly was organised by the Swedish universities and research institutes that are part of the Fairtrans research programme, funded by Mistra and Formas, with additional funding from the European Climate Foundation and EU Horizon. Unlike most Citizens' Climate Assemblies, the Medborgarråd om klimatet was independent from public administration, and aimed to enrich and nuance the climate policy debate in Sweden.

The Climate Assembly's conclusions

Proposals and suggested actions

Assembly members presented 22 proposals including 62 actions, with each proposal containing a problem description, assessment, concrete actions and comments. Assembly members were then asked to vote on each proposal individually and anonymously. The voting results show a high degree of consensus, with all proposals receiving majority support. The proposals focusing on investments and improvements in public transport received particularly strong support, with around 90 per cent of members backing them (#10, #18, #21, #22).

Proposals for tax measures aimed at discouraging certain behaviours received less support, although 78% of members voted in favour of one or two measures on increasing airline taxes (#6.1, #7.1). Other proposals focused on strengthening climate education, promoting cross-bloc climate policy cooperation, and empowering local communities to contribute to climate action.

Joint statement

The Assembly's joint statement, supported by 93% of Assembly members, emphasised the urgent need for action on climate, highlighted the consensus reached by members despite their different backgrounds, and their shared commitment to a sustainable future.

The statement called for cooperation between different societal actors and underlined the need for political consensus on the climate issue, improved communication of climate science, business responsibility, and the need for behavioural change supported by incentives.

'Sweden's environmental goals should be as self-evident and cross-bloc as defence policy is. Because if we can agree, our elected representatives should also be able to do so.'

From the Climate Assembly joint statement.

Changes in the group's views and priorities

Before the first meeting, members' views on climate policy were explored through a pre-survey. This was followed up after the Climate Assembly was held. Comparison of the before/after data for 28 members (for those individuals whose data could be identified in both surveys) shows that members' views did not change much at the group level, but that in some areas there were clear changes. Proposals that were already popular initially, such as investing in public transport (question 116), urban planning (question 115), rural services (question 117) and climate education (question 22), received even more support in the post-survey. In some cases, the differences between opinions increased, while in other cases the group shifted in a common direction towards greater agreement. For example some members who initially did not consider that lifestyle changes were needed had changed their minds by the end of the process (question 69).

Most members worried about the effects of climate change. By the end of the assembly, some members worried less while others increased their level of worry (question 15). Their conviction in the need for immediate climate action had strengthened (question 106), while trust in politicians had slightly decreased (question 1).

Disagreement about whether economic growth is an enabler of the climate transition seemed to increase. Support both for and against this view increased among members, showing that members' views on both sides had strengthened following deliberations (question 118).

Support for regulating personal consumption increased (question 119). For example, proposals to levy climate charges on motorists based on where and how far they drive received increased support in the post-survey (question 109).

Results from evaluation surveys and reflections on the process

Before, during and after, members were asked to evaluate the assembly process by answering questionnaires. The surveys show, that members appreciated the assembly and found the discussions and level of dialogue to be of high quality.

High levels of satisfaction and engagement

All 41 respondents to the post-survey were happy to have participated (93% strongly agreed). Similarly, an overwhelming and increasing majority expressed the view that in future policies should involve citizens in the development of new climate policies (question 72).

Fair and respectful environment

Assembly members expressed in all surveys that they had ample opportunity to express their views, and that different views were respected.

Effective facilitation

The facilitators were praised for creating a constructive and inclusive environment, ensuring balanced participation and effectively leading the discussions.

Increased confidence in the process

The doubts that some members had at the beginning, about whether the discussions were really free or whether the information they received would be balanced, disappeared towards the end of the process (questions 89, 92). Members increased their confidence in their knowledge of climate science (question 95) and climate action (question 96), in the fairness (question 91) and knowledge (question 90) of their fellow assembly members, and in the Swedish people's ability to deliberate (questions 80, 81).

'Different opinions broaden the perspective, lead to new insights where a solution that is right for me may be completely wrong for someone else.'

Comment from an Assembly member in the post-survey.

Despite this overwhelmingly positive evaluation, some challenges were identified, including a desire for more time and clearer information on the Assembly's societal impact and how the recommendations would be framed and used.

Internal evaluation and reflection from the organisers of the Citizens' Climate Assembly highlight the importance of:

- Expert groups and networks based on proven experience.
- Sufficient time and clear management structures to make decisions on complex issues of strategy, process design and communication.
- Planning with sufficient timeframe for public procurement, joint process design, recruitment of experts and development of communication.
- Strategic investment in communications, including dedicated communicators and building relationships with the media.
- Significant resources to support diversity among members, especially for those with linguistic needs.

Communication

Communication strategy

The Swedish Climate Assembly had a communication strategy with the aim of reaching out widely to both the public and decision-makers. The aim was to contribute to the public debate on climate issues by:

- Empowering members as spokespersons and empowering them to share their own experiences and insights
- Building long-term relationships with the media to ensure continuous coverage
- Establishing a strong social media presence to reach more audiences
- Engaging civil society and policy makers through presentations, seminars and consultations

The public figures in the consultation group and among the mentors, who were engaged to advise in the planning and support members during the process respectively, contributed to media

visibility. SVT Nyheter's ongoing coverage also played an important role in dissemination and the opportunity to profile members and provide insight into the process.

Media impact

The Climate Assembly had a major impact in the media. The Assembly has been reported on in hundreds of news stories on TV, radio and newspapers. Around 1,550 people followed the assembly on social media and coverage had a combined reach of 22 million on radio, TV podcasts and social channels.

Fairtrans researchers and Assembly members have presented the Climate Assembly and its results on over 30 occasions, including to the Climate Policy Assembly, the Swedish Environmental Protection Agency, the City of Stockholm's Environment and Climate Mayor, the International Knowledge Network on Climate Assemblies (www.knoca.eu), and at a seminar in the Swedish Parliament.

Governance and ethical principles of the Assembly

The Swedish Climate Assembly was organised through a governance structure that ensured independence, transparency and diversity in design as well as implementation, as well as ensuring that the Assembly's proposals reflected the views and opinions of Assembly members. The structure was based on four central groups:

- A planning group, made up of Fairtrans staff and external experts. They led the work of developing the Assembly's design, recruiting speakers, and coordinating logistics.
- A consultation group, made up of public figures from a broad political spectrum in Sweden. They ensured that different perspectives were taken into account in the design and organisation of the Climate Assembly.
- Independent consultants, such as Enkätfabriken who, with advice from Sortition Foundation, managed the Assembly's member data and recruitment, and Digidem Lab who, with advice from Democracy X, designed the Assembly's sessions, organised logistics, and recruited and trained facilitators.
- International experts in Climate Assemblies who served as advisors to the planning team.

Recruitment and composition of the Assembly members

The Assembly recruited 60 members to reflect the Swedish population in terms of age, gender, political party sympathies and different levels of concern about climate change. 7000 randomly selected people received an invitation letter, and almost 500 responded. Among these 500, certain demographic and opinion variables were over- and under-represented compared to the general population. To counteract such under-/over-representation, an algorithm was used to select 60 members who collectively reflected Swedish society in all stratification variables. Drop-outs before the start of the Climate Assembly were replaced as much as possible using the algorithm to maintain the composition of members. 58 members attended the first meeting of the Climate Assembly, and 49 members members voted on the final recommendations. The drop-outs led to a slightly lower proportion of people from the following groups: with lower education, from postcodes associated with lower income, foreign background and age below 39, as well as members from Småland, Öland or Gotland. However, the balance of political views and gender remained unchanged from start to finish.

Process description

The Climate Assembly was conducted in four phases: introduction, learning, discussion and proposal formulation. During nine sessions, which included both physical and digital meetings, members were able to deepen their knowledge and discuss possible solutions, ultimately voting on 22 concrete proposals.

Introduction and orientation

Assembly members were familiarised with the topic and purpose of the Climate Assembly, the deliberative methodology, and with each other.

Learning phase

Experts presented climate science, policy options and societal impacts, while the Climate Fresk game allowed Assembly members to form a common understanding of the causes and impacts of climate change, based on the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) reports.

Discussion phase

Led by trained facilitators, members engaged in in-depth discussions in small groups to analyse information, identify challenges and develop potential proposals for reducing emissions.

Formulation of proposals and voting

Members refined and concretised their proposals, received feedback from other participants and followed a format to create clear proposals. The Assembly concluded with an anonymous and individual vote on the proposals, with all members voting on all groups' proposals.

Research

The Swedish Climate Assembly was conducted within the Fairtrans research programme. The Assembly's design was based on previous research on deliberative mini-publics, drawing inspiration from similar initiatives in other countries. At the time of writing, a research team is conducting an evaluation of the Climate Assembly process and its short- and long-term impacts. This research is based on observations, interviews, participant surveys and an opinion poll that will be conducted in early 2025.

Concluding reflections

The Swedish Climate Assembly showed that ordinary people from different parts of Swedish society can constructively deliberate about climate policy despite their different opinions. Given enough time, information and facilitated discussions, they can find common solutions to complex climate issues.

The realisation of the Citizens' Assembly required careful planning and extensive resources. It included a thoughtful recruitment process, a broad selection of experts, a clearly structured programme, skilled facilitators and practical solutions to bring together members from across the country.

In addition, communication resources were dedicated to reaching out to a wide audience through the media and social media. These efforts enabled Assembly members to produce a series of well-informed recommendations and play a role in the public debate. However, the impact of the Assembly on future policy discussions and developments will need time and further research to be fully assessed.

The Swedish Climate Assembly gave randomly selected people in Sweden the opportunity to participate in and influence one of the most challenging policy areas of our time. The experiences and lessons shared by both organisers and members can serve as inspiration for future initiatives to strengthen democracy in an era of increased polarisation.

1. Introduktion

Denna rapport skrivs av Fairtrans, som grundade Medborgarråd om klimatet. Syftet är att ge en beskrivning om hur medborgarrådet organiserades, strukturerades och genomfördes, samt beskriva viktiga avvägningar som gjordes. Målet med denna rapport är att ge en transparent bild av medborgarrådet, dess utformning, genomförande, huvudsakliga insikter samt resultat från utvärderingsenkäter. Förhoppningen är att rapporten kan inspirera andra och bidra med lärdomar inför framtida medborgarråd.

Notera att rapporten skrevs sommaren och hösten 2024, efter att Medborgarråd om klimatet har slutförts, men långt innan den omfattande forskningen om rådet har publicerats. Denna forskning kommer att ge en extern analys av rådet, inklusive rådsmedlemmarnas uppfattningar och åsikter.

Rapporten är författad för Planeringsgruppens räkning av Philip Barring och Tim Daw, med bidrag och redigering av Molly Lundgren och Thomas Hahn. Den har även kommenterats av Digidem Lab, 2024.

2. Bakgrund

2.1 Medborgarråd

Medborgarråd (alternativt Medborgarberedning) är en direktdemokratisk innovation som utvecklats för att stärka allmänhetens inflytande i den representativa demokratin, och utgår från att ett råd skapas med ett slumpmässig men representativt urval av deltagare. Dessa deltagare får tillgång till nödvändig och balanserad information och facilitering och får därefter utveckla förslag och rekommendationer. Processen leds av facilitatorer som säkerställer att alla rådsmedlemmar kan delta och få sin röst hörd. Metoden fick sitt genomslag på 2010-talet och har använts för att motverka ett upplevt avstånd mellan politiska beslutsfattare och medborgare. Irland och Belgien anses som pionjärer, och från deras banbrytande medborgarråd har en ”deliberativ väg” uppstått i Europa där dussintals medborgarråd av varierande storlek, frågeställningar, mandat och designer genomförts. Ett medborgarråd som fick särskild uppmärksamhet var Frankrikes nationella klimatmedborgarråd (*Convention citoyenne pour le climat*) som Emmanuel Macron initierade 2018 efter att hans klimatpolitiska reformer bemöttes med Gula Västarnas massdemonstration. Det rådet genomfördes 2020. Efter det franska medborgarrådet har över 10 nationella klimatmedborgarråd genomförts i Europa, till exempel i Danmark, Finland, Storbritanien, Austria, Tyskland, Spanien, Skottland.

Även om medborgarråd är en flexibel metod som kan anpassas på flera sätt finns det tre centrala aspekter.

1. Rådet måste utgå från demokratiska normer och tillsättas genom en inbjudan till slumpmässigt utvalda personer. Bland de som anmäler sitt intresse genomförs sedan ett demokratiskt lotteri som väljer ut deltagare som tillsammans skapar ett råd som speglar samhällets mångfald. Genom ett sådant slumpmässigt urval har alla samma chans att få delta och ingen person eller grupp prioriteras över någon annan.
2. Rådets medlemmar får tillgång till balanserad information, kunskap och perspektiv från experter, sakkunniga, och särskilt påverkade grupper. Målet med detta är att ge rådsmedlemmarna förutsättningarna för att ta välgrundade och avvägda beslut.
3. När rådsmedlemmarna börjar utveckla förslag får de stöd av utbildade facilitatorer som ser till att det uppstår en positiv, öppen och respektfull gruppdynamik där alla får chans att tala och bidra.

I Sverige har den nationella samordnaren för Agenda 2030 uppmanat att medborgarråd (’medborgarpanel’) genomförs för att säkerställa ett brett folkligt stöd för de reformer som krävs för att uppnå målen.¹

2.2 Mål och rådsuppdrag

Den 19:e maj 2022 tog Fairtrans styrelse beslut att genomföra ett nationellt klimatmedborgarråd. Fairtrans är ett forskningsprogram som leds av Stockholm Resilience Centre/Stockholms

---

¹ Nationella samordnaren för Agenda 2030. (2024). Omställningen kräver systemförändringar och mobilisering nu!. Tillgänglig via: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/04/delredovisning-av-den-nationella-samordnaren-for-agenda-2030>.

Universitet i samarbete med Högskolan i Gävle, Uppsala Universitet, Lunds universitet, IVL, 15 civilsamhälleorganisationer och tre nationella myndigheter med målet att stödja en rättvis omställning till en fossilfri framtid. Beslutet togs då Fairtrans ledning upplevde att den klimatpolitiska debatten var polariserad och ansåg att ett klimatmedborgarråd skulle kunna ge legitima förslag som kan berika den offentliga debatten och göra den mer nyanserad, konstruktiv och ambitiös. Detta blev rådets syfte.

Målet var att låta en grupp av slumpmässigt utvalda medborgare diskutera, identifiera, och presentera genomtänkta och välinformerade förslag till hur Sverige kan minska sina utsläpp av växthusgaser i linje med Parisavtalet.

*”Det **strategiska målet** för MoK är att berika den offentliga debatten och därigenom stärka incitamenten för politiker och andra aktörer att uppnå klimatmålen.*

För att uppnå detta, eftersträvar vi att:

- Förse medborgare, media, och regeringen med en syn på klimatfrågan som är välinformerad och överlagd, samt partipolitiskt, finansiellt, och religiöst obunden,
- Uppmana till en bred offentlig och politisk diskussion kring vilka principer som bör underbygga Sveriges respons till Paris-agendan (t.ex. rättvisa, tillväxt, effektivitet, gränsvärden, eller konkurrenskraftighet)
- Visa vilka klimatpolitiska förslag som en slumpvist sammansatt grupp av medborgare kan komma överens om genom vetenskapligt informerad och noga övervägd diskussion, samt förklara resonemangen bakom dessa förslag.”

Från detta syfte formulerades det uppdrag som rådsmedlemmarna skulle utveckla praktiska förslag inom, med en första avvägning huruvida uppdraget skulle formuleras av rådsmedlemmarna eller rådets organisatörer. Tre principer identifierades för att välja uppdrag:

1. det ska finnas politiska osämja i frågan
2. det ska vara ett ”wicked problem” utan enkla lösningar
3. den ska vara relevant för Sveriges utsläpp av växthusgaser, och de flesta ska kunna relatera till ämnet i sina vardagliga upplevelser och utmaningar

Från dessa tre principer beslutades att Medborgarrådets uppdrag – ämnet för diskussion – bör avgränsas och bestämmas på förhand. Planeringsgruppen (se 2.2 Styrning) tog beslutet då det fanns en risk att rådets begränsade tid skulle gå till att identifiera ett tema som sedan visar sig vara svårt att använda. Det ansågs därmed bättre att formulera ett snävt uppdrag som kunde intressera dem som blivit slumpmässigt inbjudna, och sedan låta rådsmedlemmarna bredda uppdraget som de ansåg lämpligt. För att ge ett helhetsperspektiv av klimatförändringarnas orsaker och effekter fick rådsmedlemmarna spela ”Climate Fresk” (se nedan).

Därmed blev rådets uppdrag att ta fram förslag om hur Sverige kan uppnå sina antaganden under Parisavtalet, med särskilt fokus på trafik- och transportutsläpp. Planeringsgruppen valde transport som fokusområde då det:

1. är en av Sveriges betygande utsläppskällor
2. berör de flesta av Sveriges invånare och har polariserats mellan landsbygd och storstäder
3. saknar enkla lösningar och har lett till en politisk låsning.

Rådsmedlemmarna fick följande beskrivning av uppdraget i det ursprungliga inbjudningsbrevet (se bilaga #1).

Nu i vår startar Sveriges första nationella medborgarråd om klimatet! Just du har blivit slumpmässigt utvald från hela Sveriges befolkning att få denna inbjudan. Under sju tillfällen från mars till maj kommer 50 framlottade deltagare mötas för att ta del av forskning, diskutera lösningar och söka svar på frågan:

”Hur bör vi i Sverige minska klimatutsläppen?”

För att begränsa de värsta effekterna av klimatförändringarna har världens länder enats om att snabbt minska utsläppen. Det finns olika åsikter om hur detta bör göras i Sverige. Därför bjuder vi in till ett medborgarråd om klimatet.

Medborgarrådet kommer att komma fram till förslag på hur vi i Sverige bör minska våra utsläpp, särskilt inom de områden som betyder mest – och där människor ofta tycker olika.

För de personer som anmälde sitt intresse och blev utvalda att delta gavs följande kompletterande information om syftet med medborgarrådet:

Hur ska Sverige uppfylla sina åtaganden enligt internationella avtal? Parisavtalet syftar till att minska de globala växthusgasutsläppen för att begränsa den globala uppvärmningen till väl under 2 grader Celsius över förindustriella nivåer, med strävan att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader Celsius.

En knäckfråga för Sverige är våra transportutsläpp och hur vi ska förändra vårt transportsystem. Det är ett område som betyder mycket för utsläppen, och där människor ofta tycker olika. Att minska utsläppen från transporter är avgörande för att minska Sveriges utsläpp och är ett område där politiken har svårt att enas, och transporter påverkar allas vardagsliv på olika sätt.

2.3 Budget

Medborgarråd om klimatet var en av Fairtrans primära aktiviteter. Fairtrans finansieras av Mistra och FORMAS.

Formas är ett statligt råd som finansierar forskning och innovation som underlättar för Sverige att nå sina miljömål, och är värmyndighet till Klimatpolitiska rådet. Mistra är en av de forskningsstiftelser som formades efter att Löntagarfonderna avvecklades på 90-talet, och har ansvar för att motverka miljöproblem och utveckla miljöstrategisk forskning.

Vid sidan av dessa fick Medborgarrådet ytterligare finansiering från European Climate Foundation och WorldTrans. European Climate Foundation finansieras filantropiskt, och stödjer projekt som bidrar till en europeisk netto-noll transformation. WorldTrans är ett forskningsprojekt som bidrar till att utveckla bättre modeller om människa-samhälle-klimat och finansieras av Horizon Europe, en av Europeiska Unionens forskningsinitiativ.

Den totala kostnaden för att genomföra Medborgarråd om Klimatet förväntas bli något under 4,5 miljoner SEK. Denna siffra exkluderar betydande ”in-kind” bidrag från personal som finansieras av Fairtrans, samt ytterligare obetald tid av personal, volontärer, talare och facilitatorer.

Tabell 1: Budget

Finansieringskälla	Bidrag
Fairtrans (preliminär uppskattning)	3 420 000 SEK
WorldTrans	250 000 SEK
European Climate Foundation	700 000 SEK
TOTAL	4 370 000 SEK

3. Design

3.1 Inspiration och designråd

Medborgarråd om klimatet var Sveriges första klimatmedborgarråd på nationell nivå, men designades med lärdomar från Livsmedelsverkets medborgarpanel 2023 och klimatmedborgarråd som genomförts i andra länder. Dessa råd hade en viktig roll i medborgarrådets design.

Inspiration och lärdomar drogs från följande råd och organisationer:

- Livsmedelsverkets medborgarpanel
- Knowledge Network on Climate Assemblies (KNOCA)
- Danish Board of Technology
- UK Climate Assembly
- Scotland Climate Assembly
- *Convention citoyenne pour le climat*
- Ireland's Citizens' Assembly (We The Citizens)

3.2 Theory of Change

Medborgarråd är en metod där ett tvärsnitt av befolkningen överlägger och tillsammans tar fram politiska förslag. Dessa förslag är tänkta att ha en inverkan på politiken och bör framhållas för berörda politiker. Detta är en central designfråga inom alla medborgarråd och behöver genomsyra rådets helhet och dess design. Hur rådsförslagen ska leda till förändring, och vilken typ av förändring, är ett medborgarråds "Theory of Change".

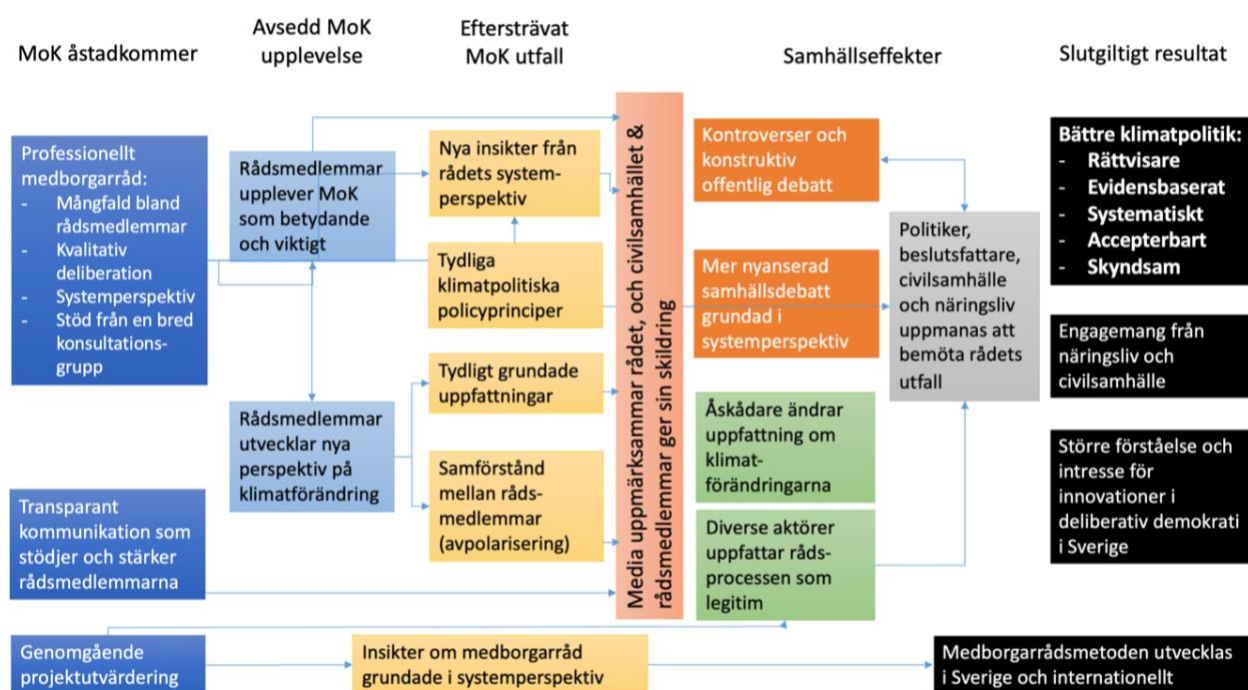
Medborgarråd om klimatet genomfördes som en del av Fairtrans forskning och samverkan och inte på efterfrågan från ett beslutsfattande organ, och hade därmed inget politiskt mandat. Medborgarråd brukar initieras av politiska församlingar; forskningsinitierade medborgarråd är ovanliga.

Medborgarrådets förslag producerades inte i förväntan av att beslutsfattare skulle ta emot förslagen och implementera dem. Inom forskningen råder det tvetydigheter huruvida klimatmedborgarråd kan ha någon effekt utan sådana förväntningar, och det finns forskning som

visar att medborgarråd som upprättats för en särskild sakfråga kan bli politiskt marginaliserade av beslutsfattare som behöver ta hänsyn till större avvägningar som inte inkluderats i rådets överväganden.

I denna tvetydighet såg rådets planeringsgrupp (se 3.3 *Styrning*) en möjlighet. Ett klimatmedborgarråd med syfte att inspirera den klimatpolitiska debatten kunde leda till en indirekt politisk inverkan, om det fick mycket medial uppmärksamhet. De förslag som ett representativt och legitimt råd producerar är ett starkt underlag för särskilda policypositioner.

På detta vis blev medborgarrådets Theory of Change att få en medial närvaro, som i sin tur kan inspirera den offentliga debatten. Detta genomsyrade medborgarrådets design, som kan sammanfattas i följande diagram:

Figur 1: Medborgarråd om klimatets Theory of Change. Diagrammet visar det flödesschema som planeringsgruppen eftersträvar för att säkerställa att medborgarrådets resultat får inverkan på samhället och i politiska beslut.

Genom att organisera ett legitimt och välfaciliterat klimatmedborgarråd skulle en konstruktiv deliberativ miljö skapas för rådsmedlemmarna, för att således generera förslag som speglade ett klimatpolitiskt samtycke med uppmärksamhet inom nationell-, lokal- och fackmedia. Sådan uppmärksamhet skulle sedan få efterföljande effekter inom civilsamhället, privata sektorn och policyformuleringar.

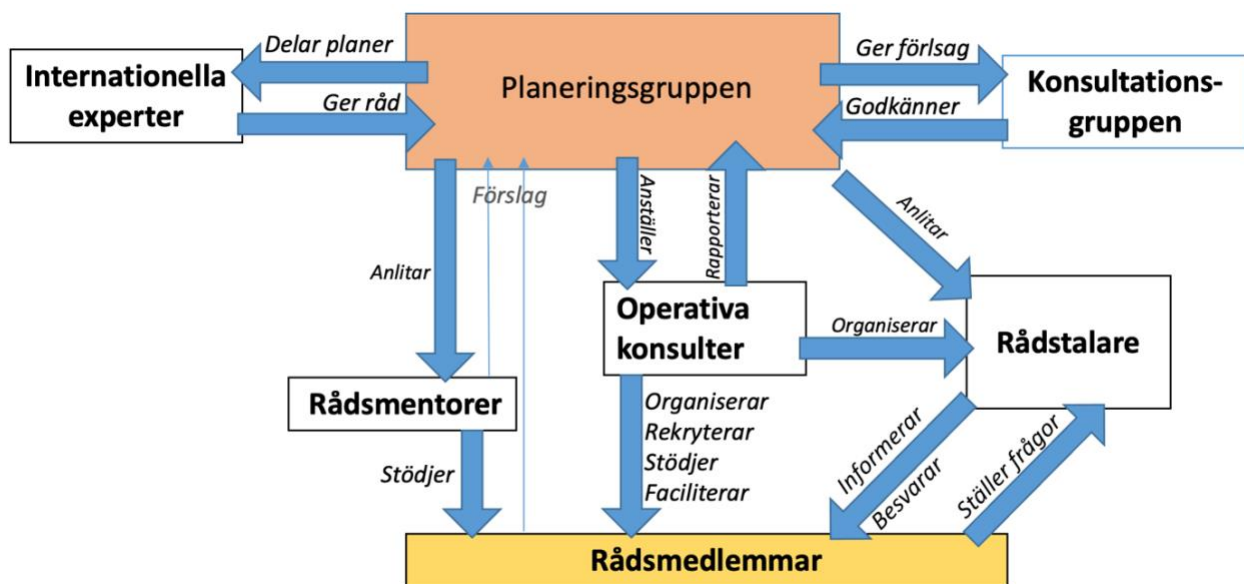
Rådets Theory of Change förutsatte att tre mål uppnåddes. Att (1) medborgarrådet var politiskt och demokratiskt legitimt, att (2) rådsmedlemmarna genererade förslag som var problemorienterade, tydliga, välavvägda med majoritetsstöd av rådet. Samt att (3) dessa förslag, och den metoden som producerade dem, väckte intresse från media, politiker, organisationer och föreningar.

Om dessa tre mål kunde uppnås – legitim process, konstruktiva förslag, medial närvaro – skulle rådet uppnå den effekt som eftersträvades i rådets syfte och målsättning. Det var med detta mål som resterande delar av rådet organiserades.

3.3 Styrning

För att ett medborgarråd ska vara legitimt förutsätts begränsningar i det inflytande som medborgarråds initiativtagare har. Om rådsmedlemmarna styrs till vissa resultat har rådet förlorat sin demokratiska karaktär och legitimitet. Därmed måste ett medborgarråd ha en ledningsstruktur som försäkrar att ledningsbesluten är balanserade och godkända av olika aktörer. Detta i sin tur förutsätter att det finns en uppsättning av diverse organ som rådgör, utvärderar, utvecklar, godkänner samt utför varandras mandat. Notera att denna ledningsstruktur är skild från Fairtrans organisationsstruktur, även om många av Fairtrans experter och personal utgjorde rådets planeringsgrupp.

Medborgarråd om klimatets ledningsstruktur och beslutsfattande såg ut som följande:

Figur 2: Medborgarråd om klimatets ledningsstruktur. Diagrammet visar de olika utskotten på strategisk och operativ nivå, vilka uppdrag de hade jämfört varandra, och hur rådets beslutsprocess såg ut.

För tydlighetens skull kan rådets ledningsstruktur sammanfattas i tre nivåer: den strategiska, operativa, och rådsmedlemmarna själva.

Den strategiska nivån ansvarade för rådets utformning och design, och utgick från en beslutsfördelningsprincip. Planeringsgruppen ledde och formulerade strategiska beslutsförslag och visioner som sedan delades med de andra strategiska organen – konsultationsgruppen och internationella experter – som fick ge synpunkter. Denna beslutsprocess följdes för att förhindra att rådets design och process blev alltför styrd av Fairtrans forskare, och att de beslut som togs

fick samtycke och input från externa experter, stakeholders, och sakkunniga, i synnerhet Konsultationsgruppen som var sammansatt för att ge politisk legitimitet.

Planeringsgruppen koordinerade dessa beslut med den operativa nivåns organ, som bestod av rådsmentorer, rådstalare, och de operativa konsulter som deltog i rådets praktiska genomförande. Dessa konsulter var Digidem Lab, Enkätfabriken, och KIT.

I kontakten mellan den strategiska och operativa nivån förmedlade planeringsgruppen beslut om rådets genomförande och organisering, men enbart de operativa organen hade kontakt med rådsmedlemmarna. Detta var avgörande för att skapa ett avstånd mellan rådets organisatörer och rådsmedlemmarna, och därmed undvika direkt styrning från den strategiska nivån (planeringsgruppen).

Även om den operationella nivån hade ansvar för att genomföra rådet i samverkan med rådsmedlemmarna var de i löpande kontakt med planeringsgruppen för att lösa oväntade situationer och göra nödvändiga avvägningar.

En sammanfattning av Medborgarråd om klimatets olika organen är som följer:

Strategisk nivå

Planeringsgruppen

Planeringsgruppen bestod av följande:

- Tim Daw, Stockholms universitet (Ordförande)
- Thomas Hahn, Stockholms universitet
- Sofia Bernett, Stockholms universitet
- Daniel Lindvall, Uppsala universitet
- Roger Hildingsson, Lunds universitet
- Stephan Barthel, Högskolan i Gävle
- Mikael Karlsson, Uppsala universitet
- Sarah Cornell, Stockholms universitet
- David Collste, Stockholms universitet
- Naghme Nasiritousi, Linköpings universitet
- Julia Nordblad, Uppsala universitet
- Laila Mendy, Uppsala universitet
- Jens Ergon, Uppsala universitet

Tim Daw var medborgarrådets projektledare och hade det huvudsakliga ansvaret för att koordinera, implementera, och leda planeringsgruppen. Till sitt stöd hade han Thomas Hahn.

Planeringsgruppen hade även två projektassistenter:

- Philip Barring

- Therese Sivertsson

Konsultationsgruppen

Konsultationsgruppen bestod av representanter från olika intressen, inklusive (före detta) riksdagspartier och politiska civilföreningar. Deras uppdrag var se till att rådets design, både strategiskt och operativt, var neutralt och balanserat. De hade särskild inverkan på de mest grundläggande designbesluten; rådets etiska principer, vilken information som rådsmedlemmarna behövde och de stratifieringskriterier som skulle ingå i rådets rekryteringsdesign (se 4.2 [Medlemsurval](#) och 4.3 [Rekryteringsprocessen](#)).

Konsultationsgruppen hade följande medlemmar:

- Bengt Westerberg – tidigare partiledare för Folkpartiet (numera Liberalerna)
- Lena Sommerstad – Tidigare miljöminister (S)
- Ulrika Liljeberg – Riksdagsledamot (C) för Dalarnas län
- Jens Holm – Kommunfullmäktigeledamot (V) i Stockholms stad
- PM Nilsson – VD för tankesmedjan Timbro
- Agneta Sandström – Företrädare för Sametinget
- Carolina Klüft – Idrottsprofil och verksamhetschef för Generation Pep
- Silvia Kakembo – Byråchef Arena Opinion

Tre möten hölls med konsultgruppen, hösten 2023 samt de första månaderna 2024. Under sitt första möte överlade konsultationsgruppen och gjorde bedömningen att gruppen hade tillräcklig bredd för att kunna utföra ett opartiskt uppdrag.

Internationella experter

Planeringsgruppen fick råd och feedback från internationella experter med erfarenhet av klimatmedborgarråd. De bidrog särskilt till utformningen av rådets frågeställning, kommunikationsstrategier, och medborgarrådets avslutning.

Medborgarrådet har en panel av internationella rådgivare som är experter på medborgarråd:

- Prof Graham Smith, Westminster University, Ordförande för Knowledge Network on Climate Assemblies (www.knoc.a.eu)
- Claire Mellier-Wilson, expert om deliberativa processer co-organisatör av Global Assembly (www.globalassembly.org).
- Dr Marina Lindell, Akademiforskare, Fakulteten för samhällsvetenskaper, ekonomi och juridik, Institutet för samhällsforskning, Åbo Akademi
- Prof Stephan Elstub, Professor of Democratic Politics and Director of Research for the School of Geography, Politics, and Sociology, Newcastle University, UK

Även följande experter bidrog till Medborgarråd om klimatet: Tom Lord, Brett Hennig, Manfred Hellrigl, Tom Atlee, Martin Rausch, Oliver Escobar, Jamie Gregory, Susie Townend, Emma Sterky, Zakia Elvang, Lars Klüver, Morten Friis, Mathilde Bouyé och Mads Ejsing.

Operativ nivå

Operativa konsulter

På samma vis som strategiska konsulter rekryterades för att försäkra rådets neutrala design anställde medborgarrådet operativa konsulter för att bilda ett avstånd mellan planeringsgruppen och rådsmedlemmarna. Dessa operativa experter genomförde medborgarrådet efter den design som den strategiska ledningen hade tagit fram.

Fem företag rekryterades:

- Enkätfabriken, som ansvarade för det demokratiska lotteriet. De hade tillgång till rådsmedlemmarnas data och de delade endast denna information vid behov med andra organ.
- Digidem Lab, som ansvarade för att designa rådets sessioner efter planeringsgruppens strategi, anställa och utbilda facilitatorer, organisera transport, boende, catering och organisera rådets fysiska och digitala lokal, samt se till att bägge var tillgängliga för samtliga rådsmedlemmar. Då de hade ansvar för det huvudsakliga genomförandet blev de rekryterade genom en offentlig upphandling.
- KIT (Keep In Touch Media), som ansvarade för medborgarrådets närvaro på sociala medier.
- Narva Communications, att tillhandahålla professionellt redigeringsstöd till medlemmar som skriver sitt gemensamma uttalande.
- Azote, som stödde webbdesign och rapportproduktion

Utöver fem företag rekryterades även klimatpsykologer för att vara tillgängliga åt rådsmedlemmar som behövde stöd.

Rådstalare

Experter och sakkunniga gav rådsmedlemmarna den kunskap, information och perspektiv som behövdes för att ta informerade och välgrundade beslut. Dessa valdes utifrån principer som formulerades på strategisk nivå mellan planeringsgruppen och konsultationsgruppen. Efter att planeringsgruppen hittat lämpliga talare fick de granskas och godkännas av konsultationsgruppen.

Medborgarråd om klimatet hade totalt 20 talare, med bakgrund inom olika akademier och myndigheter (se bilaga #6). Dessa beskrivs i närmare detalj vid 4.4 [Kunskapsförmedling](#) och i bilaga #7 [Kunskapshäfte](#), samt #6 [Rådstalare](#).

Rådsmentorer

Offentligt kända och politiskt neutrala personligheter, med högt allmänt förtroende och erfarenhet av att vara offentliga. De representerade medborgarrådet i media, och bidrog med stöd och erfarenhet till rådsmedlemmarna. De föreslogs av planeringsgruppen och godkändes av konsultationsgruppen.

Mentorerna för Medborgarråd om klimatet var

- Carolina Klüft – olympisk guldmedaljör och idrottsprofil
- Sverker Sörlin – Idéhistoriker och professor i miljöhistoria

Facilitatorer

Medborgarrådets överväganden leddes av sex facilitatorer, som rekryterades och utbildades av Digidem Lab. Deras huvudsakliga fokus var att skapa deliberativa normer och på ett neutralt och opartiskt hjälpa rådsmedlemmarna att gemensamt formulera klimatpolitiska förslag. De hade även ansvar för praktiska frågor i råden, se diskussionen om [4.4 Facilitatorernas](#) operativa roll längre ner i rapporten.

Medborgarrådets facilitatorer var:

- Malin Kennerud
- Degmo Daar
- Emmanuelle Sylvain
- Jonas Linde
- Sara Rajabi
- Jennie Dielemans, som ersatte Nathalie Töpperwien Blom

Rådsmedlemmar

Medborgarrådets deltagare, som genom ett neutralt och rättvist demokratiskt lotteri blivit utvalda för att gemensamt överlägga och ta fram klimatpolitiska förslag. Tillsammans återspeglade de Sveriges befolkning i ett miniformat. Målet var att 50 rådsmedlemmar skulle vara med hela vägen fram till sista helgen. Därför antogs 60 personer. Av dessa 60 deltog 58 under första helgen och av dem var 49 kvar sista helgen.

Detta beskrivs i detalj vid [4.2 Medlemssurval](#) och [4.3 Rekryteringsprocessen](#).

Volontärer

Medborgarrådets genomförande innebar omfattande förberedelser och oförutsedda situationer, och volontärer rekryterades för att vara till hands. De stöttade Digidem Lab, bidrog till att förbereda rådslokalen, organisera presentationsteknik, vägleda och hjälpa rådsmedlemmarna, hantera dokumentation och hand-outs, samt underlätta för den forskning som genomfördes på rådet.

3.4 Etiska principer

För att organisera ett medborgarråd behövs principer som efterföljs i högsta möjliga grad och som kan användas som ett kontrakt mellan rådets organisatörer, medlemmar, och utomstående observatörer. Dessa är den ryggrad från vilket resten av rådet organiseras.

Medborgarrådets första och mest grundläggande princip var att den utgick från Sveriges åtagande enligt Parisavtalet. Planeringsgruppen och konsultationsgruppen ansåg att det finns ett juridiskt och moraliskt ansvar att efterleva de förväntningar som avtalet förbinder Sverige till. Detta var den princip som guidade medborgarrådet i dess syfte och målsättning.

Utöver dessa formulerade planeringsgruppen och konsultationsgruppen sju etiska principer som skulle vägleda rådet i dess beslut och förhållningssätt till rådsmedlemmar, talare och övriga samhället. Dessa var:

1. **Inkludering:** Alla boende i Sverige över 15 år, oavsett politisk hemvist, utbildningsnivå, och andra demografiska parametrar, har lika möjlighet att bli utvalda att delta, inklusive grupper som ofta är underrepresenterade i offentliga och politiska debatter.
2. **Transparens och integritet:** Ledningsstrukturen, finansiering och beslut om utformningen av medborgarrådet delas offentligt och granskas av oberoende expertrådgivare och en konsultationsgrupp.
3. **Vetenskaplig trovärdighet och sanningsenlighet:** Deltagarna kommer att ha tillgång till en rad korrekt, relevant och lättillgänglig evidens. De kan själva ställa frågor och föreslå rådstalare. Olika perspektiv uppmuntras, men argument bör beaktas i förhållande till tillförlitliga källor av data och vetenskaplig evidens.
4. **Deliberativa ideal:** Facilitering av medborgarrådet ska stödja noga och aktivt lyssnande samt delande och övervägande av flera perspektiv och resonemang. Varje deltagare ska ha möjlighet att bli hörd. Argument bör betraktas respektfullt men kritiskt.
5. **Återspeglar komplexitet:** Processen bör uppmuntra och dra nytta av systemtänkande och förståelse för hur olika frågor och processer påverkar varandra över tid.
6. **Icke-styrd process:** Målet är att tillhandahålla en plats och information som främjar deltagarnas mandat att utveckla och artikulera sina egna åsikter som svar på frågan som diskuteras. Alla deltagarna har möjlighet att anonymt bidra till en utvärdering av processen som kommer att publiceras vid processens slut.
7. **Omsorgsplikt:** Deltagarnas välbefinnande bör säkerställas. Sekretessen och anonymiteten för deltagarna bör skyddas. De är informerad och har kontroll över om deras identitet, bild eller personuppgifter kan användas.

Planeringsgruppen hade ansvar för att rätta sig efter dessa sju principer. Principerna var även tillgängliga för rådsmedlemmarna så de kunde informera sig om sina rättigheter och om rådets design.

3.5 Sessionsdesign

När medborgarrådets Theory of Change, ledningsstruktur, och vägledande principer hade fastställts bestämdes medborgarrådets datum. För Medborgarråd om klimatet blev dessa 9 dagar fördelade över sju veckor våren 2024, mellan 9:e mars till 19:e maj. Av dessa var de två första och de två sista sessionerna under helger, övriga var online kvällstid. Datumen bestämdes genom avvägningar mellan:

- Tid som behövs för att organisera och koordinera rådet
- Tillgängligheten av facilitörer
- Lov & helgdagar
- Deltagares vilja att ha lediga dagar under våren och försommaren
- Tid för att justera designbeslut efter rådsmedlemmars feedback

Avvägningarna ledde till följande rådsdagar:

Tabell 2: Sessioner

Vecka	Datum	Vad
10	9/03	Rådsstart i Stockholm
10	10/03	Rådsstart i Stockholm
12	21/03	Onlinesession #1
15	11/4	Onlinesession #2
16	18/4	Onlinesession #3
17	25/4	Onlinesession #4
18	2/5	Onlinesession #5
20	18/5	Rådsavslut i Stockholm
20	19/5	Rådsavslut i Stockholm

Rådets önskade medlemsantal bestämdes i början av designprocessen, och det beslutades att skapa sex smågrupper med 8–10 medlemmar i varje. Mindre grupper gjorde det möjligt att tillgodose särskilda behov och skapa en öppen och välkomnande miljö för gruppens medlemmar, som kunde bygga deliberativa och samskapande normer, och förtroende för varandra. Smågrupper gjorde det möjligt för rådsmedlemmarna att ha större inflytande över hur deras deliberation skulle ske, samt som det underlättade för facilitatorerna att leda deltagarna genom rådsprocessen.

Sessionerna skedde genom en variation av plenumaktiviteter – presentationer, omröstning, sociala ytor – och smågruppsaktiviteter där deliberation och mer interaktiva och komplexa processer skedde (se bilaga #5). Eftersom detta var en operativ fråga blev de designade i samarbete mellan planeringsgruppen och Digidem Lab. Planeringsgruppen hade en strategisk blick över målsättningarna i rådets Theory of Change, och Digidem Lab hade i ansvar att bedöma hur planeringsgruppens idéer kunde implementeras i sessionsdesignen.

Medborgarrådets sessioner såg ut som följande. Notera att sessionerna mellan den 21 mars och 2 maj var digitala, medan sessionerna den 9–10 mars och 18–19 maj var fysiska.

	09-Mar		10-Mar		21-Mar	
Lokal	På plats i Stockholm				Digital - Zoom	
Tid:	Heldag				Eftermiddag	
Sessionsmål	•Kunskapsförmedling •Introduktion till: - rådsämnet - rådsmetoden - andra medlemmar •Skapa samtalsnormer, regler och beslutsordning.		•Kunskapsförmedling •Introduktion av den media som följer rådsprocessen •Introduktion till systemstänkande •Informella samtal med rådstalarna.		•Kunskapsförmedling •Ta fram första preliminära förslagsförslag.	
	Plenum 10:00-10:30	Rådsmedlemmar anländer till rådslokalen.	Plenum 09:00-09:10	Gemensam start. Mentorerna har presentation. Frågestund med SVT-journalist.	Plenum 18:00-18:10	Mentorspresentation.
	Plenum 10:30-11:30	Presentation av medborgarrådsmetoden, deltagare lär känna varandra. Mentorerna håller presentation.	Smågrupp 09:15-11:00	Rådsmedlemmar spelar Klimat Fresk.	Plenum 18:10-19:00	Talarpresentationer, och rådsmedlemmarna reflekterar om dem.
	Plenum 11:30-12:00	Rådets lärandeprocess presenteras.	11:00-11:15	Paus & mingel	Smågrupper 19:00-19:20	Gruppdiskussion om talarpresentationerna.
	Plenum 12:00-12:30	Talarpresentationer, och rådsmedlemmarna reflekterar om dem.	Smågrupp 11:15-12:00	Bearbetning av känslor och tankar från Klimat Fresk.	19:20-19:35	Paus
	12:30-13:30	Lunch & mingel	12:00-13:00	Lunch & mingel	Smågrupper 19:35-20:55	Förslagsutskottet skapas genom att idealscenario formuleras. Idéer om hur dessa ideal ska uppnås diskuteras.
	Plenum 13:30-14:30	Talarpresentationer, och rådsmedlemmarna reflekterar om dem.	Plenum 13:00-13:45	Talarpresentationer, och rådsmedlemmarna reflekterar om dem.	Plenum 20:55-21:00	Gemensamt avslut.
	14:30-14:45	Paus & mingel	13:45-13:55	Paus & mingel		
	Smågrupper 14:45-16:45	Rådsmedlemmarna lär känna varandra i sina smågrupper och skapar deliberativa normer.	Plenum 13:55-14:30	Rådsmedlemmarna får informellt diskutera med rådstalarna.		
	Plenum 16:45-17:00	Gemensamt avslut	Smågrupp 14:30-15:20	Rådsmedlemmarna identifierar systematiska orsaker till klimatförändringarna.		
	Plenum 17:00-18:00	Teknisk hjälp inför digitala sessioner och snabbutbildning i sociala medier innan avresa till hotell.	Plenum 15:20-15:30	Gemensamt avslut.		
Kunskapsområde	Klimatutmaningen		Sveriges roll i klimatpolitiken		Sveriges utsläpp	
Rådstalare	•Markku Rummukainen •Naghme Nasiritousi •Mikael Karlsson •Åsa Persson		•Lisen Schultz •Anders Wijkman •Åsa Larsson Blind •Sverker Jagers		•Sven Hunhammar •Jörgen Larsson •Karolina Isaksson	

	11-Apr		18-Apr		25-Apr	
Lokal	Digital - Zoom		Digital - Zoom		Digital - Zoom	
Tid:	Eftermiddag		Eftermiddag		Eftermiddag	
Sessionsmål	•Kunskapsförmedling •Identifiera ytterligare kunskapsbehov och rådstalare.		•Ytterligare deliberation •Ta fram förslagsutkast.		•Kunskapsförmedling •Bearbeta och deliberera förslagsutkast.	
	<i>Plenum</i> 18:00-18:15	Mentorspresentation.	<i>Plenum</i> 18:00-18:15	Mentorspresentation.	<i>Plenum</i> 18:00-18:10	Mentorspresentation.
	<i>Plenum</i> 18:15-18:50	Talarpresentationer, och rådsmedlemmarna reflekterar om dem.	<i>Smågrupper</i> 18:15-18:25	Förslagsformat presenteras	<i>Plenum</i> 18:10-18:45	Talarpresentationer & reflektioner
	<i>Smågrupper</i> 18:50-19:10	Rådsmedlemmarna får informellt diskutera med rådstalarna.	<i>Smågrupper</i> 18:25-19:25	Preliminära förslag utvecklas och formuleras efter förslagsformatet.	<i>Smågrupper</i> 18:45-19:00	Frågehörnor med experter
	19:10-19:25	Paus	19:30-19:45	Paus	19:00-19:15	Paus
	<i>Smågrupp</i> 19:25-19:50	Diskussion om kunskapsunderlag och ytterligare kunskap som behövs.	<i>Smågrupper</i> 19:45-20:55	Förslag utvecklas genom deliberation.	<i>Smågrupper</i> 19:15-20:40	Förslag utvecklas genom deliberation
	<i>Smågrupp</i> 19:50-20:25	Val av de två nya rådsämnen som ska presenteras för plenumomröstning.	<i>Plenum</i> 20:55-21:00	Gemensamt avslut.	<i>Plenum</i> 20:40-21:00	Förslag presenteras. Gemensamt avslut.
	<i>Plenum</i> 20:25-20:50	Möjliga rådsämnen presenteras av grupprepresentanter.				
	<i>Plenum</i> 20:50-21:00	Omröstning, presentation av resultat. Gemensamt avslut.				
Kunskapsområde	Olika versioner av ett fossilfritt Sverige				Rådsmedlemmarnas val	
Rådstalare	•Bengt Johansson •Anders Roth •Frances Sprei				•Annika Nordlund •Åsa Knaggård •Per Elinder Liljas •André Månberger •PM Nilsson	

	2-Maj		18-Maj		19-Maj	
Lokal	Digital - Zoom		På plats i Stockholm			
Tid:	Eftermiddag		Heldag			
Sessionsmål	•Välja medlemmar till uttalandegruppen •Skapa förslag till gemensamt uttalande •Förslagsfeedback mellan rådsgrupper •Bearbetning av förslagsutkast.		•Fortsatt arbete på förslagsutkast •Presentation av förslag inför rådsplenum •Presentation av gemensamt uttalande.		•Slutredigering av förslag och gemensamt uttalande •förslagsomröstning i plenum •Kommentarer och dialog med klimatpolitiska talespersoner •Avslutningsceremoni.	
	Plenum 18:00-18:10	Gemensam uppstart.	Plenum 11:30-12:00	Incheckning och mingel. Mentorspresentation.	Plenum 09:00-9:10	Gemensam start.
	Smågrupper 18:10-19:30	Förslag utvecklas genom deliberation.	12:00-13:00	Lunch	Smågrupper 09:10-10:00	Avslutande redigering av förslag.
	19:30-19:45	Paus	Plenum 13:00-13:15	Gemensam start.	Plenum 10:00-10:05	Information om förslagsomröstning och möte med politiker.
	Smågrupper 19:45-20:50	Förslag utvecklas genom deliberation. Kandidater till uttalandegruppen nomineras.	Smågrupper 13:15-14:45	Fortsatt arbete på förslag.	10:35-10:50	Paus & mingel
	Plenum 20:50-21:00	Gemensam avslutning & information inför den avslutande helgen.	14:45-15:00	Paus & mingel	Plenum 10:50-12:00	Omröstning på förslag och gemensamt uttalande.
			Plenum 15:00-16:00	Förslag och gemensamt uttalande presenteras och ges feedback från rådsmedlemmarna.	12:00-13:00	Lunch
			Smågrupper 16:00-18:10	Fortsatt arbete på förslag.	Plenum 13:00-13:40	Resultat presenteras och överlämnas till politiker.
			Plenum 18:10-19:00	Gemensam middag	Smågrupper 13:40-14:25	Rådsmedlemmar träffar politiker i sina smågrupper.
			Plenum 19:00-21:00	Gemensam avslutning och diverse sociala aktiviteter.	Plenum 14:25-15:00	Avslutningsceremoni.

Figur 3: Översikt över Medborgarråd om Klimatets olika sessioner, och allmän beskrivning av de olika moment aktiviteter som ingick.

En översiktsbild av sessionsdesignen finns tillgänglig bland bilagorna, se #5 Sessionsöversikt.

3.6 Systemperspektiv

Föregående klimatmedborgarråd hade från vissa håll kritiserats för att sakna holistiska och strukturella perspektiv, även om rådsdeltagare ofta lyft det perspektivet självmant. Med hänsyn till kritiken hade Medborgarrådet om klimatet som ambition att upprätthålla ett

systemperspektiv, där utsläppen av växthusgaser diskuterades som en effekt av flera olika samverkande krafter inom politiken, ekonomin, maktstrukturer, kultur, etcetera.

Medborgarråd om klimat hade förutsättningar för att basera rådet på sådan komplexitet då Fairtrans har en systemvetenskaplig utgångspunkt, med unik kunskap och verktyg i ämnet, samt som Medborgarråd om klimatet var oberoende de politiska uppdrag som förvandlat tidigare klimatmedborgarråd till input i praktiska och avgränsade sakfrågor. Internationella rådgivare, medborgarrådsutövare och finansiärer (ECF) gav samtycke till rådets utgångspunkt i systemperspektiv.

Planeringsgruppen övervägde olika tillvägagångssätt för att stötta ett systemperspektiv, inklusive deltagande mjukmodelleringsprocesser, inlärningsövningar hämtade från "The systems-thinking playbook for climate change"² och interaktion med modeller av svenska utsläpp såsom Panorama (<https://www.klimatpolitiskaradet.se/panorama/>). Dessa diskuterades även i en workshop med "World Trans"-projektet, och i en internationell workshop som anordnades av Knowledge Network on Climate Assemblies. (<https://www.knocu.eu/events/workshop-on-systems-thinking-in-climate-assemblies>).

Idéerna diskuterades även med de konsulter som stod för process-designen, samt med konsulteringsgruppen. Slutligen implementerades systemperspektivet framförallt genom 'Climate Fresk'-spelet och uppföljningsaktiviteten (för mer ingående beskrivning av Climate Fresk, se avsnitt 4.4).

I praktiken innebar detta perspektiv att rådsmedlemmarna uppmanades att bedöma:

- hur påverkan i en samhällssektor leder till effekter i andra sektorer
- hur samhället har flera utmaningar, varav samtliga behöver åtgärdas
- att klimatförändringarna är en av ett flertal seriösa ekologiska och sociala utmaningar.

Därmed fick rådsmedlemmanarna kunskap för att kunna bilda sina egna uppfattningar i de holistiska perspektiven om underliggande orsaker till klimatkrisen.

3.7 Förslagsformat

För att uppnå medborgarrådets syfte att inspirera den klimatpolitiska debatten beslutades att producera ett begränsat antal övergripande förslag, en uppsättning underordnade och detaljerade åtgärdsförslag, samt ett gemensamt uttalande.

---

² Sweeney, Linda Booth, Dennis L. Meadows, and Gillian Martin Mehers. 2011. *The Systems Thinking Playbook for Climate Change: A Toolkit for Interactive Learning*. Eschborn: Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. <https://klimamediathek.de/wp-content/uploads/giz2011-0588en-playbook-climate-change.pdf>.

För policyförslagen lades stor möda på att skapa ett förslagsformat som skulle uppmana rådsmedlemmarna att formulera sina överväganden på ett problemorienterat, tydligt, välavvägt sätt, samt skrivna på ett lättillgängligt språk. Forskning från tidigare råd gav antydning om att ett stort antal förslag har en negativ påverkan på ett råds överväganden. Målet var 15 - 20 välbearbetade övergripande förslag. Dessa förslag förväntades inkludera för- och nackdelar så att rådsmedlemmarnas resonemang och klimatpolitiska bedömningar skulle tydligt framgå. Planeringsgruppen ansåg att sådana överväganden har högt intresse och kan fånga beslutsfattaress uppmärksamhet, jämfört med ”plakatpolitik” utan motivering.

Mot slutet av rådsprocessen fick rådsmedlemmarna tillgång till ett exempelförslag som de kunde modellera sina resonemang efter. Formatet tog inspiration från Danish Board of Technology, och rådsmedlemmarna uppmanades att:

- beskriva sina observationer om vad problemet är
- göra en bedömning av problemet
- skriva tydliga förslag
- avsluta med kommentarer om sitt förslag

Ett förslag delades ut. För att inte styra rådsmedlemmarna valdes exemplet noggrant ut, och det var 2005 års rökingsförbud på restauranger:

Vad observerar vi? Vad är problemet?

Rådet observerar att det är farligt att utsättas för rök från andra människor och att det dör över 500 personer varje år i Sverige på grund av det.

Vad bedömer vi?

Rådet *bedömer* att den effekt som andra personers rökning har på café & restaurangpersonal är orättvis, och anser att deras hälsa och välbefinnande har högre prioritet än friheten att röka

Vad förslår vi?

Rådet *föreslår* att riksdagen ska besluta att ingen ska få röka på restauranger och andra ställen där man äter i Sverige från den 1 juli 2005.

Kommentar:

Rådet förstår att rekommendationen kan upplevas som en negativ påverkan på affärsverksamheter, men konstaterar att andra länder har visat att det inte blir sämre för ekonomin om man inte får röka på restauranger.

Rådet *föreslår* att riksdagen ska besluta att det kan finnas rökrum på en del av ställena, men bara om ingen annan blir påverkad av röken.

Rådet anser också att ett förbud på inomhusrökning även kan ha andra positiva effekter på folkhälsan, genom att exempelvis underlätta för de som vill sluta röka

3.8 Instruktioner till det gemensamma uttalandet

Idén om ett gemensamt uttalande inspirerades av andra klimatförsamlingar (t.ex North Tyne), som hade kompletterat sina specifika rekommendationer med ett mer lättkommunicerat allmänt uttalande. För att initiera arbetet med det gemensamma uttalandet ombad facilitatorerna medlemmarna i smågrupper att utgå från följande fråga:

“Vad är ert viktigaste budskap att dela med det svenska samhället?” Som svar på utgångsfrågan hur Sverige bör minska utsläppen i enlighet med Parisavtalet.”

Utöver utgångspunkten i frågan, informerades medlemmarna om att uttalandet skulle vara 200-300 ord långt, samt att de var välkomna att inkludera bredare perspektiv som de ansåg vara relevanta. Till hjälp med att formulera uttalandet hade medlemmarna en professionell copywriter.

Läs mer om arbetet med uttalandet och utdrag från det under [5.2 Gemensamt uttalande.](#)

4. Implementering

4.1 Operativa konsulter

För att ett medborgarråd ska vara legitimt bör de som designar rådet inte vara samma personer som praktiskt genomför rådet. Ett avstånd mellan organisatörerna och rådsmedlemmarna minskar organisatörernas direkta påverkan över processen.

I Medborgarråd om klimatet rekryterades följande konsulter:

Tabell 3: Konsulter

Konsulter	Uppdrag
Enkätfabriken	Demokratiskt lotteri (rekrytering)
Digidem Lab	Planering av sessionsupplägg, genomförande & facilitering.
KIT	Kommunikation på social media.

Eftersom såväl rekrytering som kompetent facilitering och genomförande är kritiskt för ett medborgarråd gjordes en offentlig upphandling av detta.

4.2 Medlemsurval

Hur rekryteringen till ett medborgarråd sker är på många sätt metodens stora innovation och nyckeln till dess framgång. Alla ska ha samma förutsättningar och rätt att delta, och det slutgiltiga urvalet ska spegla samhällets mångfald och komplexitet. För att göra detta möjligt har alla deltagare rätten att vara anonyma och inte behöva delta i media.

När ett medborgarråd designas formuleras en strategisk uppsättning kriterier för att återspegla samhället, och säkerställa en rättvist inkludering av minoritetsperspektiv och diversitet inom de utvalda kriterierna. Målet är att förvandla rådet till ett samhälle i miniformat med en rimlig representation av dess mångfald, utifrån de prioriterade kriterierna.

Kritiskt är därmed att alla i Sverige har samma chans att bli slumpmässigt utvalda, så att deltagandet är rättvist och jämnt fördelat inom samhället.

För Medborgarråd om klimatet användes åtta kriterier för att skapa en idealgrupp på 60 deltagare. Dessa hade blivit framtagna i samarbete mellan planeringsgruppen och konsultationsgruppen, och eftersom rådets målsättning var att skapa klimatpolitiska förslag togs beslut att även representera partipolitiskt stöd och olika nivåer av oro för klimatförändringarna.

Följande kriterier och fördelning användes, och valdes för att spegla proportionerna i det svenska samhället. Fördelningen togs från den senast tillgänglig statistiken. Klimatoro förankrades mot en stor nationell enkätstudie med 5.000 svar genomförd av Fairtrans³ och partipolitiskt stöd förankrades mot fördelningen av röster vid senaste riksdagsvalet (och därmed partiernas fördelning i riksdagen). Ungdomar över 16 år inkluderades på uppmaning av konsultationsgruppen (istället för 18 år).

Översikt över stratifikationsvariabelskvoter som Medborgarråd om klimatet utgick från :

Kriterier	Kategorier	Mål
Kön	Kvinna	30
	Man	30
Ålder	16-19 år	4
	20-29 år	10
	30-39 år	11
	40-49 år	9
	50-59 år	11
	60-69 år	9
	70-79 år	6
Geografi	SE11 Stockholm	14
	SE12 Östra Mellansverige	10
	SE21 Småland med öarna	5
	SE22 Sydsverige	9
	SE23 Västsverige	12
	SE31 Norra Mellansverige	5
	SE32 Mellersta Norrland	2
	SE33 Övre Norrland	3
Svensk eller utländsk bakgrund (enligt SCB:s definition)	Svensk bakgrund	44
	Utländsk bakgrund	16
Utbildningsnivå	Ej fullgången grundskoleutbildning	3
	Grundskola/förgymnasial utbildning	8
	Gymnasium/realskola	22
	Eftergymnasial utbildning, fullgången	26
	Forskarutbildning	1
Politisk uppfattning	Moderaterna	10
	Sverigedemokraterna	10

³ Barthel, S., Lindeberg, S., & Lindvall, D. (2024). Svenskarnas inställning till klimat- och energiomställningen (Version 1) [Dataset]. Högskolan i Gävle. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.5878/stfx-3648>

	Liberalerna	2
	Kristdemokraterna	3
	Centerpartiet	3
	Socialdemokraterna	15
	Miljöpartiet	3
	Vänsterpartiet	3
	Vet inte/Vill inte svara	11
Oro över klimatförändringar (1-7 skala)	1-3 Oro för klimatet	7
	4 Oro för klimatet	6
	5-7 Oro för klimatet	47
Storlek på boendeort (även region i Sverige beaktades)	A: Utanför större befolkningskoncentration eller tätorter	9
	B: I befolkningskoncentration eller tätort men inte i kommunens centralort	5
	C: I kommunens centralort	46
Socioekonomisk status	DeSo Kvartil 1*	15
	DeSo Kvartil 2*	15
	DeSo Kvartil 3*	15
	DeSo Kvartil 4*	15

Figur 4: Översikt över stratifikationsvariabelskvoter som Medborgarråd om klimatet utgick från.

* detta återspeglar samma andel som inte svarade på denna fråga i rekryteringsenkäten

4.3 Rekryteringsprocessen

Medborgarråd om klimatets rekryteringsprocess genomfördes av Enkätfabriken med råd av Tom Lord och Brett Hennig från Sortition Foundation. I den första fasen hade ett rekryteringsbrev skapats som förklarade vad medborgarrådet var, dess tema och datum, samt att det inte krävde förkunskaper eller några särskilda kvalifikationer för att delta. I inbjudan framgick att deltagarna skulle få 8 000 kr i ersättning, samt ersättas för transport-, boende- och matkostnader. Detta var för att kompensera rådsmedlemmarna för den privattid de investerade i rådet, och göra det möjligt för alla att kunna delta. Det framgick att ytterligare ersättning fanns för de med särskilda behov. Ersättning förutsatte att de deltog vid samtliga tillfällen, vilket de hade åtagit sig. I praktiken fick de ersättning för de möten de närvarade vid. Rekryteringsbrevet kan hittas vid bilagorna, se bilaga #1 *Rekryteringsbrev*.

Denna inbjudan blev skickad till 7 000 personer som hade blivit slumpmässigt utvalda ur Statens personadressregister (SPAR), med en stratifiering för att säkerställa inbjudningar till de kön och ålder som tidigare medborgarråd visat vara svåra att rekrytera. Följande stratifiering används för att skicka ut inbjudan:

Tabell 4: Stratifiering - inbjudan

Kön	Ålder	Antal
Kvinna	16–19	200
Man	16–19	200
Kvinna	20–29	1 200
Man	20–29	1 250
Kvinna	30–39	1 250
Man	30–39	1 100
Kvinna	40–49	1 000
Man	40–49	900
Kvinna	50–59	500
Man	50–59	600
Kvinna	60–69	400
Man	60–69	600
Kvinna	70–79	300
Man	70–79	500

Trots en överrepresentation av åldrarna 20-39 år visade det sig till slut att de var underrepresenterade sista helgen (se Figur 5). Brevet postades den 9-10:e januari, och mottagarna hade fram till den 22 januari på sig att registrera sitt intresse genom att besvara en digital enkät. De som inte hade fyllt i enkäten vid den 15:e januari fick ett påminnelsems. Totalt registrerade 473 personer sitt intresse.

Från SPAR-registret hade Enkätfabriken redan information om ålder, kön samt de tre bostadsvariablerna (stad-land, region i Sverige, inkomstnivå). Svaren i enkäten gav information om övriga variabler. Informationen om de nio stratifieringsvariablerna användes sedan i en algoritm⁴ som simulerade olika råd som kunde skapas från de registrerade svaren, och av dessa valdes en simulering som bäst motsvarade de kvoter som hade fastställts för varje stratifieringsvariabel. Om det inte var möjligt att uppfylla alla kvoter samtidigt prioriterades perfekt kvotering för partipolitiskt stöd samt att små kvoter från övriga variabler fanns med (text kort formell utbildning), för att försöka säkerställa att en minoritetskategori inte skulle riskera att falla bort.

Det första urvalet resulterade i ett råd som fyllde nästan samtliga kategorier och kvoter, och skiljde sig med mindre än en deltagare inom varje kategori.

Erfarenhet från tidigare råd visar att några deltagare hoppar av eller avbryter sitt deltagande i rådet. Detta inträffade även under detta medborgarråd. För varje avhopp fram till sista veckan genomfördes ytterligare en simulering för att välja ut ersättare vars profiler bidrog till att

⁴ <https://panelot.org/> är en gratis online-implementering av den algoritm som beskrivs i Flanigan et al 2021. Fair algorithms for selecting citizens' assemblies. *Nature* 596(7873):548–552.

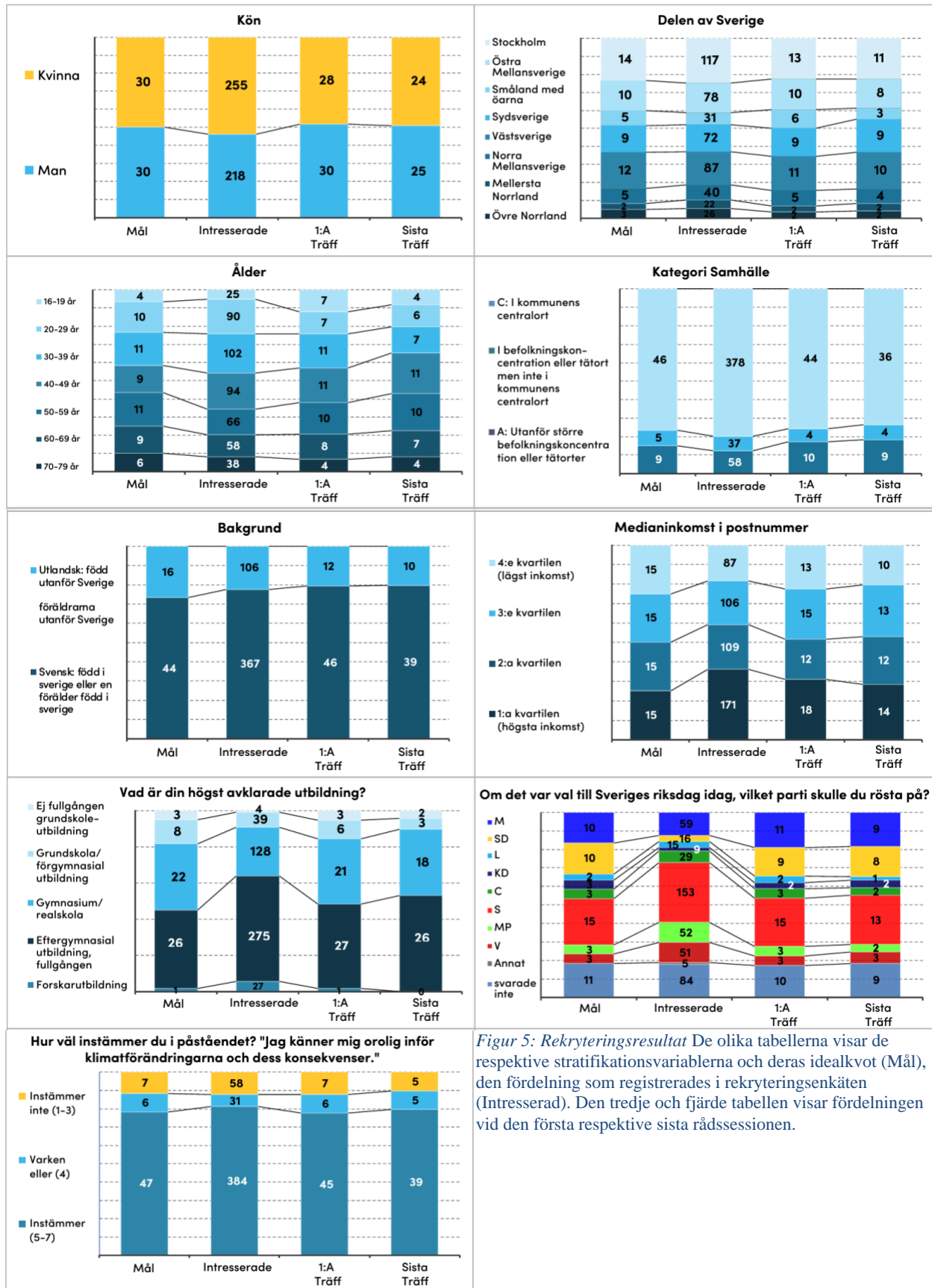
upprätthålla kvoterna så mycket som möjligt för var och en av de ursprungliga deltagarnas stratifieringsvariabler. Det var dock inte möjligt att fylla kvoterna i samtliga kategorier, vilket resulterade i en knapp underrepresentation av personer med utländsk bakgrund, mellan 20–29 år, och från ort med låg medelinkomst (se Figur 5). Två rådsmedlemmar behövde avbryta sitt deltagande dagarna innan rådets första session, och kunde därmed inte ersättas i tid. Därmed deltog 58 rådsmedlemmar vid rådsstart den 9 mars.

Bild 1: Rådsmedlemmarnas skor. Foto: Marcus Lundstedt, 2024-05-18.

Mellan den första och sista träffen, var nio rådsmedlemmar oförmögna att slutföra processen. Vid rådsavslutet den 19:e maj bestod rådet därmed av 49 deltagare. Detta hade ingen effekt på rådets partipolitiska stratifiering, eller fördelning av kön och eller inhemsk/utländsk bakgrund. Däremot ledde det till en liten underrepresentation av medlemmar med kort och med väldigt lång utbildning, från postnummer med låg medelinkomst, från Småland, samt medlemmar mellan 20 och 39 år och utan oro för klimatförändringar och dess effekter (se Figur 5).

Statistik kopplad till rekryteringen kan ses i bilaga #3 *Rekrytering och representativitet*. Det finns även beskrivet här: <https://fairtrans.nu/medborgarrad-om-klimatet/fragor-svar/>

Figur 5: Rekryteringsresultat De olika tabellerna visar de respektive stratifikationsvariablerna och deras idealkvot (Mål), den fördelning som registrerades i rekryteringsenkäten (Intresserad). Den tredje och fjärde tabellen visar fördelningen vid den första respektive sista rådssessionen.

Rådsmedlemmarna blev sedan fördelade i rådets sex smågrupper, som designades av Enkätfabriken för att förhindra att enskilda smågrupper blev homogena eller fick överrepresentation av särskilda variabler. Enbart Enkätfabriken hade insikt i enskilda deltagares data, och höll denna data hemlig och otillgänglig för planeringsgruppen och Digidem Lab för att förhindra att förutfattade meningar påverkade den deliberativa processen eller faciliteringen.

Bild 2: Rådsmedlemmarna följer en plenumpresentation. Foto: Daniel Josefson, 2024-05-19.

4.4 Kunskapsförmedling

Då ett medborgarråd består av medlemmar från olika bakgrunder och utbildningsnivåer behöver alla ha tillgång till samma kunskap och information för att göra ett jämlikt deltagande möjligt. Utöver detta behöver medlemmarna också få tillgång till den senaste informationen och kunskap om det ämne de ska diskuteras, samtidigt som särskilt viktiga perspektiv också bör förmedlas.

Eftersom den förmedlade kunskapen styr medlemmarnas perspektiv och fokus är detta en av de mest kritiska aspekterna i designen av ett medborgarråd. I Medborgarråd om klimatet blev först rådets kunskapsområden godkända av konsultationsgruppen. Därefter godkände konsultationsgruppen varje enskild rådstalare.

Bild 3: Åsa Persson föreläser om Sveriges utsläpp av växthusgaser och hur de styrs. Foto: We Don't Have Time, 2024-03-9.

Rådstalarnas teman

Den huvudsakliga informationen som förmedlades till rådsmedlemmarna gavs av rådstalarna, som fick hålla presentationer på runt 10 minuter, och bidra med en kort text som sammanfattade deras budskap och information. Denna text samt en översikt av rådstalarna kan hittas vid bilagorna, se #7 *Kunskapshäfte* och inspelat presentationsmaterial visas här:

<https://fairtrans.nu/medborgarrad-om-klimatet/expert-och-radgivare/> Planeringsgruppen och konsultationsgruppen identifierade sex kunskapsområden som skulle inkluderas i rådet. Dessa var:

1. Klimatutmaningen
2. Sveriges roll i klimatutmaningen
3. Sveriges utsläpp
4. Olika versioner av ett fossilfritt Sverige
5. Fallstudier
6. Teman och perspektiv föreslagna av medlemmarna

Möjliga rådstalare identifierades genom hemsidor, bland personer som redan var kända för planeringsgruppen, och genom rekommendationer från andra experter. Från dessa tänkbara talare valdes rådstalare ut genom följande principer, som tagits fram i samverkan mellan planeringsgruppen och konsultationsgruppen:

- Hur relevant deras expertis var för medborgarrådet och dess ämne
- Erfarenhet av offentlig kommunikation
- Främjande av mångfald gällande kön, ålder, bakgrund

Målet var att det slutgiltiga urvalet skulle ge en bred representation av röster och åsikter inom ramen för rimlig oenighet. Planeringsgruppen fattade dock beslutet att i första hand inkludera experter från akademiska och statliga institutioner, men inte aktivister eller andra representanter med särskilda intressen (se bilaga #6).

Medborgarrådet hade följande presentationer:

Tabell 5: Presentationer

9 mars Klimatutmaningen	- IPCC och kolbudget - Internationella avtal, rättvisa, och Parisavtalet - Klimatpolitikens påverkan - Svensk klimatpåverkan och klimatutsläpp	- Markku Rummukainen - Naghmeh Nasiritousi - Mikael Karlsson - Åsa Persson
10 mars Sveriges roll i klimatutmaningen	- Den gröna industriomställningen - Resursanvändningen och klimatkrisen - Urfolksperspektiv på klimatomställningen - Klimatpolitikens genomförbarhet	- Lisen Schultz - Anders Wijkmann - Åsa Larsson Blind - Sverker Carlsson Jagers
21 mars Sveriges utsläpp	- Trafikverkets perspektiv - Flygtransport och utsläpp - Stadsplanering, beteende och normer	- Sven Hunhammar - Jörgen Larsson - Karolina Isaksson
11 april Olika versioner av ett fossilfritt Sverige	- Ekonomiska styrmedel inom transport - Vägtrafikskatt - Elektrifiering och biobränsle	- Bengt Johansson - Anders Roth - Frances Sprei - Maria Bratt Börjesson

Dessa talare blev godkända av konsultationsgruppen och fick chansen att delta i ett seminarium med Digidem Lab där Mads Ejsing, en internationell expert i kunskapsförmedling inom medborgarråd, gav pedagogiska råd. Planeringsgruppen kurerade även talarnas presentationer så att de blev pedagogiska och inte upprepade vad tidigare talare sagt. Denna kurering gjordes av både ämnesexperter och personer utan tidigare bekantskap i ämnet. Digidem Lab koordinerade talarnas inkludering i rådsprocessen och bedömde hur pedagogiska deras presentation var.

Under den tredje online-kvällen fick rådsmedlemmarna chans att gemensamt rekommendera ämnen de ansåg saknades eller behövdes, samt de talare som de ansåg var lämpade för att presentera ämnet. Detta var en del av den ursprungliga designen och förslagen togs fram genom att varje rådsmedlem fick chans att föreslå ämnen i sina grupper, som sedan gjorde ett gemensamt val av två av dessa ämnen. I plenum fick sedan grupperna presentera och förklara sina ämnen, och från dessa blev 3 teman framröstade:

1. Varför misslyckas vi trots all forskning?
2. Batterierna
3. Elmotorbatteriet, hur hållbart är det verkligen, och hur tar det på miljön i produktionen

Då tema 2 och 3 berörde samma fråga inkluderades även det fjärde mest populära temat:

4. Perspektivet som den här regeringen har

Från dessa teman rekryterades fem talare enligt ovannämnda principer. Dessa var:

Tabell 6: Talare

25 april Teman och perspektiv föreslagna av medlemmarna	- Klimat, livsstil, och beteendevetenskap - Forskares roller i klimatpolitiken - Batterimineralförsörjning i Sydostasien - Teknikutvecklingens miljöpåverkan - Perspektiv på Tidö-regeringens klimatpolitik	- Annika Nordlund - Åsa Knaggård - Per Elinder Liljas - André Månberger - PM Nilsson

Climate Fresk

Vid rådets andra session fick rådsmedlemmarna spela Climate Fresk⁵, ett pedagogiskt kortspel där deltagare får i uppdrag att själva konceptualisera orsakssamband mellan mänsklig aktivitet och dess påverkan på klimat- och miljösystem och de processer som en obegränsad klimatförändring inleder. Detta gjordes som en del av rådets kunskapsförmedling för systemtänkande.

Bild 4: Rådsmedlemmar spelar Climate Fresk. Foto: Curt Gervich, 2024-03-10.

I spelet får deltagarna gemensamt lära sig om IPCC:s (Intergovernmental Panel on Climate Change) vetenskap om klimatförändringarnas orsaker och effekter. Spelet genomförs med att deltagarna använder 42 kort som beskriver vilka aktiviteter som orsakar utsläpp, statistik och annan information från IPCC. Deltagarna får sedan i uppdrag att identifiera orsakssamband mellan dessa kort, och på så sätt skapa en översikt av klimatets komplexitet och de effekter som mänsklig aktivitet får. Många effekter har flera orsaker och en aktivitet leder ofta till flera

⁵ Climate Fresk finns tillgänglig via: <https://climatefresk.org/world/#>

effekter som i sin tur ger andra effekter. Systemperspektivet blev därmed väldigt konkret. Smågrupperna delades på två, vilket gjorde att tolv parallella spel pågick samtidigt, med 4-5 rådsmedlemmar i varje spel. Även om spelet är utformat så att det finns korrekta och felaktiga kausala samband så kan de 42 korten läggas på olika sätt.

Spelet tar ungefär tre timmar, och genomförs med hjälp av en facilitator som är utbildad för att driva spelet framåt utan att bli ledande. Medborgarrådet fick hjälp av sex särskilda facilitatorer, som alltså fick vägleda två smågrupper var. Den ”vanliga” facilitatorn var med och såg till att alla fick komma till tals. När grupperna var klara tejpades korten fast på pappret och visades upp för alla andra grupper (se Bild 5).

Bild 5: Rådsmedlemmarnas olika resultat från Climate Fresk. Foto: Curt Gervich, 2024-10-03.

Kunskapstillgänglighet & lärandemiljö

Med hänsyn till rådsmedlemmarnas mångfald och olika inlärningsmetoder, fanns det en strävan efter att tillgängliggöra kunskap och information på olika vis.

Inför rådets första dag hade alla experter, förutom de som senare valdes av rådsmedlemmarna, sammanfattat sina presentationer i kortare texter som samlades i ett kunskapshäfte, vilket i sig var en ganska tidskrävande process (se ovan). Då syftet med kunskapsförmedlingen var att ge rådsmedlemmarna förutsättningarna att fullfölja rådsprocessen på deras egna premisser inkluderades även annan praktisk information i häftet, som därmed bestod av:

- Sammanfattningar av rådstalarnas presentationer

- Ett diagram som visade de huvudsakliga målen för varje session
- Rådets etiska principer
- Råd om användningen av sociala medier
- Information om tillgängliga klimatpsykologer.

Talarnas presentationer spelades in och publicerades på Medborgarrådets hemsida och Youtube⁶. De frågor som ställdes till rådstalarna och under rådsprocessen samlades in och besvarades av rådstalarna eller andra experter och myndigheter, och publicerades i ett dokument som rådsmedlemmarna hade tillgång till. Detta dokument finns tillgängligt bland bilagorna, se #8 *Frågor och Svar*. Kunskapshäftet finns tillgängligt som bilaga. Se #7 *Kunskapshäfte*.
<https://fairtrans.nu/medborgarrad-om-klimatet/expert-och-radgivare/>

4.5 Logistik

Då Medborgarråd om klimatet var ett nationellt råd, med deltagare från Ystad till Skellefteå, genomfördes fem av nio sessioner online genom Zoom. De fyra fysiska sessionerna skedde i en skola i södra Stockholms Län med god tillgänglighet. Alla rådsmedlemmar erbjöds transport till och inom Stockholm, samt boende och mat.

Rådets första session var på plats i Stockholm, där deltagarna fick möjlighet att låna den utrustning de behövde för att kunna delta i rådets onlinesessioner. Digidem Lab höll även genomgångar i Zoom och delade ut en skriftlig guide att ta med hem. Digidem Lab erbjöd även telefonsupport och hjälpte deltagare för att alla skulle kunna delta i de digitala mötena.

Före den första digitala sessionen den 21 mars fick rådsmedlemmarna en chans att testa sin zoom-uppkoppling, och inför varje digital session fick alla rådsmedlemmar ett mail som innehöll information och möjlighet att få hjälp med tekniken. I det mailet fanns en privat Zoom-länk som tog deltagarna till ett väntrum innan de blev insläppta till sessionen. Även under rådande sessioner fanns personal från Digidem Lab tillgängliga för att hjälpa att lösa oväntade teknikproblem.

Eftersom medborgarrådet eftersträvade representation från personer med utländsk bakgrund rekryterades språkstöd i form av språkkompisar i engelska och farsi som följde dem under processen och gjorde information tillgänglig och möjliggjorde för dem att delta i samtalen och diskussionerna. Språkkompisarna fick samma ersättning som rådsmedlemmarna. Kunskapshäftet och Climate Fresk korten översattes till engelska och farsi.

4.6 Rådsprocess

Genom en offentlig upphandling fick Digidem Lab ansvar för att designa och genomföra medborgarrådets rådsprocess. De har beskrivit sin utvärdering av uppdraget och rådsprocessen i en bilaga, se #11 *Digidem Labs utvärdering*.

---

⁶ Inspelningarna, och mer, finns tillgängligt via: <https://www.youtube.com/@MedborgarradOmKlimatet>

Rådets genomförande var uppdelad i fyra faser, som började med att rådsmedlemmarna fick lära känna varandra, och sedan utforska rådsämnet och få information. Efter det påbörjades diskussionsfasen, som slutade i gemensamt överenskomna förslag och individuell omröstning. Dessa var inte distinkta faser som följde på varandra utan snarare övergripande processer som flöt in i varandra.

Rådsprocessen inleddes med att rådsmedlemmarna introducerades till syftet med medborgarrådet, rådets översiktsplan samt deras roll som medlemmar. Fokus var att stärka medlemmarnas självförtroende inför uppdraget och intyga dem om deras relevans för Sveriges klimatpolitik. Målet var att rådsmedlemmarna skulle förstå sig själva som en grupp jämlikar, och inte debattörer, åsiktsmotståndare eller representanter. I detta första stadie introducerades delmoment, regler, tidsplan och delmoment.

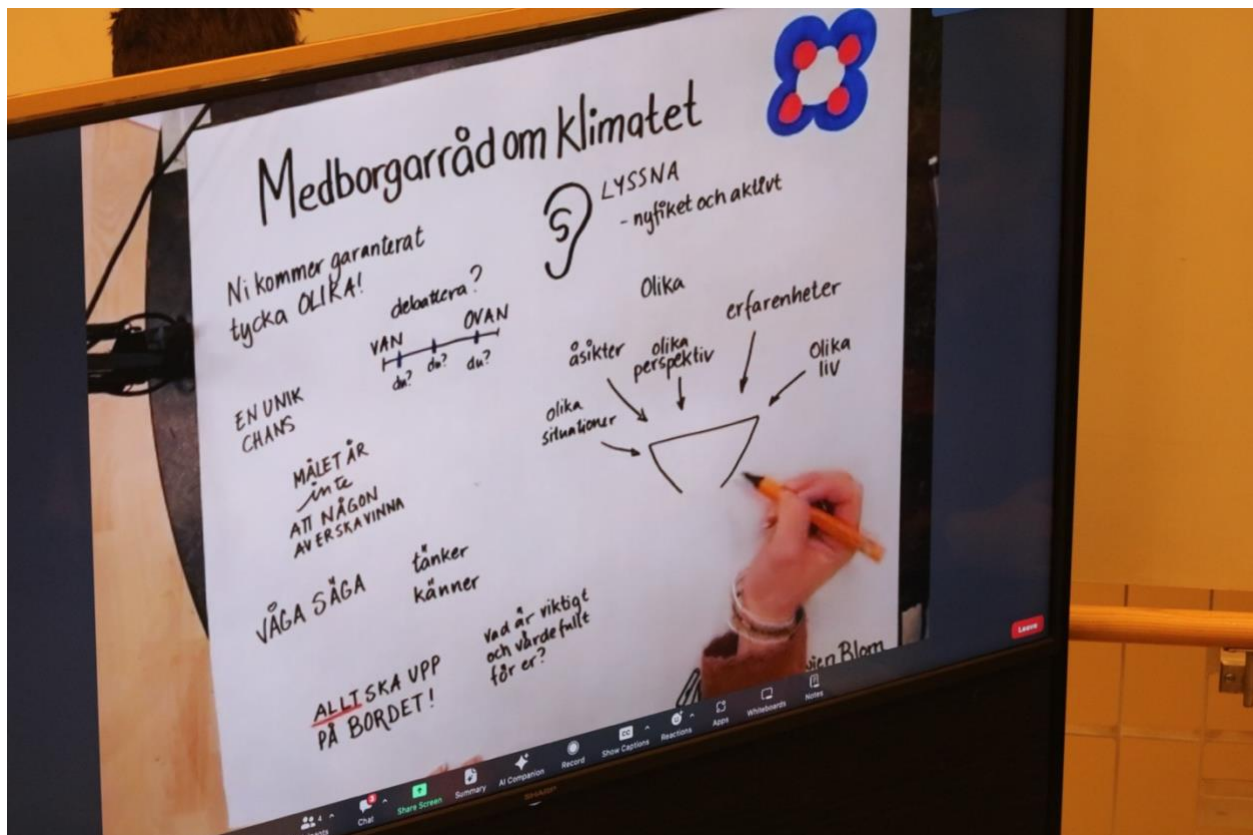

Bild 6: Tecknare sammanfattar presentationen av den deliberativa metoden. Foto: Curt Gervich, 2024-03-9.

Efter introduktionsfasen fick rådsmedlemmarna tillgång till information och kunskap. Då en betydande mängd information skulle förmedlas lades stor vikt vid att bästa möjliga pedagogiska förutsättningar skulle skapas, och informationen förmedlades och redovisades genom olika format. Detta varierade från att lyssna på presentationer och diskutera dessa i plenum och framför allt i smågrupper, till att ha informella samtal med rådstalare, bidra med frågor till en Q&A, samt att läsa rådstalarnas sammanfattande texter. De fick även önska presentationer i de ämnen de ansåg de behövde mer information och insikt i (se 4.4).

Vikt lades vid att lärandet skulle vara en integrerad del av rådet, så att rådsmedlemmarna både förseddes och försåg sig själva med relevant information och kunskap. Då medborgarrådet utgick från ett systemperspektiv var det särskilt viktigt att denna information bearbetades kritiskt av rådsmedlemmarna, samt att de drog sina egna slutsatser genom enskild reflektion, och samtal/diskussion i sina grupper. För att detta skulle lyckas behövde deltagarna utveckla en ömsesidig respekt där de kände sig trygga och uppmuntrade att framföra motstående åsikter, och diskutera komplexa dilemman och göra avväganden mellan dessa. Designen var upplagd för att skapa dessa förutsättningar och facilitatorernas roll var att realisera det i rummet.

Framtagande av rekommendationer

Under smågruppsdiskussionerna leddes rådsmedlemmarna till att identifiera samhällsproblem, betrakta dem ur olika perspektiv, intressen och levda erfarenheter, och sedan formulera utkast till klimatpolitiska förslag senast den 18 april (det tredje online-mötet). Förslagen som lades fram av de sex grupperna den 18de april sammanfattades, slogs ihop och skickades tillbaka till samtliga rådsmedlemmar i en enkät inför nästa möte. Syftet med enkäten var att ge rådsmedlemmarna en möjlighet att tidigt ta del av alla förslag, kommentera dem och rösta på vilka som skulle prioriteras för vidare bearbetning under resterande sessioner. Avsikten var att avgränsa förslagen till en kortare lista som kunde övervägas och utvecklas mer grundligt, och som skulle kunna frammana tydligare slutsatser från medborgarrådet.

Totalt genererade de sex grupperna 23 förslag. Förslagen varierade i längd, detaljnivå och utvecklingsgrad och inkluderade flera mycket lika förslag från olika grupper. Detta material var för långt och upprepande för att inkluderas i en enkät, och det var svårt att jämföra förslag till följd av olikheter i utvecklingsnivåer. Därav granskades förslagen manuellt för att identifiera likheter mellan förslag, och de sammanställdes sedan i en lista med 15 distinkta huvudförslag. Därefter matades gruppmaterial under varje huvudförslag in i ChatGPT med instruktionen att sammanfatta varje förslag till en 100 ord lång sammanfattning som åtskilde observationer och rekommendationer.

Dessa 15 sammanfattningar inkluderades sedan i enkäten i slumpmässig ordning. För varje förslag ombads rådsmedlemmarna svara på: ”I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden? Detta förslag bör vara en prioritet för medborgarrådet att diskutera och kommunicera.”. Enkäten gav också möjlighet för enskilda medlemmar att lägga till kommentarer till varje förslag. Enkäten skickades ut till alla medlemmar den 20de april och hölls öppen till och med den 24de april. Totalt lämnades 46 svar in. Resultaten sammanställdes i ett dokument som inkluderade enkätresultaten och kommentarer för varje huvudförslag. All text som medborgarrådsgrupperna hade genererat och skickat in den 18de april inkluderades också under respektive rubrik (se bilaga #14).

Figur 6: Resultat från enkäten som visar genomsnittligt stöd för vart och ett av de ursprungliga förslagen, som svar på frågan "I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden? 'Detta förslag bör vara en prioritet för medborgarrådet att diskutera och kommunicera.' Svarsskalan sträcker sig från Instämmer inte alls (1) till Instämmer fullständigt (7).

Q	Förlsag	Genomsnitt svar
2	Kollektivtrafikens utmaningar	6.27
5	Järnvägens roll i omställningen	5.93
4	Rättvisa miljöåtgärder och incitament	5.89
12	Maximera mikromobilitet	5.67
7	Transparens och spårbarhet av produkter	5.59
1	Utvärdering av klimatpolitik med konsekvenser	5.28
10	Effektivare transportstrategier	5.07
3	Skarpa tullar på produkter som ej möter miljö- och klimatkraven	5.05
6	Åtgärder för mer hållbara transporter	5.02
14	Optimering av leveranser	4.93
15	Effektivisering av person/varutransporter	4.93
9	Försörjningstrygghet och säkerhet (Batteri)	4.88
8	Bilfridag med en kortare vecka	4.70
11	Tröghet inom demokratiska processer	4.70
13	Effektivisering av trafikflöden	4.50

Från enkätsvaren gjordes ett urval av de sex förslag som fick högst poäng, vilka sedan distribuerades tillbaka till de sex rådsgrupperna för att arbeta vidare med. Grupperna fick också tillgång till enkätkommentarerna och det ursprungliga förslaget som omformulerats av AI. Syftet med enkäten var att förvandla rådsmedlemmarnas mångfald av idéer och förslag, och gallra dessa till ett fåtal förslag som rådsmedlemmarna kunde fokusera på och bearbeta i detalj och därmed nyansera, och skapa välutvecklade förslag utifrån.

I praktiken ledde den här strategin inte till ett minskat antal förslag, eftersom många grupper fortsatte arbeta med sina ursprungliga förslag och ansåg att utdelningen av förslag till dem störde arbetsflödet. Den slutgiltiga listan med 22 förslag var mycket bredare än de sex förslag som fick flest röster.

Den efterföljande sessionen, den 2 maj, fick rådsmedlemmarna chans att utveckla det sammanfattade förslag som de hade blivit tilldelade, och utveckla nya idéer inför rådets sista två avslutande sessioner. Vid dessa sessioner fick rådsmedlemmarna möjligheten att välja det förslag de skulle vilja inkludera i rådsavslutet. För att ett förslag skulle gå vidare behövde minst två rådsmedlemmar välja att arbeta på utkastet. I dessa självvalda smågrupper fick rådsmedlemmarna överlägga med varandra tills de nådde samförstånd om lämpliga åtgärdsförslag och kommentarer kopplade till förslagsutkastet.

När sådant samförstånd nåddes fick förslagsutkastet feedback från andra rådsmedlemmar i andra grupper som kunde ställa frågor och markera oklara eller otydliga ord och formuleringar. Därefter förvandlades utkastet till färdiga förslag enligt det föreslagna förslagsformatet, även om rådsmedlemmarna kunde formulera förslagen i egna format om de så önskade.

Även så sent som rådets två sista sessioner, helgen 18-19 maj, hade rådsmedlemmarna möjlighet att formulera ytterligare förslag. Till exempel, uppkom förslag nr 2 om naturområden och stadsplanering på lördagen då några personer från olika smågrupper ville ta fram ett förslag om detta. Tillsammans blev det 22 förslag med 62 konkreta åtgärdsförslag som smågrupperna presenterade. Efter lunch på söndagen genomfördes en anonym omröstning. I den omröstningen fick de 49 närvarande rådsmedlemmarna utvärdera varje förslag och åtgärdsförslag, liksom det Gemensamma Uttalandet från rådet, på en 6-gradig skala mellan “Stödjer inte alls” till “Stödjer fullständigt”.

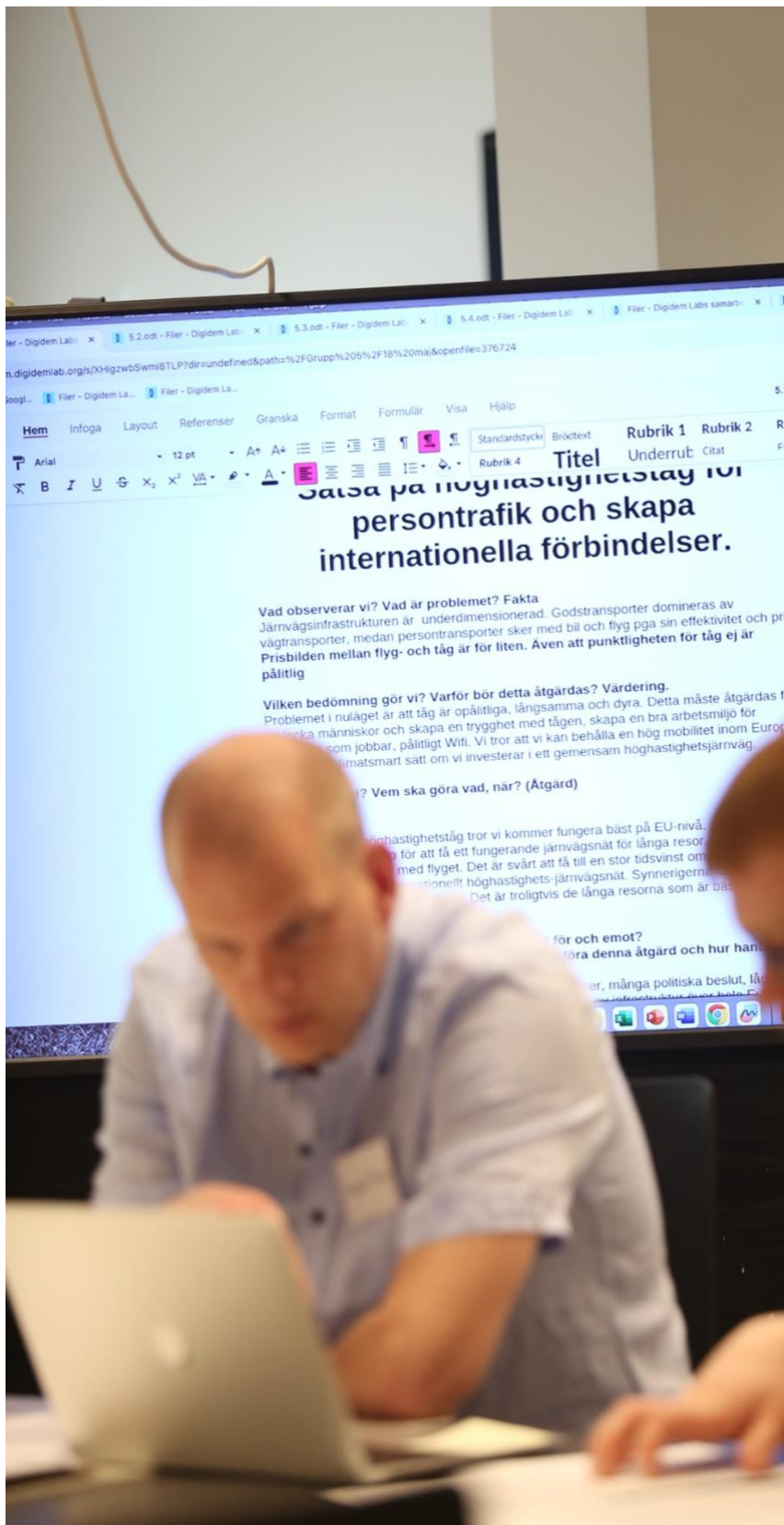

Bild 7: Rådsmedlemmar överlägger om rådsförslag. Foto: Marcus Lundstedt, 2024-05-18.

Vid omröstningen hade samtliga förslag skrivits ut och spridits i rådslokalen. Rådsmedlemmarna fick därefter enskilt gå och bedöma förslagen och de enskilda åtgärdsförslagen. Detta genomfördes via ett digitalt verktyg som rådsmedlemmarna hade tillgång till genom sina telefoner. Vägledning och röstning genom stationär dator var även möjligt.

Bild 8: Rådsmedlemmar läser preliminära rådsförslag. Foto: Marcus Lundstedt, 2024-05-18.

Eftersom varje förslag inkluderade en eller flera åtgärdsförslag kunde ett förslag ha åtgärder med högre eller lägre samtycke än förslaget i sin helhet. Rådsmedlemmarna hade även chans att skriva kommentarer till varje förslag för att förtydliga sina uppfattningar.

Efter att förslagen genomgått omröstning mötte rådsmedlemmarna politiker från 7 av Sveriges 8 riksdagspartier, varav flera var sitt respektive partis klimatpolitiska talesperson. Politikerna tog emot förslagen i plenum, lovade att läsa dem och berättade kortfattat om hur de ser på medborgarrådet och dess resultat. Därefter fick de träffa rådsmedlemmarna i sina respektive smågrupper och svara på frågor.

Samtliga riksdagspartier deltog förutom Sverigedemokraterna, vars klimatpolitiska talesperson avböjde att delta. Följande politiker närvarade:

Tabell 7: Deltagande politiker

Anna-Caren Säterberg	Socialdemokraterna
Helena Storckenfeldt	Moderaterna
Kajsa Fredholm	Vänsterpartiet
Emma Wiesner	Centerpartiet
Fredrik Wallén	Kristdemokraterna
Elin Söderberg	Miljöpartiet
Helena Gellerman	Liberalerna

Bild 9: Politiker från Sveriges riksdagspartier tar emot rådsförslagen. Foto: Daniel Josefson, 2024-05-19.

4.7 Facilitatorer

Avgörande för ett medborgarråds genomförande är neutrala och oberoende facilitatorer, vars uppdrag är att skapa en positiv gruppdynamik som möjliggör en rättvis, öppen och inkluderande deliberation.

Medborgarråd om klimatet hade sex smågrupper, som hade en facilitator var. För att säkerställa facilitatorernas oberoende var det Digidem Lab som rekryterade dem genom en öppen annons, där uppdraget gavs till de facilitatorer med särskild kunskap i ledning av mångfald och inkludering, samt efter svar på scenario-baserade frågor. Inför varje session fick facilitatorerna delta i ett 2 timmar långt seminarium där dagens faser, mål och förväntningar presenterades och diskuterades.

I början av rådet var facilitatorernas huvudsakliga uppdrag att skapa deliberativa normer inom sina smågrupper, och därefter hjälpa dem identifiera samhällsproblem, överväga för- och nackdelar, och formulera åtgärdsförslag tillsammans. Facilitatorernas roll var att säkerställa att detta sker på ett opartiskt och neutralt vis där alla kommer till tals.

Utöver detta hade facilitatorerna ansvar för att hjälpa rådsmedlemmarna ta till sig, använda, och efterfråga mer kunskap, och se till att ingen deltagare dominerade diskussionerna, inte heller i kraft av särskild kunskap och kompetens.

4.8 Feedbackmekanik

Rådsmedlemmarna hade flera sätt att påverka och ge feedback på rådets organisering. Detta skedde på tre olika sätt genom enkäter, mail, och direkt feedback.

Under rådsprocessen skickade Fairtrans ett flertal enkäter till rådsmedlemmarna, där de bland annat hade möjlighet att dela sina åsikter om upplägg, kunskapsförmedling, samtalen och diskussionerna, faciliteringen, och mycket annat. Dessa enkäter och deras resultat beskrivs utförligt vid [Enkätundersökningar](#) och [Processutvärdering genom enkätundersökningar](#). Se även bilaga #12 *Utvärderingsenkäter*.

Vid sidan av dessa enkäter skickade Digidem Lab regelbundet ut sammanfattningar till rådsmedlemmarna, och gav dem möjlighet att svara med feedback. De instruerade även facilitatorerna att vara observanta på förbättringsmöjligheter och anteckna den feedback som rådsmedlemmarna gav under sessionerna. Facilitatorerna var den rådsaktör som rådsmedlemmarna hade närmast kontakt med, och var den person som rådsmedlemmarna kunde vända sig till för att ställa frågor eller ge feedback.

5. Resultat

5.1 Beskrivning av rådets förslag

Rådsmedlemmarna i Medborgarråd om klimatet producerade 22 förslag som i sin tur innehöll 62 konkreta åtgärdsförslag (se bilaga #9). Dessa förslag, och deras problemformuleringar, förklaringar, åtgärdsförslag och kommentarer, finns att ladda ner här: <https://fairtrans.nu/medborgarrad-om-klimatet/>

Av dessa 22 förslag kan 17 kopplas till trafik- och transportsektorns rättvise- och miljöaspekter. De resterande förslagen (#2, #11, #15, #16, #20) berörde klimatpåverkan och miljöfrågan i bredare bemärkelse, och efterfrågade politiska och administrativa reformer samt mer allmänbildning inom klimatkunskap. Överraskande nog berörde ingen av dessa 22 förslag bensinkostnader eller Sveriges reduktionsplikt, som var en uppmärksam fråga inför riksdagsvalet 2022.

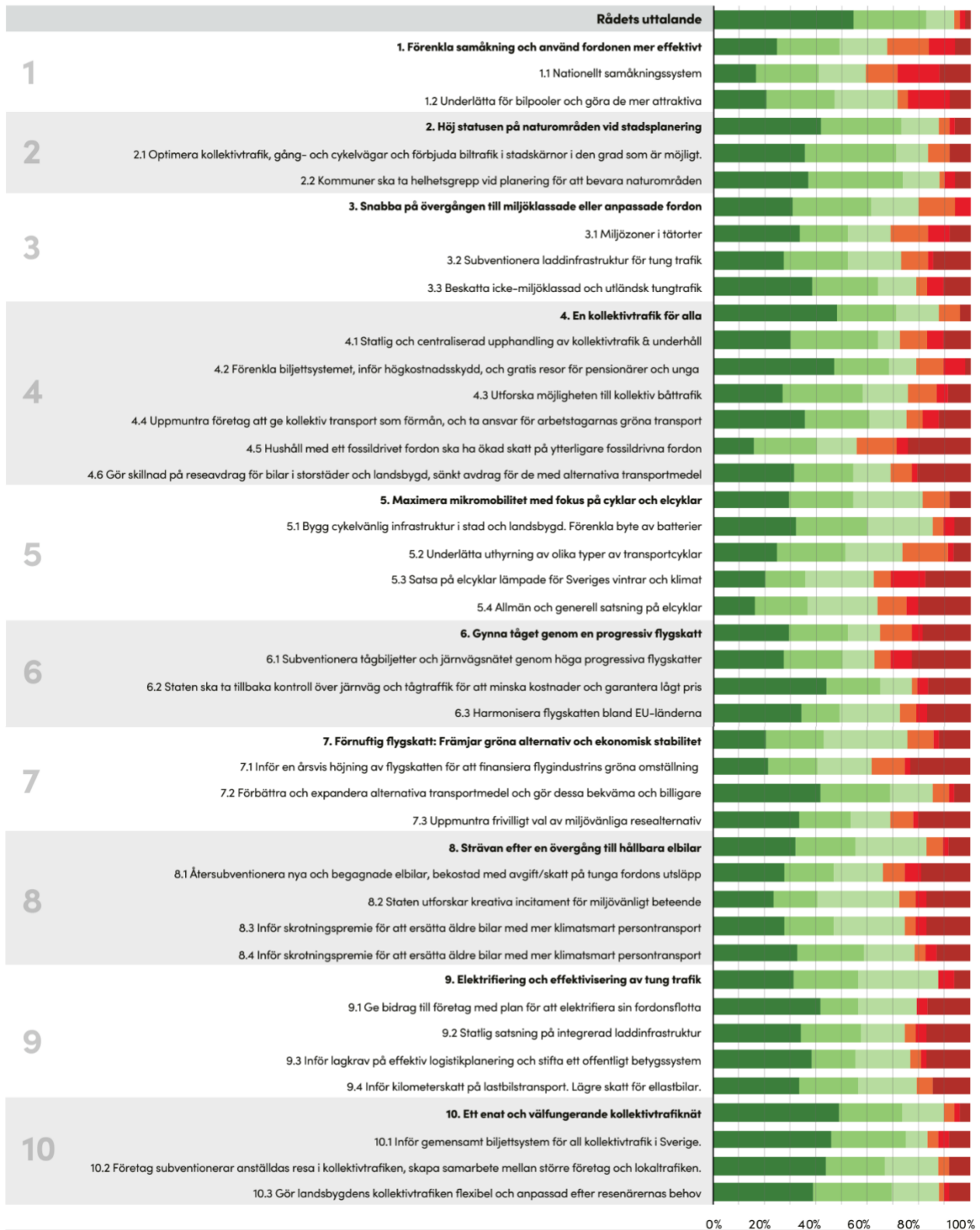
Antalet åtgärder varierade där förslag #4, ”En kollektivtrafik för alla”, hade flest med sex åtgärder. I snitt hade varje förslag strax under 3 åtgärdsförslag.

På medborgarrådets sista dag genomförde rådsmedlemmarna en sluten omröstning för att fastställa graden av stöd för varje förslag, åtgärdsförslag, och det gemensamma uttalandet. I medelvärde fick Medborgarråd om klimatets förslag 81% samtycke från rådsmedlemmarna. Åtgärdsförslagen fick i medelvärde 77% samtycke.

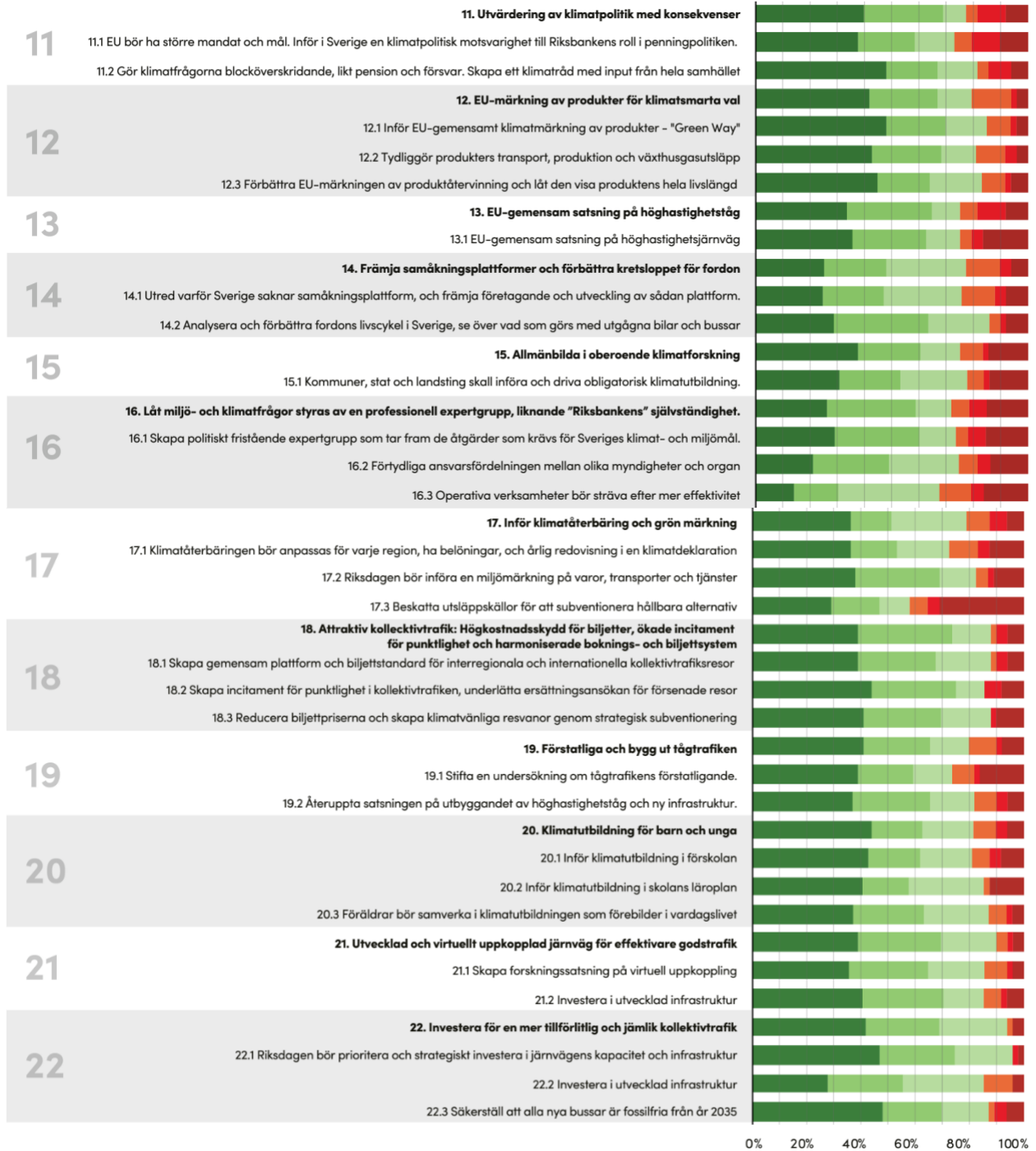
En sammanfattande figur går att se på de följande sidorna, där varje enskilt förslag och åtgärdsförslag, samt deras bedömning, är ingår.

● Stödjer fullständigt ● Stödjer mestadels ● Stödjer delvis ● Stödjer delvis inte ● Stödjer mestadels inte ● Stödjer inte alls

0% 20% 40% 60% 80% 100%

Figur 7: Omröstningresultat. Samtliga förslag och deras åtgärdsförslag. Förslagen är helsiffror, medan de förslagna åtgärderna är listade som decimal. "Rådets uttalande" syftar på det gemensamma uttalandet som rådet producerade, se efterföljande rubrik.

Det förslag med högst allmänt stöd var förslag #22 – ”Investera för en mer tillförlitlig och jämlik kollektivtrafik” – som hade stöd av 94% av rådsmedlemmarna. Det förslag med lägst procentuellt stöd var #6 – ”Gynna tåget genom en progressiv flygskatt”, men det fick ändå stöd av två tredjedelar av de röstande rådsmedlemmarna.

Mångfalden av åsikter inom smågrupperna kan illustreras med en jämförelse mellan förslag #6 ”Gynna tåget genom en progressiv flygskatt” och förslag #7 – ”Förnuftig flygskatt: Främjar gröna alternativ och ekonomisk stabilitet”. De åtta (nio?) rådsmedlemmarna hade kommit överens om någon slags flygskatt men hade olika uppfattningar om hur en sådan flygskatt bör införas. Därför delades gruppen i två för att skapa två versioner av samma policy-koncept.

Uppdelningen ledde till förslag #6, som föreslår en kraftig skattepolitisk omfördelning från flyg till tåg, och förslag #7, som föreslår att flygskatten ökar stegvis år från år men används för att göra flyget fossilfritt. Av dessa föredrog rådet förslag #7, som gick medhåll från 76% av rådsmedlemmarna. Förslag #6 fick medhåll från 65% av rådet.

De detaljerade åtgärdsförslagen var följande:

#6.1: ”Inför höga progressiva flygskatter, som går direkt till att subventionera biljettpriser för tågresor och utbyggnad/underhåll av infrastrukturen på järnvägen.”

#7.1: ”Implementera en stegvis höjning av flygskatten över flera år. Detta ger både resenärer och flygindustrin tid att anpassa sig till förändringarna utan att orsaka plötsliga ekonomiska chocker.

Använd intäkterna från flygskatten för att subventionera utveckling av mer miljövänliga flygbränslen och teknik, vilket på sikt minskar branschens klimatpåverkan.”

Av dessa fick åtgärdsförslag 6.1 stöd av 62% av rådsmedlemmarna, medan åtgärdsförslag 7.1 också fick stöd av 62%. Men det var inte samma personer som stödde förslagen. Av de 49 som röstade var det 38 personer som stödde antingen 6.1 eller 7.1, eller bägge. Det innebär att 78% av rådsmedlemmarna gav sitt stöd till höjda flygskatter på ett eller annat vis.

Även om rådets gemensamma uttalande (se nedan) konstaterar att ”Det ska vara enkelt att göra rätt och kostsamt att göra fel – en balans mellan morot och piska är nödvändigt för att nå klimatmålen” så tenderade rådet att föreslå och stödja förslag som förlitade sig på ’morot’ snarare än ’piska’. ’Morotsförslag’ fick i allmänhet bättre resultat i omröstningen.

Detta kan illustreras med de två åtgärder som syftade på en klimattaxa på individer och hem. Detta var #4.5 samt #17.3:

#4.5 “...Fler än ett fossildrivet fordon i hushållet får en ökad skatt på det andra fordonet för den som bor i en storstadsregion.”

#17.3 “Gynna det som är bra. Det sämre valet ska kosta mer. Inför fler och ökade klimatskatter, på till exempel bensin och diesel, utsläpp från verksamheter, eller böter för när man inte sopsorterar. Detta för att finansiera billigare och bättre kollektivtrafik, kunna sänka kostnader för närproducerad ekologisk mat och finansiera upprustning av järnvägar och vägar”

Bägge åtgärdsförslag fick stöd av en majoritet av rådsmedlemmarna (56% och 58% respektive), men de var de förslag som hade minst stöd av samtliga förslag. Hela 24% respektive 31% stödde inte alls förslaget. En kommentar som skrevs till förslag #17 påpekade de meningsskiljaktigheter gruppen hade kring åtgärdsförslaget: *“Vi är oense i gruppen, vissa är emot skatter överlag och andra anser att det behövs för att finansiera samhället.”*

19 av de 22 förslagen inkluderade sådana reflekterande och nyanserade kommentarer. Dessa varierade från texter som var detaljerade och reflekterande, som problematiserade sina förslag och belyste detaljer de inte kunde komma överens om (#5, #6, #10, #11, #17, #18). Andra förslag hade betydligt kortare kommentarer som koncist förklarade deras resonemang eller gav ytterligare detaljer till förslagen. Av dessa gav vissa följdfrågor till sina förslag, och andra kortfattade tolkningar om hur olika grupper påverkas av förslaget.

Förslagen och åtgärderna bedömdes som sagt på en 6-gradig skala utan något neutralt alternativ (från inget stöd alls till fullständigt stöd). Stöd har beräknats och rapporteras genom att samtliga positiva och samtliga negativa uppfattning har förts samman till en binär positiv eller respektive negativ bedömning. Vissa förslag, som 16.3, visade en gradient i svaren med 37% av medlemmarna som röstade för ”stödjer delvis”, medan 17.3 visade en högre grad av polarisering med 60% av medlemmarna som röstade och uttryckte antingen den högsta eller lägsta stödnivån.

5.2 Gemensamt uttalande

Rådsmedlemmarna producerade även ett gemensamt uttalande. Detta uttalande hade som syfte att förklara rådsprocessen, vad rådsmedlemmarna ansåg viktigt, och vad de önskar att se från samhällsaktörer (se bilaga #9).

Uttalandet formulerades av en särskild grupp vars medlemmar blev utvalda genom nominering från de sex reguljära smågrupperna. De nominerade medlemmarna fick ta med sig förslag och önskingar från sina respektive smågrupper.

Denna uttalandegrupp fick hjälp av copywritern Tim Mårtensson från mediebyrå Narva Communications, en kommunikationskonsult upphandlad av Stockholms Universitet. Efter att lyssnat på förslag från skrivgruppen skapade copywritern, tillsammans med uttalandegruppens medlemmar, ett första utkast. Detta presenterades sedan för rådsplenium för feedback. Det första utkastet fick allmänt stöd, men rådsmedlemmarna uppmanade uttalandegruppen att lägga större emphasis på rådets metodiska arbetsprocess, den utbildning de fick under processen, att de ”funnit samsyn” trots åsiktsskillnader, och att uttalandet bör ha en mer konkret uppmaning till handling.

Uttalandegruppen tog sedan hänsyn till kommentarerna vid revideringen av utkastet tillsammans med copywritern. Detta resulterade i ett slutgiltigt uttalande som rådsmedlemmarna fick rösta om, vilket fick 93% stöd varav 54% gav sitt fullständiga instämmande. Tre medlemmar deltog inte i omröstningen om uttalandet. Av de 49 medlemmarna som röstade valde tre att inte stödja uttalandet, med en röst vardera för ’stödjer delvis inte’, ’stödjer mestadels inte’ och ’stödjer inte alls’ (se Figur 7).

Uttalandet omarbetades till en debattartikel, som 34 av medlemmarna valde att underteckna med sina namn. Artikeln skickades in till flera tidningar och publicerades slutligen i Aktuell Hållbarhet: <https://www.aktueellhallbarhet.se/opinion/debatt/medborgarradet-sverige-maste-vara-lika-enat-om-klimatet-som-forsvaret/>

Sveriges första nationella Medborgarråd om klimatet är genomfört och vårt budskap är tydligt: Vi behöver agera nu! Tillsammans har vi, unga som gamla, från stad och landsbygd, med hemvist från norr till söder, utbildat oss i och diskuterat klimatfrågan. Det har inte alltid varit lätt, men genom dialog och samarbete har vi funnit samsyn och en stark vilja att agera för en mer hållbar framtid.

Vi har inte alltid varit överens men trots våra olikheter har vi, med information och utbildning, kommit till insikt att det krävs förändring av oss nu, så att nästkommande generationer kan känna hopp.

Det är tydligt att samarbete och samordning är nyckeln. Därför anser vi att Sveriges miljömål borde vara en lika självklar och blocköverskridande fråga som försvarspolitiken är. För om vi kan enas, borde även våra folkvalda kunna göra det. Det skulle kunna möjliggöra för politikerna att ta de tuffa besluten när det finns en långsiktighet.

Men vi pekar inte bara på politiken; fler behöver också kavla upp ärmarna. Klimat- och miljöforskningen måste bli bättre på att nå ut.

Företagen måste ta sitt samhällsansvar genom att investera och innovera hållbart. Samtidigt är vi själva redo att kliva in och ta ansvar, bara vi får den hjälp vi behöver. Det ska vara enkelt att göra rätt och kostsamt att göra fel – en balans mellan morot och piska är nödvändig för att klimatmålen ska nås. Styrmedel och incitament måste ses över och göras logiska och transparenta. Dessa får dock inte utformas så att klimatomställningen sker på bekostnad av miljö och natur.

Vi måste arbeta långsiktigt och ge rätt förutsättningar för att alla människor och företag ska kunna bidra. För det tror vi att det krävs utbildning, regler och frivilliga val för att skapa en bred förståelse och engagemang i klimatarbetet. Hade fler fått möjlighet att ta del av den kunskap vi fått, tror vi det funnits en bredare samsyn kring omställningen.

Klimatfrågan är för viktig för att förbli ett politiskt slagträ. Klimatomställningen är möjlig, men förändringar måste till. Nu är det upp till oss alla att visa vägen och agera!

Bild 10: Medborgarråd om klimatets rådsmedlemmar och medverkande politiker. Foto: Daniel Josefson, 2024-05-19.

5.3 Åsiktsförändringar under rådsprocessen

Inför rådets första session fick rådsmedlemmarna möjlighet att besvara en enkät med frågor gällande deras förväntningar om rådsdiskussionerna, samt åsikter om samhälle och klimatpolitik. Efter rådsavslutningen fick de möjlighet att besvara samma frågor i en ny enkät. Av de som besvarade enkäterna kan svar från 28 medlemmar identifieras och jämföras, vilket har gjort det möjligt att bedöma huruvida deras åsikter som grupp förändrats under medborgarrådets gång.

De 28 medlemmar som samtyckte till att matcha sina före/efter-data kanske inte var typiska för dem som deltog i MoK. Därför presenteras även svaren från den fullständiga före-enkäten i den övre stapeln i varje figur, som därmed kan jämföras med de svar som de 28 spårbara medlemmarnas gav i varje fråga. För de flesta frågor liknar de matchade uppgifterna de fullständiga uppgifterna från frågeformuläret före. Utöver de jämförelser som nämns här kan fler ses vid bilaga #13 *Jämförelser mellan enkätsvar i före- och efter-enkäten*.

Överlag var svarmönstren likartade. Det finns inga starka och enhetliga åsiktsförändringar mellan de olika undersökningarna, men ett mönster framträdde i de fem följande områdena:

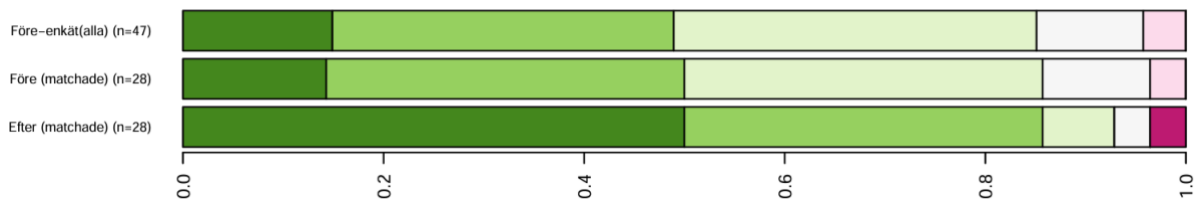
- Självförtroende och förväntningar på rådsdeliberation
- Uppfattningar om klimatförändringar och ansvar
- Syn på klimatpolitik och åtgärder
- Vad som är relevant att överlägga och diskutera
- Stöd för specifika klimatpolitiska förslag

Självförtroende och förväntningar på rådsdeliberation

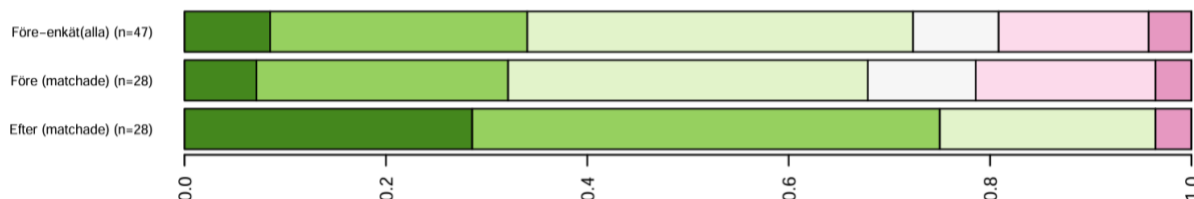
När det gäller rådsmedlemmarnas förmåga och kunskap så ökade respondenterna förtroende för sin klimatpolitiska kunskap under rådsprocessen (frågorna #95 och #96). De flesta respondenter hade höga förväntningar på samtalen och diskussionerna, och bland de som hade tvivlade på rådets åsiktsfrihet och kunskapsförmedling visade efter-enkäten att dessa tvivel hade minskat (frågorna #89 och #92). Även intrycket av rådskamraternas kunskap, och förmåga att ta avvägda och nyanserade beslut, var mer positivt än vad respondenterna hade förväntat sig på förhand (frågorna #90 och #91).

De svarande tycktes också öka sin (redan höga) tilltro till svenska folkets förmåga till deliberativa samtal, inklusive förmågan att diskutera (fråga #81), ändra åsikt och fatta beslut tillsammans, samt en förståelse för att olika åsikter inte beror på själviskhet. Detta återspeglades hur medborgardialoger kan bidra till klimatpolitiken (frågorna #84 och #85).

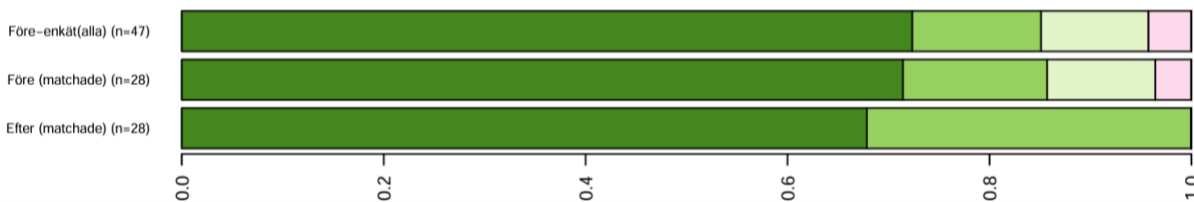
Fråga #95: Jag anser att jag är välinformerad om orsakerna till, och konsekvenserna av, klimatförändringarna.

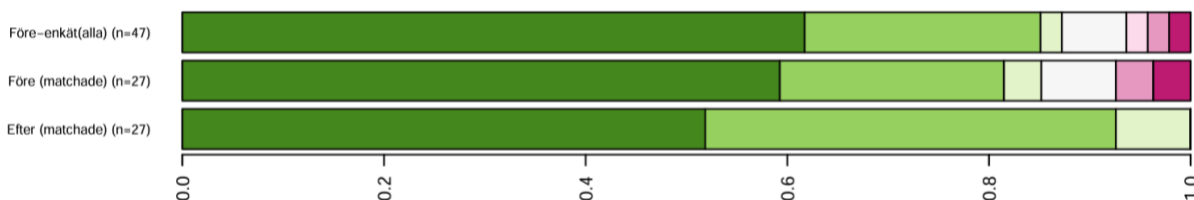
Fråga #96: Jag anser att jag är tillräckligt informerad om möjligheterna att minska Sveriges påverkan på klimatförändringarna.

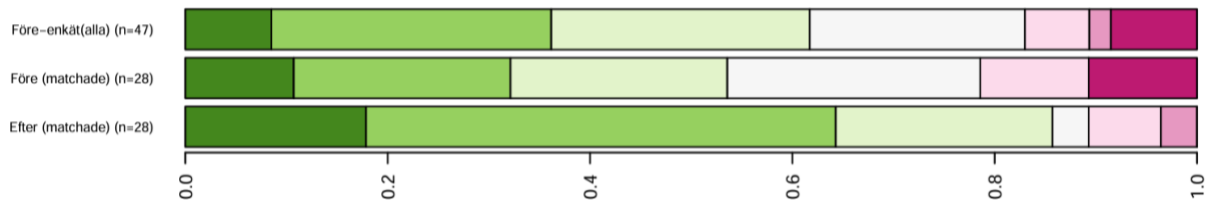
Fråga #89: Före: Jag förväntar mig att alla personer som deltar i medborgarrådet kommer att vara fria att uttrycka sina egna åsikter. Efter: Jag upplevde att alla personer som deltog i medborgarrådet kommer att vara fria att uttrycka sina åsikter.

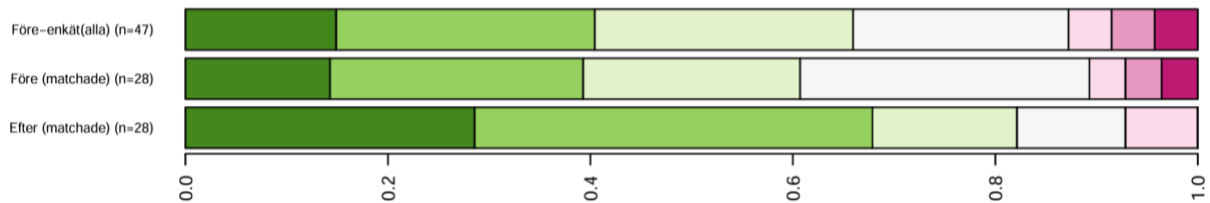
Fråga #92: Före: Jag förväntar mig att alla personer som deltar i medborgarrådet kommer att få tillgång till opartisk information. Efter: Jag upplevde att alla personer som deltog i medborgarrådet fått tillgång till opartisk information.

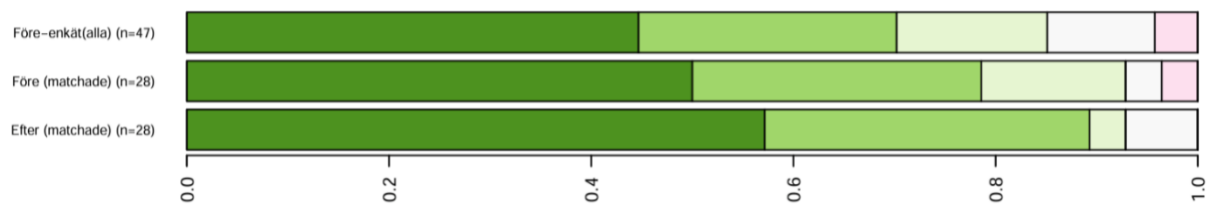
Fråga #90: Före: Jag förväntar mig att alla personer som deltar i medborgarrådet kommer att vara tillräckligt informerade och kapabla för att bidra med klimatpolitiska förslag. Efter: Jag upplevde att alla personer som deltagit i medborgarrådet kommer att vara tillräckligt informerade och kapabla för att bidra med klimatpolitiska förslag.

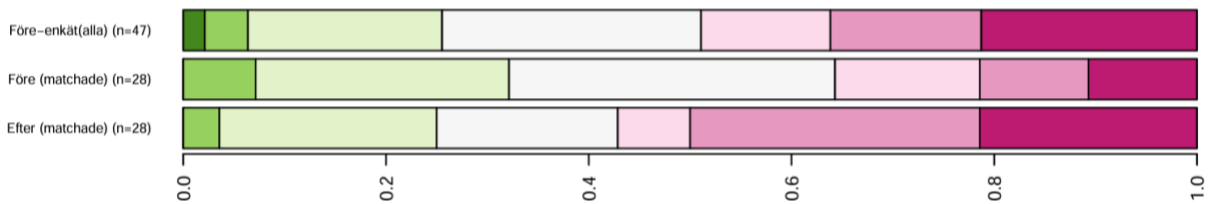
Fråga #91: Före: Jag förväntar mig att alla personer som deltar i medborgarrådet kommer att vara kapabla att fatta rättvisa beslut. Efter: Jag upplevde att alla personer som deltog i medborgarrådet kommer att vara kapabla att fatta rättvisa beslut.

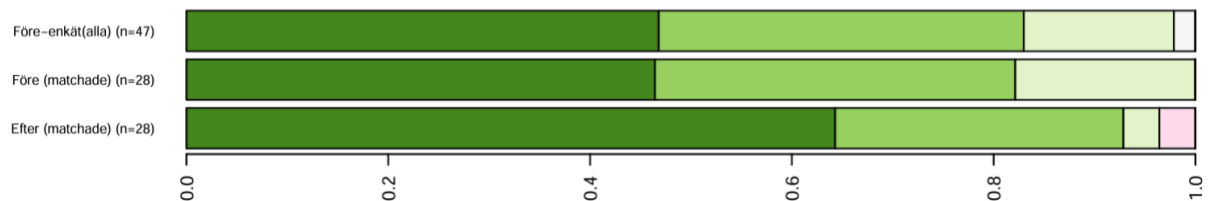
Fråga #81: Människor med olika politiska åsikter kan diskutera politik på ett givande sätt.

Fråga #84: När andra människor har åsikter om klimatpolitik som skiljer sig från mina, tänker jag att det beror på att de är själviska.

Fråga #85: Andra människor kan ha goda skäl för sina åsikter, även om de skiljer sig från mina.

■ Instämmer fullständigt ■ Instämmer mestadels □ Instämmer delvis □ Varken eller □ Instämmer delvis inte ■ Instämmer mestadels inte ■ Instämmer inte alls

Figur 8: Självförtroende och förväntningar på rådsdeliberation

Uppfattningar om klimatförändringar och ansvar

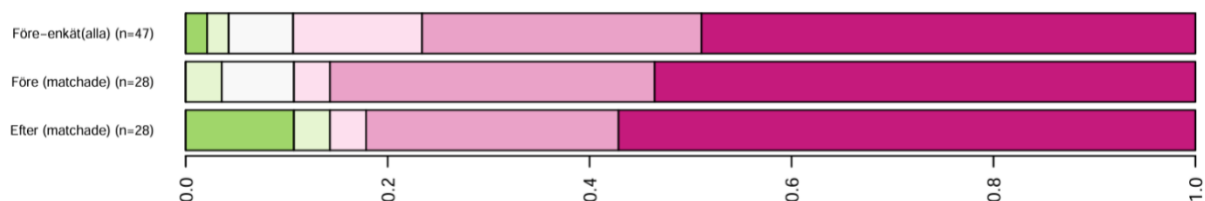
Det höga förtroendet för forskning om klimatförändringar minskade något under rådet, för 15% av rådsmedlemmarna (fråga #13), medan förtroendet för samhällsvetenskaplig forskning om klimatpolitik ökade och hamnade på samma nivå som naturvetenskaplig kunskap (fråga #105).

Förtroendet för att politiker alltid agerar i allmänhetens intresse minskade från över 50% till mindre än 40% (fråga #1), men förtroendet för myndigheter visade ingen förändring (fråga #2).

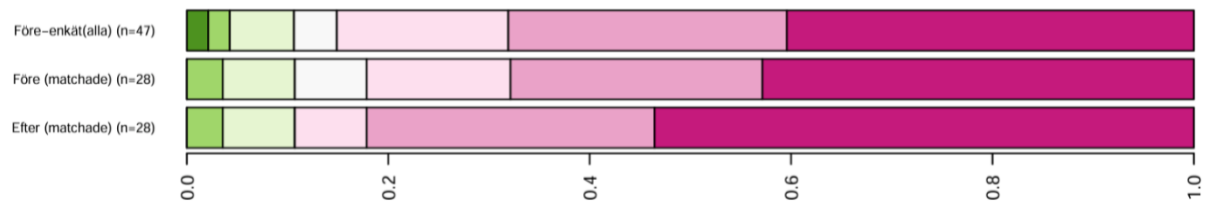
Vid rådets början höll 20% av rådsmedlemmarna med om påståendet att framtida klimatpolitiska åtgärder är mer effektivt än åtgärder idag, men vid rådsslutet gav inga rådsmedlemmar stöd till påståendet (fråga #106). Hänsyn till framtida generationer ökade något (fråga #26). Andelen rådsmedlemmar som svarade 'instämmer fullständigt' eller 'mestadels' i påståendet om klimatoro ökade med ca 15%, även om andelen som inte höll med om påståendet också ökade något (med ca 10%) (fråga #15).

När det gäller ansvar för klimatåtgärder ansåg en något mindre majoritet att personliga åtgärder är viktiga (fråga #60), medan stödet ökade för att de som förorenar ska betala kostnaderna (fråga #19). Skepsisen ökade mot marknadens och näringslivets förmåga att leverera omställningen (fråga #61), och även mot argumentet att Sveriges utsläpp spelar en obetydlig roll (fråga #63). Stödet för klimataktivister som blockerar motorvägar var lågt bland rådsmedlemmarna, och minskade ytterligare något efter övervägandena (fråga #62).

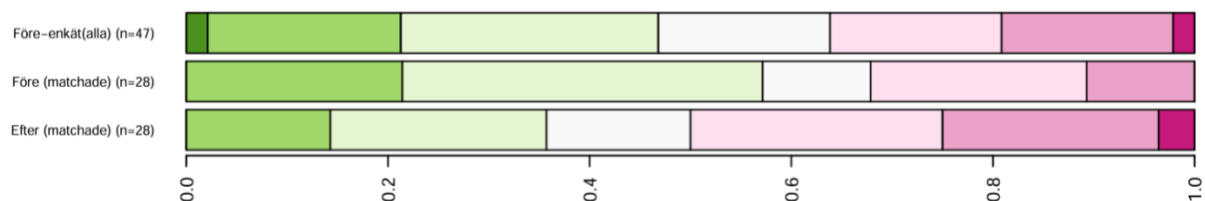
Fråga #13: Man kan inte lita på den naturvetenskapliga klimatforskningen.

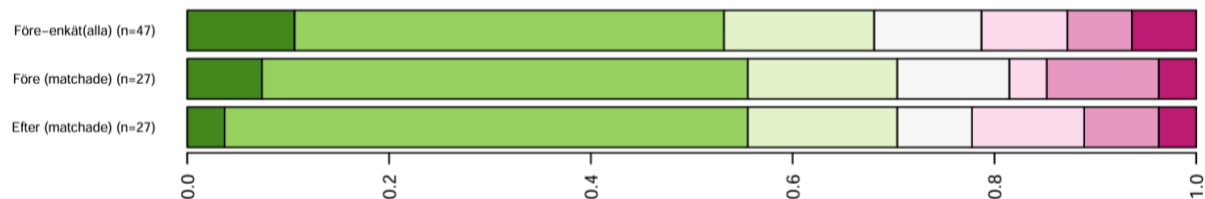
Fråga #105: Man kan inte lita på forskningen om klimatpolitik.

Fråga #1: Svenska politiker agerar oftast för allmänhetens bästa.

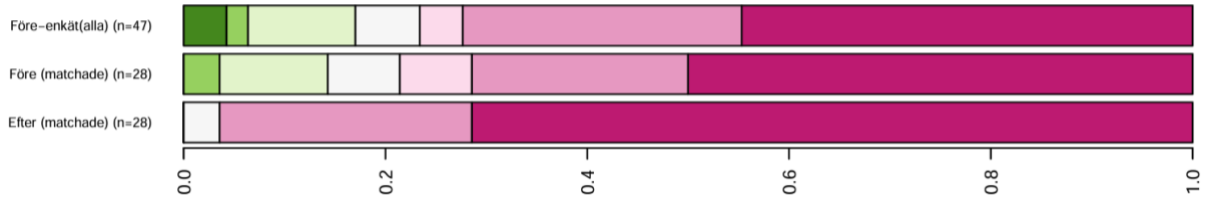

Fråga #2: Svenska statliga myndigheter agerar oftast kompetent, oberoende och i enlighet med svensk lag.

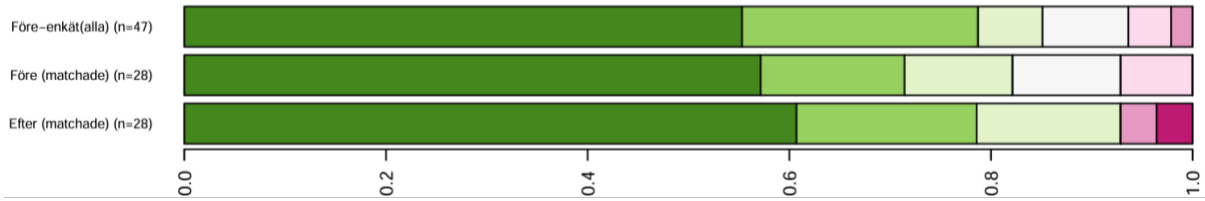

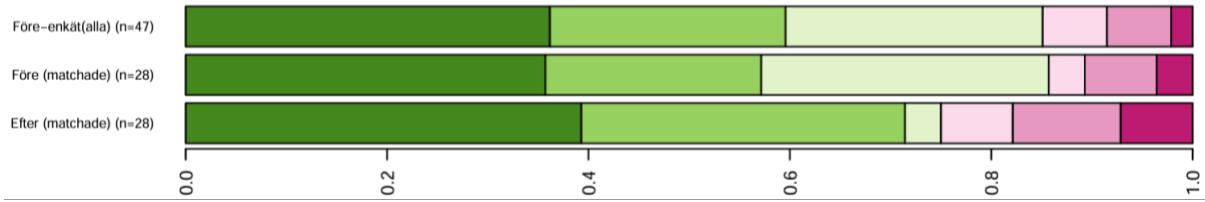
Fråga 106: Det är mer effektivt att reducera klimatutsläppen i framtiden, snarare än nu, för att minska Sveriges klimatpåverkan.

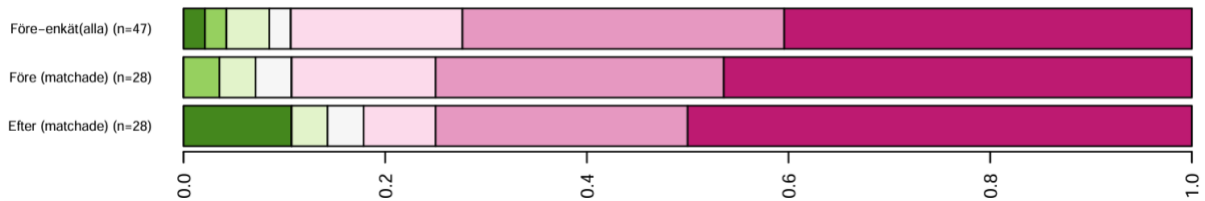
Fråga #26: Det känns inte rätt att kommande generationer ska behöva hantera en växande klimatkris.

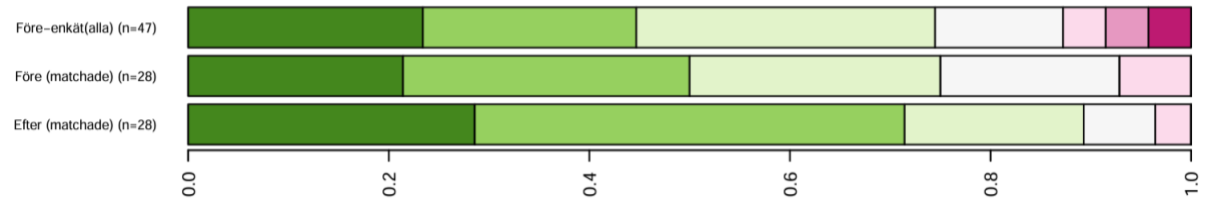
Fråga #15: Jag känner mig orolig inför klimatförändringarna och dess konsekvenser.

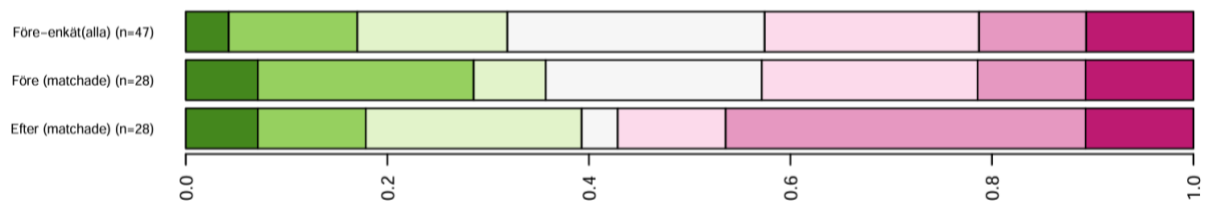
Fråga #60: Vad jag gör spelar ingen roll för att minska utsläppen som påverkar klimatet.

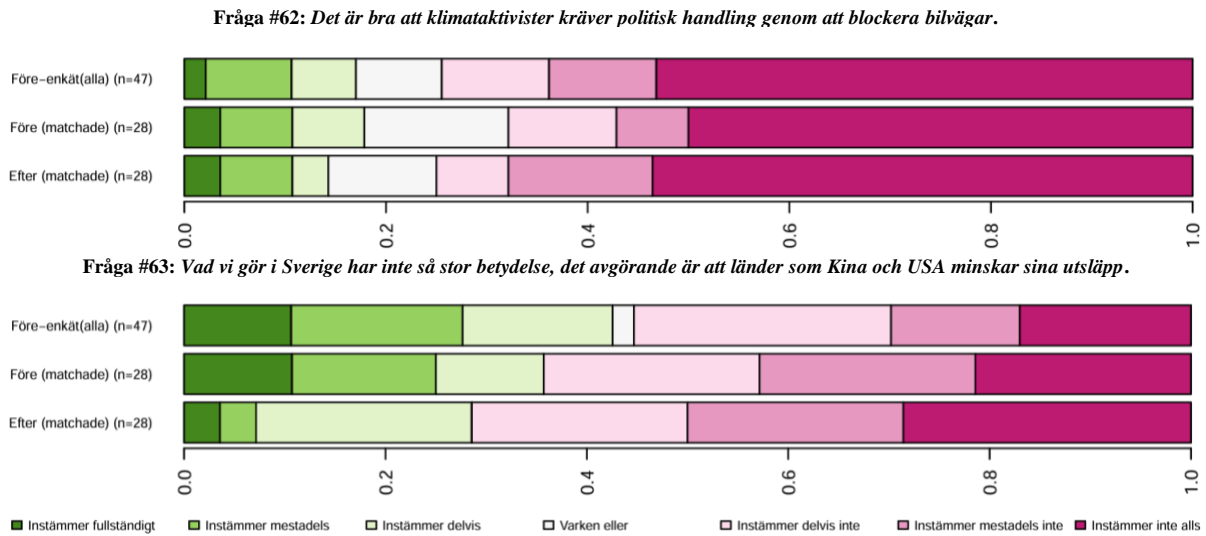

Fråga #19: De som orsakar utsläpp av koldioxid bör betala för konsekvenserna.

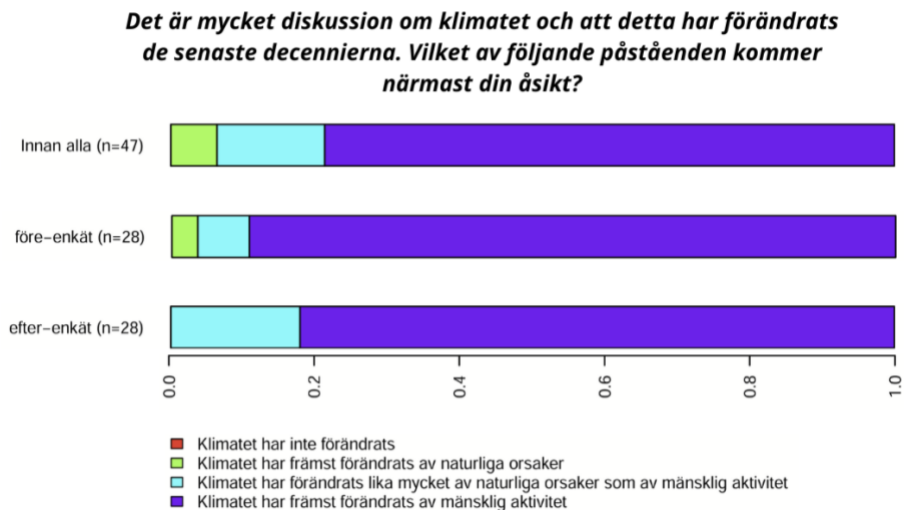
Fråga #61: Omställningen till ett fossilfritt samhälle sköts bäst av företag och marknad.

Figur 9: Uppfattningar om klimatförändringar och ansvar

När det gällde uppfattning om huruvida klimatförändringar pågår, och förklaringen till fenomenet, ansåg samtliga respondenter att klimatförändringar sker. Efter rådet ansåg ingen att det var ett helt naturligt fenomen, men fler ansåg att klimatet har förändrats lika mycket av naturliga orsaker som av mänsklig aktivitet, vilket strider mot den information som rådsmedlemmarna fick i kunskapshäftet.

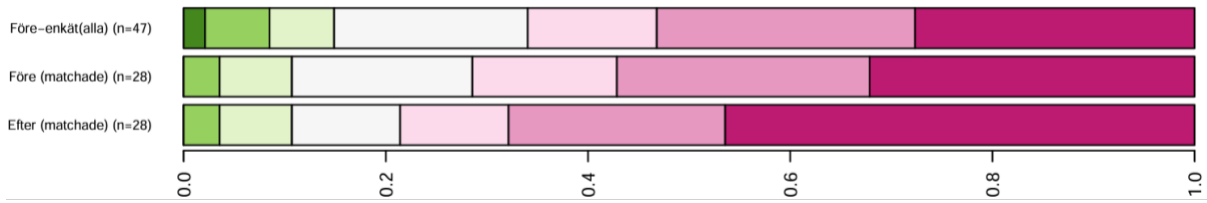
Figur 10: Syn på klimatförändringar

Syn på klimatpolitik och åtgärder

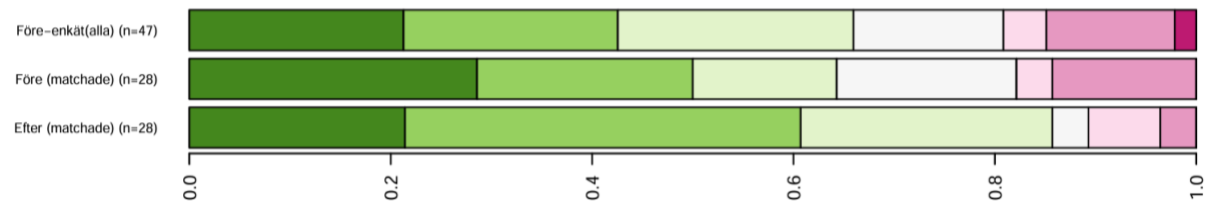
En majoritet av medlemmarna ville att politikerna skulle prioritera klimatåtgärder framför bränslepriser och materiell levnadsstandard. Denna majoritet ökade under medborgarrådet (frågorna #67, #114, #69). En liten andel avfärdade behovet av livsstilsförändringar i före-enkäten men inte i efter-enkäten (fråga #69), och efterundersökningen antydde en förändring bort från tolerans för ohämmad konsumtion (fråga #119). Synen på ekonomisk tillväxt tycktes dock polariseras något mellan de två undersökningarna, med fler respondenter som både instämde och

inte instämde i att tillväxt är en förutsättning för att minska användningen av fossila bränslen (fråga #118).

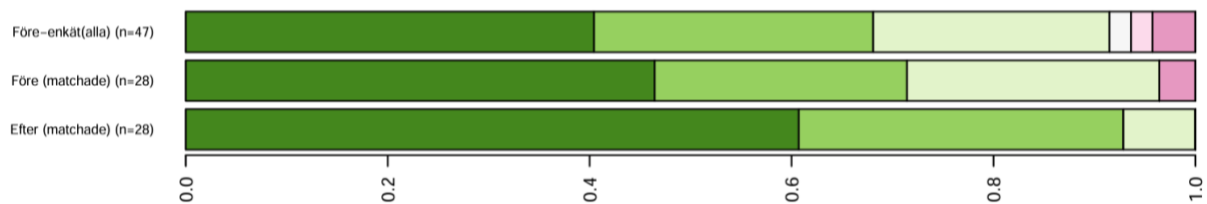
Fråga #67: Det är viktigare att politikerna verkar för låga bränslepriser än att lägga pengar på omställningen till ett fossilfritt samhälle.

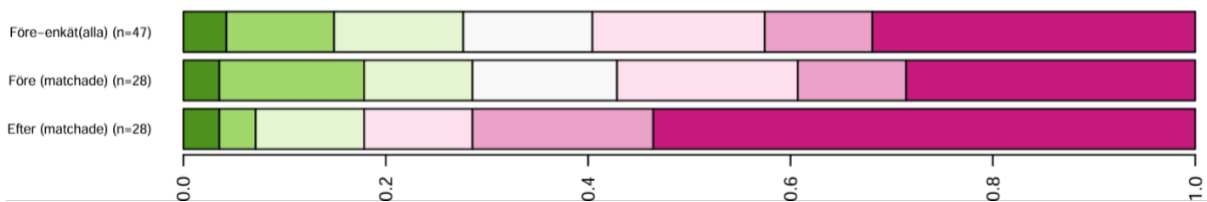
Fråga #114: Prioritera klimatmål även om det innebär sänkt materiell levnadsstandard.

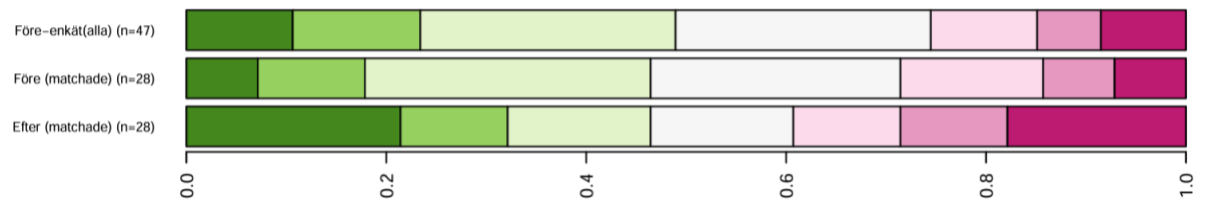
Fråga #69: Omställningen till ett fossilfritt samhälle kräver att vi ändrar livsstil och minskar vår konsumtion.

Fråga #119: Människor bör vara fria att konsumera så mycket de vill oavsett klimatpåverkan.

Fråga #118: Ekonomisk tillväxt är en förutsättning för att kunna minska användningen av fossila bränslen.

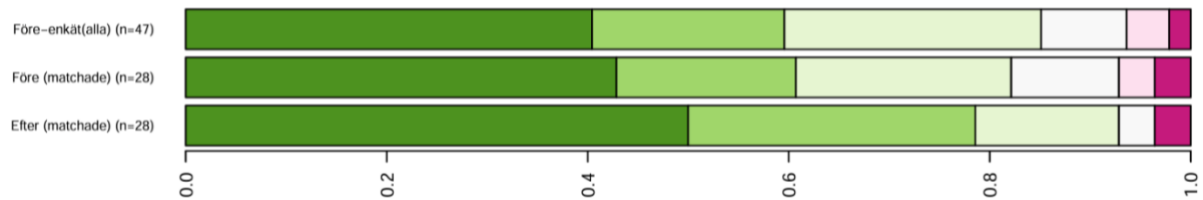
■ Instämmer fullständigt ■ Instämmer mestadels ■ Instämmer delvis ■ Varken eller ■ Instämmer delvis inte ■ Instämmer mestadels inte ■ Instämmer inte alls

Figur 11: Syn på klimatpolitik och åtgärder

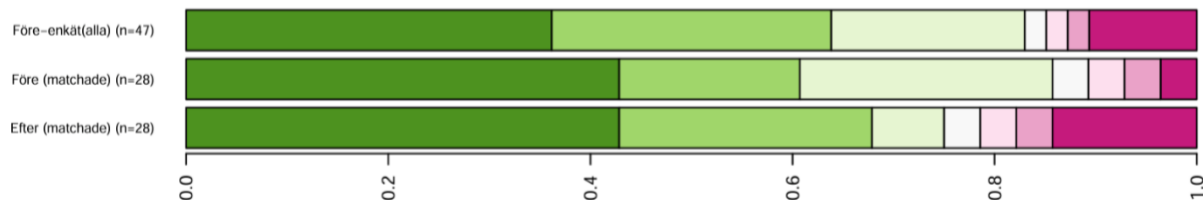
Vad är relevant att diskutera?

Respondenterna höll i allt högre grad med om att åtgärdernas påverkan på låginkomsttagare var en relevant faktor att ta hänsyn till när man diskuterar klimatpolitik (fråga #32.1), även vissa blev mindre intresserade av skillnaden i utsläpp mellan rika och fattiga (fråga #32.2). Färre medlemmar ansåg att det var relevant att diskutera media (fråga #32.3), och något fler ansåg att det var relevant att diskutera fördelningen av makt och pengar i samhället (fråga #32.4).

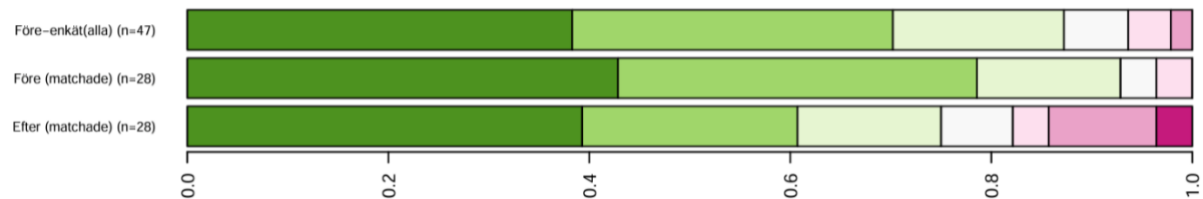
Fråga #32.1: Det är relevant att diskutera hur åtgärder för att minska utsläppen påverkar hushåll med låg inkomst.

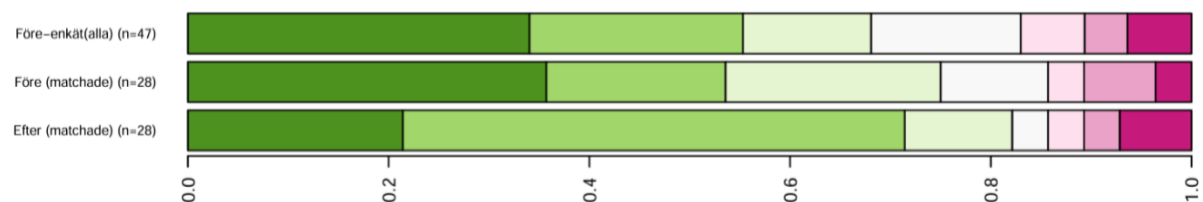
Fråga #32.2: Det är relevant att diskutera att rika och fattiga människor har olika stor klimatpåverkan.

Fråga #32.3: Det är relevant att diskutera hur medier och sociala medier påverkar det politiska samtalet.

Fråga #32.4: Det är relevanta att diskutera hur makt och pengar fördelas i samhället.

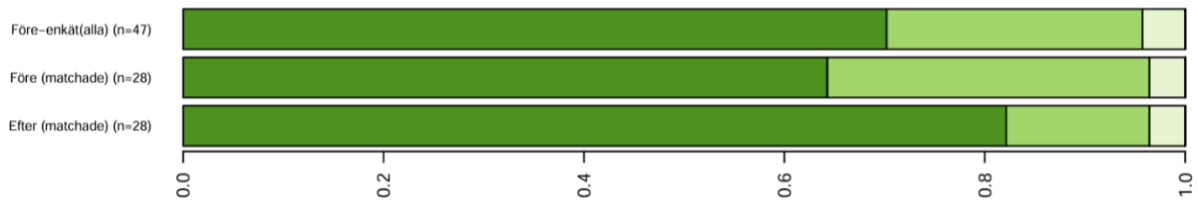
■ Instämmer fullständigt ■ Instämmer mestadels □ Instämmer delvis □ Varken eller □ Instämmer delvis inte ■ Instämmer mestadels inte ■ Instämmer inte alls

Figur 12: Vad är relevant att diskutera?

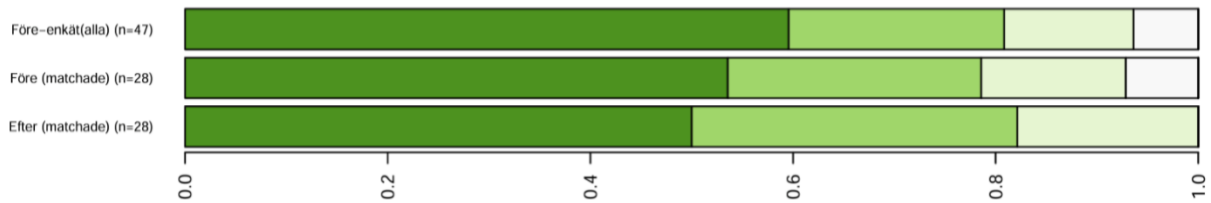
Stöd för specifika förslag

Vissa specifika förslagidéer hade stort stöd redan i före-enkäten, och dessa fick ännu större stöd efter rådet. Det gällde åtgärder för kollektivtrafik, stadsplanering för gång- och cykeltrafik, bättre service på landsbygden för att minska bilåkandet och folkbildning (frågorna #116, #117, #22, #115).

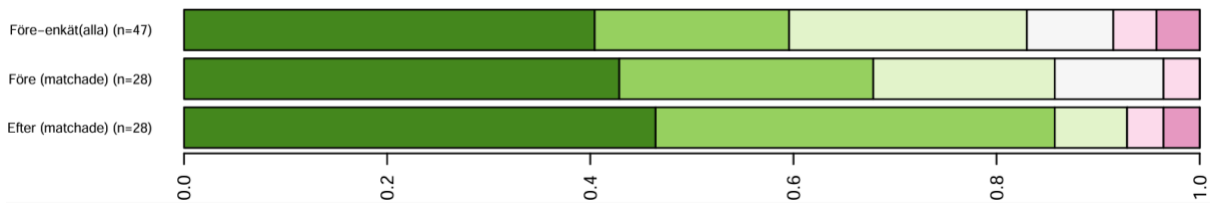
Fråga #116: Investera i kollektivtrafikens infrastruktur.

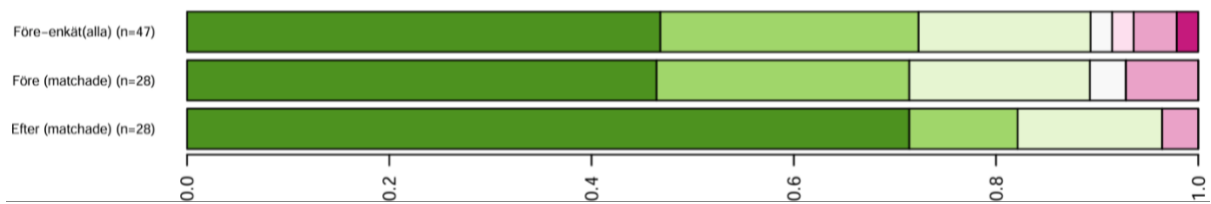
Fråga #117: Säkerställa god tillgång till offentlig service på landsbygden för att minska behovet av bilkörning.

Fråga #22: Satsa mer resurser på klimatundervisning och information till allmänheten om klimatförändringar och hur man minskar klimatpåverkande utsläpp.

Fråga #115: Utforma stadsmiljöer för att prioritera gång och cykling.

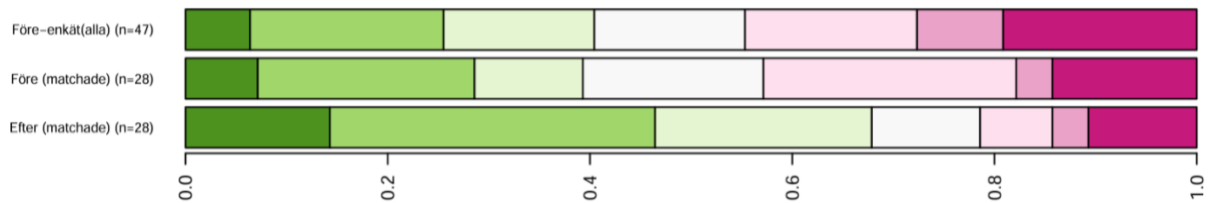

■ Instämmer fullständigt ■ Instämmer mestadels ■ Instämmer delvis □ Varken eller □ Instämmer delvis inte ■ Instämmer mestadels inte ■ Instämmer inte alls

Figur 13: Stöd för specifika förslag

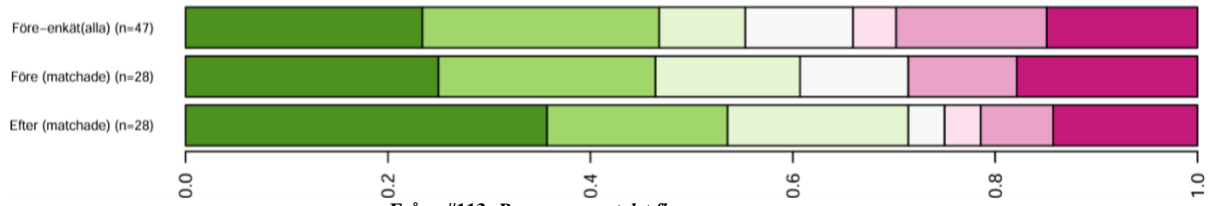
Väavgifter, höjda koldioxidskatter på bränsle, samt flygransonering hade mer delade åsikter i före-enkäten men fick ett växande stöd i efter-enkäten frågorna #109, #74, #113). Andelen strikt emot förslagen minskade något men var fortfarande över 10% (och över 20% för flygransonering).

Fråga #109: Låta bilister betala klimatavgifter baserat på var och hur långt de kör.

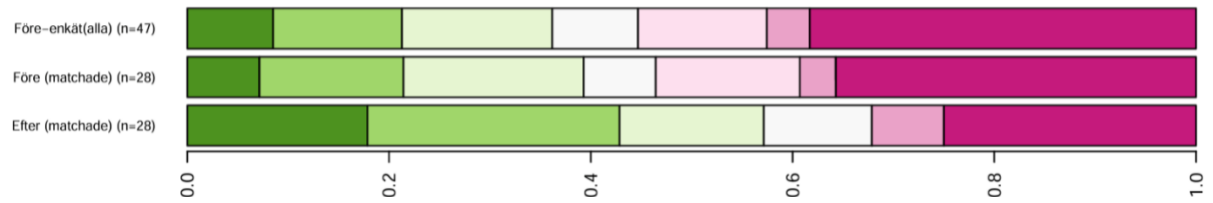

Fråga #74: Hög koldioxidskatterna på fossila bränslen såsom bensin och diesel.

Fråga #113: Ransonera antalet flygresor per person.

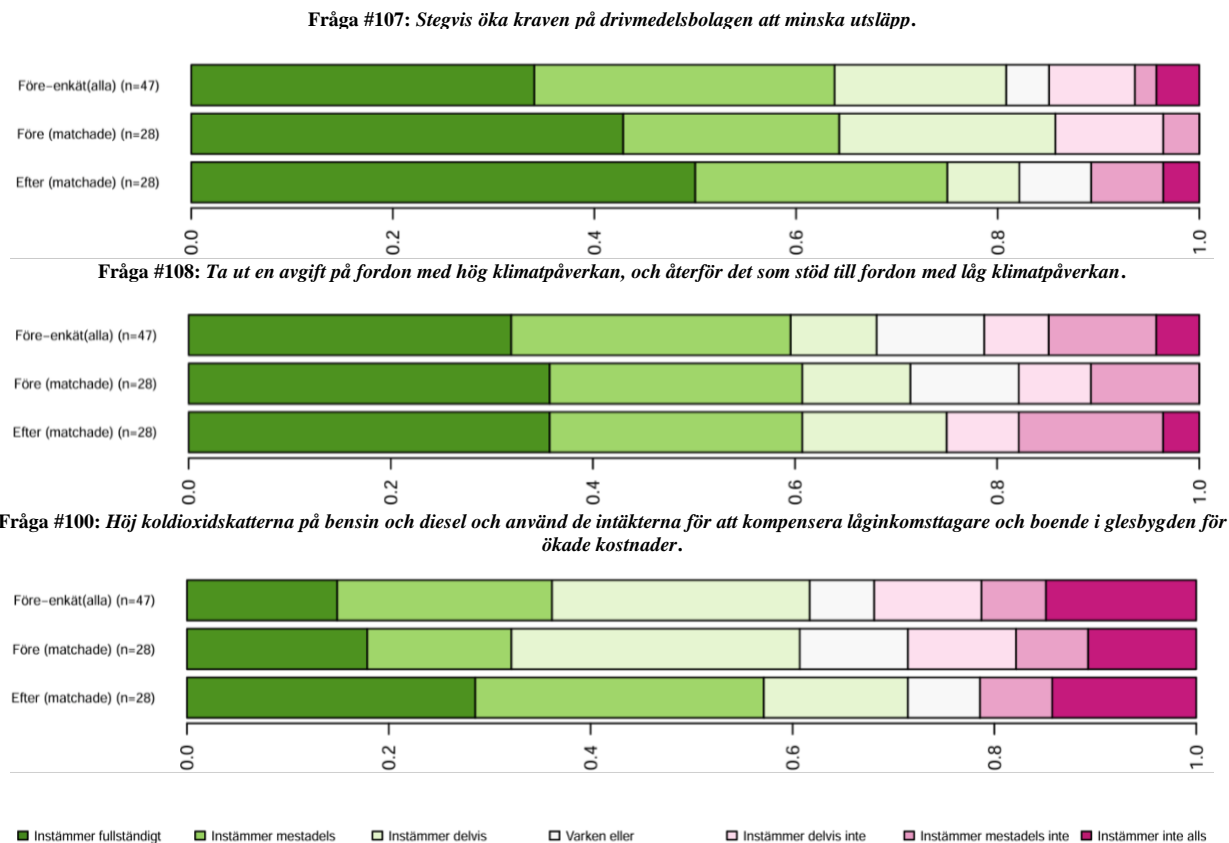

■ Instämmer fullständigt ■ Instämmer mestadels ■ Instämmer delvis □ Varken eller □ Instämmer delvis inte ■ Instämmer mestadels inte ■ Instämmer inte alls

Figur 14: Stöd för specifika förslag

Tre förslag – om att stegvis öka kraven på drivmedelsbolagen, införa en avgift för bilar med höga utsläpp för att subventionera andra, och höjd koldioxidskatt med kompensation till landsbygden och fattigare hushåll – verkar visa en viss polarisering under medborgarrådet.

Förslagen stöddes av en majoritet (och styrkan i stödet ökade för att öka omfördelade utsläppsskatter) men den minoriteten som strikt motsatte sig dessa åtgärder ökade i antal och styrka i motståndet (frågorna #107, #108, #100).

Figur 15: Stöd för specifika förslag

6. Kommunikation

6.1 Kommunikationsstrategi

Med medborgarrådets Theory of Change var rådets kommunikation högt prioriterat. Redan i september 2023 började kommunikationsplaner formuleras, med målet att uppnå ett brett genomslag i media och engagera civilsamhällesorganisationer i rådets process och resultat. Kommunikationen sköttes av planeringsgruppens Sofia Bernett i samarbete med konsultgruppen KIT. Planeringsgruppen representerades även av Tim Daw och Daniel Lindvall.

Kommunikationsstrategin hade fem delar:

1. Stötta medborgarrådets deltagare som talespersoner och ge dem förutsättningarna och coaching för att prata med media och i sociala medier.
2. Bygga långsiktiga medierelationer. SVT involverades vid rådets start, och fick exklusivitet på att samla material i rådsprocessen. Lokala nyheter inkluderades allt eftersom rådsmedlemmarna blev intresserade och redo för att vara talespersoner. Deltagarnas integritet hade största vikt och allt deltagande var frivilligt. Inga uppgifter om deltagarna lämnades ut utan medgivande.
3. Engagera civilsamhället genom presentationer och seminarier, ett regelbundet nyhetsbrev skapades.
4. Informera beslutsfattare om medborgarrådets metod och slutsatser. För detta blev riksdagspartierna informerade i december 2023, tre månader före rådets start. Riksdagspartiernas klimatpolitiska talespersoner blev inbjudna för att ta emot rådets förslag och åtgärder den 19:e maj. Ett lunchseminarium i riksdagens lokaler genomfördes den 27 november 2024, efter inbjudan av Ulrika Liljeberg (C) och XX (S) där fem inresta rådsmedlemmar blev intervjuade av Erika Bjerström (SVT:s tidigare klimatreporter).
5. Samarbeta med kulturella och konstnärliga aktörer i syfte att sprida slutsatserna och främja reflektion.

För att få kommunikationen att lyckas behövde rådet vara legitimt. Därmed bestämde planeringsgruppen att enbart SVT skulle få tillgång till rådets plenumsessioner, men inte tillåtas filma medlemmarnas överväganden. Planeringsgruppen ansåg att det fanns en risk att det skulle påverka deltagarna och deras samtal.

Varje deltagare hade möjligheten att synligt markera att de inte gav tillstånd till att inkluderas i någon media (fotografier, video & ljudinspelningar, intervjuer), och var fria att ge sina egna budskap som kunde gå emot de budskap som medborgarrådets kommunikationsstrategi eftersträvade. De budskap som rådet försökte förmedla var:

1. Forskningsprogrammet Fairtrans vill bidra till att berika och nyansera samhällsdebatten genom Sveriges första nationella klimatmedborgarråd.
2. Ett medborgarråd kan visa den riktning Sverige kan ta för att uppfylla Parisavtalet med potential att ha brett stöd från allmänheten.
3. Medborgarrådet är ett demokratiskt forum där ett 50-tal slumpvis utvalda medborgare med olika bakgrund och perspektiv möts, tar del av expertkunskap, diskuterar lösningar och kommer fram till klimatpolitiska förslag.
4. Rättvisa och delaktighet är nycklar för att motverka klimatpolitiska låsningar, och komma framåt. Därför är medborgarrådets slutsatser intressanta för politiken, civilsamhället, media och allmänheten.

Dessa budskap skulle förmedlas genom ett brett urval kanaler, som inkluderade traditionella medier på internationell, nationell och lokal nivå. Även vetenskaplig- och yrkesmedia, influencers, universitet, och civilsamhällsnätverk sågs som möjliga kanaler.

Bild 11: Tim Daw intervjuas av SVT inför medborgarrådets start. Foto: Johannes Ernstberger, 2024-03-07.

Valet av rådsmentorer var också en del av rådets kommunikationsstrategi då de ansågs vara rådets talespersoner, och valdes med hänsyn till deras lämplighet för rollen.

Kommunikationsstrategin hade även planerat olika typer av innehåll för rådets olika faser. Vid början av rådet låg fokus på att sprida information och besvara frågor om Medborgarråd om klimatet, urvalsprocess, mentorer, forskare och konsultationsgruppens medlemmar. Under rådets gång skulle fokus ligga på att göra rådets delmoment och kunskapsförmedling transparent, med delning av videoinspelningar av talarna. Efter rådet planerades events för att presentera och diskutera medborgarrådsmetoden och de förslag som Medborgarråd om klimatet skapade. Här var målet att låta förslagen få ett eget liv så att rådet kunde tas emot av media och tolkas fritt.

För att uppnå kommunikationsstrategin gjordes allt innehåll tillgänglig genom att använda klarspråk med hög läsbarhet och textning till alla videos.

6.2 Sociala medier

För att öka rådets kommunikativa räckvidd användes sociala medier, och eftersom sociala medier är interaktiva formulerades en särskild strategi, med målen att:

1. Öka kännedom om Medborgarråd om klimatet samt engagera och interagera med allmänheten.

2. Skapa och sprida en mer nyanserad debatt om klimatomställningen, med innehåll som informerar, inspirerar och bjuder in till dialog.
3. Interagera med medborgarna, deltagarna, partners, intressenter, och andra relevanta konton.

KIT, en konsultgrupp som bidrog med strategisk rådgivning, hanterade rådets närvaro på sociala medier. De hade även ansvar för rådets hemsida, och att skapa engagemang på sociala medier genom pressmeddelanden och nyhetsuppdateringar.

Medborgarråd om klimatet deltog aktivt på Instagram, Facebook, Threads och Youtube, och avvaktade med TikTok ifall rådet skulle ges särskild uppmärksamhet där. Rådet hade även registrerat konton på X (Twitter) för att hindra illasinnade aktörer från att registrera kontonamnet för att trola.

Tabell 8: Sociala medier

Kanal	Användarnamn	@	Länk till kontot
Facebook	Medborgarråd om klimatet	@medborgarradomklimatet	facebook.com/MedborgarradOmKlimatet
Instagram	Medborgarråd om klimatet	@medborgarradomklimatet	https://www.instagram.com/medborgarradomklimatet/
Threads	Medborgarråd om klimatet	@medborgarradomklimatet	https://www.threads.net/@medborgarradomklimatet
YouTube	Medborgarråd om klimatet	@MedborgarradOmKlimatet	https://www.youtube.com/@MedborgarradOmKlimatet
LinkedIn	Medborgarråd om klimatet	@medborgarrad om klimatet	https://www.linkedin.com/company/medborgarrad-om-klimatet/
TikTok	Medborgarråd om klimatet	@medborgarradomklimatet	tiktok.com/@medborgarradomklimatet/
X (twitter)	Medborgarråd om klimatet	@medborgarrad	https://twitter.com/Medborgarrad

Då en av strategierna för sociala medier var att låta rådsmedlemmarna representera sig själva hade KIT försett dem med en snabbutbildning om deltagande på sociala medier. KIT:s råd återgavs i det kunskaphäfte som delades ut till rådsmedlemmarna. Detta gavs särskild vikt då deltagande på sociala medier kan leda till otrevliga och hotfulla situationer.

Medborgarråd om klimatet hade en tydlig kommentarpolicy på sociala medier:

1. **Kommentarer som innehöll något av följande togs bort:**
  - Olika former av rasism och främlingsfientlighet
  - Förtal, hot, personangrepp eller avhumaniserande kommentarer

- Hets mot folkgrupp och trakasserier
  - Pornografi och våldsskildring
  - Upphovsrättsintrång
  - Ovårdat språk
2. **Kommentarer som inte håller sig till ämnet togs bort**
    - Syftet var bidra till att främja dialogen på sociala medier och kommentarer som inte höll sig till inläggsämnet togs bort.
  3. **Kommentarer som spekulerade och innehöll missvisande information togs bort**
    - Detta var kommentarer som innehöll lögn, rykten, spekulation samt manipulerade bilder/videor, såvida de inte är centrala för diskussionen och det tydligt framgår att det handlar om manipulerat innehåll.

6.3 Rådsmedlemmarnas involvering i press release och medieevenemang

Inför rådet hölls ett digitalt möte där rådsmedlemmarna fick information om medier som skulle närvara, och deras rättigheter gentemot dessa. De fick även information om möjligheten att delta i pressevenemang som skulle organiseras i början och slutet av rådsprojektet.

Under rådsprocessen blev rådsmedlemmarna uppmärksammande om, och inbjudna till, frivilliga medieevenemang för att delta i Medborgarrådet om klimats kommunikation. Dessa evenemang inkluderade pressmeddelanden, seminarier, medievents och webinarier. Inför varje evenemang fick rådsmedlemmarna information om hur presentationerna skulle gå till och vad de kunde göra för att förbereda sig. Planeringsgruppen var varsam att inte styra eller kontrollera vad rådsmedlemmarna berättade, och var förberedda på att deltagarna självmant kunde dela kontroversiella åsikter eller använda stötande ordval. De ansågs som enskilda medlemmar som delade sina upplevelser, och att de inte representerade projektet i helhet. Rådsmedlemmarna blev aldrig instruerade om vad de skulle säga.

Medlemmarna informerades även om rådets kanaler i sociala medier och uppmuntrades att följa, dela och kommentera där. De blev erbjudna en snabbutbildning i hur sociala medier fungerade, och några allmänna principer att följa gällande kommentarer och innehåll, se rubriken ovan.

I sin tackning av medborgarrådet efterfrågade SVT rådsmedlemmar från olika delar av landet, och med olika nivåer av oro för klimatförändringarna. Medlemmarna gav sitt samtycke innan deras kontaktuppgifter delades med SVT, som sedan kontaktade medlemmarna direkt för att arrangera intervjuer. De lokalnyheter som ville täcka medborgarrådet blev sammankopplade med rådsmedlemmar från samma bakgrund.

Inför evenemang med flera rådsmedlemmar, exempelvis den press release som offentliggjorde rådets förslag den 20 maj, försökte organisatörerna att spegla rådets mångfald i åldrar och kön. Sex rådsmedlemmar bjöds in till Stockholms universitet den 20 maj och fick möjlighet att dela sina tankar och upplevelser av rådet, och chansen att besvara frågor från media.

Bild 12: Rådsmedlem delar sina tankar om Medborgarråd om klimatet. Foto: Johannes Ernstberger, 2024-05-20.

Rådet hade även filminspelning för sociala medier och journalfilmer. Dessa genomfördes av konsulter och tog hänsyn till rådsmedlemmarnas samtycke.

Vid rådets avslutning hade rådsmedlemmarna möjlighet att diskutera rådet och dess förslag med de inbjudna klimatpolitiska talespersonerna, som fick insyn i medborgarrådsprocessen. De fick även chans att gemensamt formulera och signera en debattartikel⁷ som publicerades av Aktuell Hållbarhet den 5:e juni. 34 rådsmedlemmar signerade.

Under rådsprocessen uppmanades rådsmedlemmarna att ta varandras kontaktuppgifter för att hålla kontakten efter att rådet hade avslutats, och vid en enkät tillfrågades rådsmedlemmarna om de ville behålla kontakt med planeringsgruppen och få uppdateringar om nya events och uppföljning av den forskning som sker på rådet.

Medieevenemang

---

⁷ Medborgarråd om Klimat (2024). Sverige måste vara lika enat om klimatet som försvaret. Aktuell Hållbarhet. Tillgänglig via: <https://www.aktuellhallbarhet.se/alla-nyheter/debatt/medborgarradet-sverige-maste-vara-lika-enat-om-klimatet-som-forsvaret/>

Då Medborgarråd om klimatet visade sig få stort intresse från media och civilsamhället beslutade planeringsgruppen att investera ytterligare resurser i att finansiera och ersätta rådsmedlemmarnas deltagande i diverse events.

Följande events har genomförts.

Tabell 9: Genomförda event

Datum	Event/organisation	Deltagare
8/2/2024	Presentation for Fairtrans civilsamhällsnätverk	Planeringsgruppen
20/4/2024	Presentation för Klimatriksdagens årsmötet	Planeringsgruppen
20/5/2024	Press release för Medborgarråd om Klimat	Planeringsgruppen & 6 rådsmedlemmar
20/5/2024	Intervju i Studio Ett – Sveriges Radio	Planeringsgruppen
24/5/2024	Naturvårdsverket & SMHI:s kommunikatörnätverk, Hammarby Sjöstad	Planeringsgruppen
25/5/2024	Landsbygdsriksdagen	Planeringsgruppen & 2 rådsmedlemmar
03/6/2024	Stockholm Stadshus – ledande politiker från kommunfullmäktige och deras partisekreterare	Planeringsgruppen & 2 rådsmedlemmar
10/6/2024	Webinar med Världsnaturfonden angående ökad acceptans för klimatomställning i transportsektorn.	Planeringsgruppen & Rådsmedlem
19/6/2024	Gruppmöte vid Svenska Miljöinstitutet	Planeringsgruppen & Rådsmedlem
19/6/2024	Presentation av Medborgarråd om klimatet för Naturskyddsföreningen	Planeringsgruppen
27/6/2024	“Grön omställning - för alla?” Almedalsveckan, Visby	Planeringsgruppen
29/8/2024	Hur får vi acceptans för transporterernas omställning? Frihamnsdagarna, Göteborg	Planeringsgruppen & Rådsmedlem
30/8/2024	Ett mingel med reflektioner från de nya	Planeringsgruppen &

Datum	Event/organisation	Deltagare
	medborgarråden. Frihamnsdagarna, Göteborg	Rådsmedlem
13/9/2024	Lokala Rotaryklubben i Åstorp	Rådsmedlem
19/9/2024	Östersund klimatkonferens Region Jämtland-Härjedalen	Planeringsgruppen
25/9/2024	KPR Seminarie	Planeringsgruppen
4/10/2024	Föreläsningsseminarie om Medborgarråd om klimatet hos EnVis	Planeringsgruppen
26/11/2024	KNOCA-webinarie om Medborgarråd om klimatet	Planeringsgruppen & intresserade rådsmedlemmar
27/11/2024	Riksdagsseminarium om Medborgarråd om klimatet	Planeringsgruppen & 5 rådsmedlemmar

7. Utvärdering

Då denna rapport skrivs av rådets organisatörer kommer en detaljerad utvärdering inte att presenteras här. Bedömningen får läsaren själv göra från det material som finns tillgänglig bland annat i denna rapport. Det finns även utvärderingsmallar som till exempel skapats av OECD och Knowledge Network on Climate Assemblies⁸. Framför allt kommer Medborgarråd om klimatet att utvärderas genom nya enkäter, intervjuer och ett antal vetenskapliga publikationer som planeras den närmaste tiden.

7.1 Enkätundersökningar

Sex enkätundersökningar genomfördes under rådsprocessen, med syfte att rekrytera rådsmedlemmarna och få deras återkoppling på och upplevelse av processen. Enkäterna hade relativt hög svarsfrekvens förutom den enkät som delades efter den sista online-sessionen, vilket antyder att rådsmedlemmarna hade en viss enkätutmattning vid det laget.

---

⁸ OECD. (2021). Evaluation Guidelines for Representative Deliberative Processes. Tillgänglig via: https://www.oecd-ilibrary.org/governance/evaluation-guidelines-for-representative-deliberative-processes_10ccbfcb-en.; KNOCA. (NA). Impact Evaluation Framework 1.0. Tillgänglig via: <https://www.knoqa.eu/guidances-documents/impact-evaluation-framework>.

Enkätundersökningarna var som följande:

Tabell 10: Enkätundersökningar

Enkätundersökning	Innehåll	Antal respondenter
#1 Rekryteringsenkät (januari 2024)	Frågor som säkerställde en rekrytering som speglade Sveriges mångfald och diversitet. Se "Rekryteringsprocessen" för mer detaljer.	473
#2 Före-enkät (februari-mars)	Förväntningar om samtal och diskussioner, och åsikter om samhälle och klimatpolitik.	47
#3 Utvärderingsenkät för första helgen (11 mars)	Utvärdering av första helgens sessioner	35
#4 Utvärderingsenkät för tredje torsdagen (19 april)	Utvärdering av onlinesessioner samt bedömning av preliminära idéer och förslagsutkast.	46
#5 Utvärderingsenkät efter sista onlinesessionen (3 maj)	Utvärdering av onlinesessioner	7
#6 Efter-enkät (22 maj)	Utvärdering av hela rådsprocessen, och om rådsmedlemmarnas upplevelser av samtal och diskussioner. Även frågor gällande åsikter om samhälle och klimatpolitik.	41

Det var 28 respondenter som både delade med sig av sin identitet i den första undersökningen och svarade på uppföljnings-enkäten.

7.2 Processutvärdering genom enkätundersökningar

Efter-enkäten hade 41 respondenter, och svaren sammanfattas nedan (se figur 16 & 17):

Utvärderingsfrågor

I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden?

"Jag ville ha mer allmän information om klimatförändringar och mindre specifik information om transportutsläpp"

"Jag känner att jag kunde påverka rådets slutliga rekommendationer"

"Jag känner att jag kunde påverka rådets gemensamma uttalande"

"En eller flera personer i min grupp dominerade diskussionerna."

"Jag ville ha mer hjälp och vägledning från facilitatorerna"

"I gruppdiskussioner avstod jag ofta från att säga vad jag verkligen tyckte."

"Jag har haft goda möjligheter under diskussionerna att uttrycka mina åsikter."

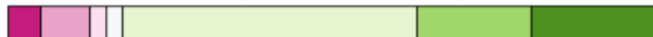
"Jag kände mig respekterad när jag talade även då andra deltagare inte höll med mig."

"Jag är inte nöjd med publiciteten och mediebevakningen av medborgarrådet"

"Tiden för samtalen var inte tillräckligt"

"Jag hade föredragit om vi hade fått förslag att diskutera, istället för att skriva egna"

"Syftet med medborgarrådet var klart"

"Överlag är jag glad att ha deltagit i medborgarrådet"

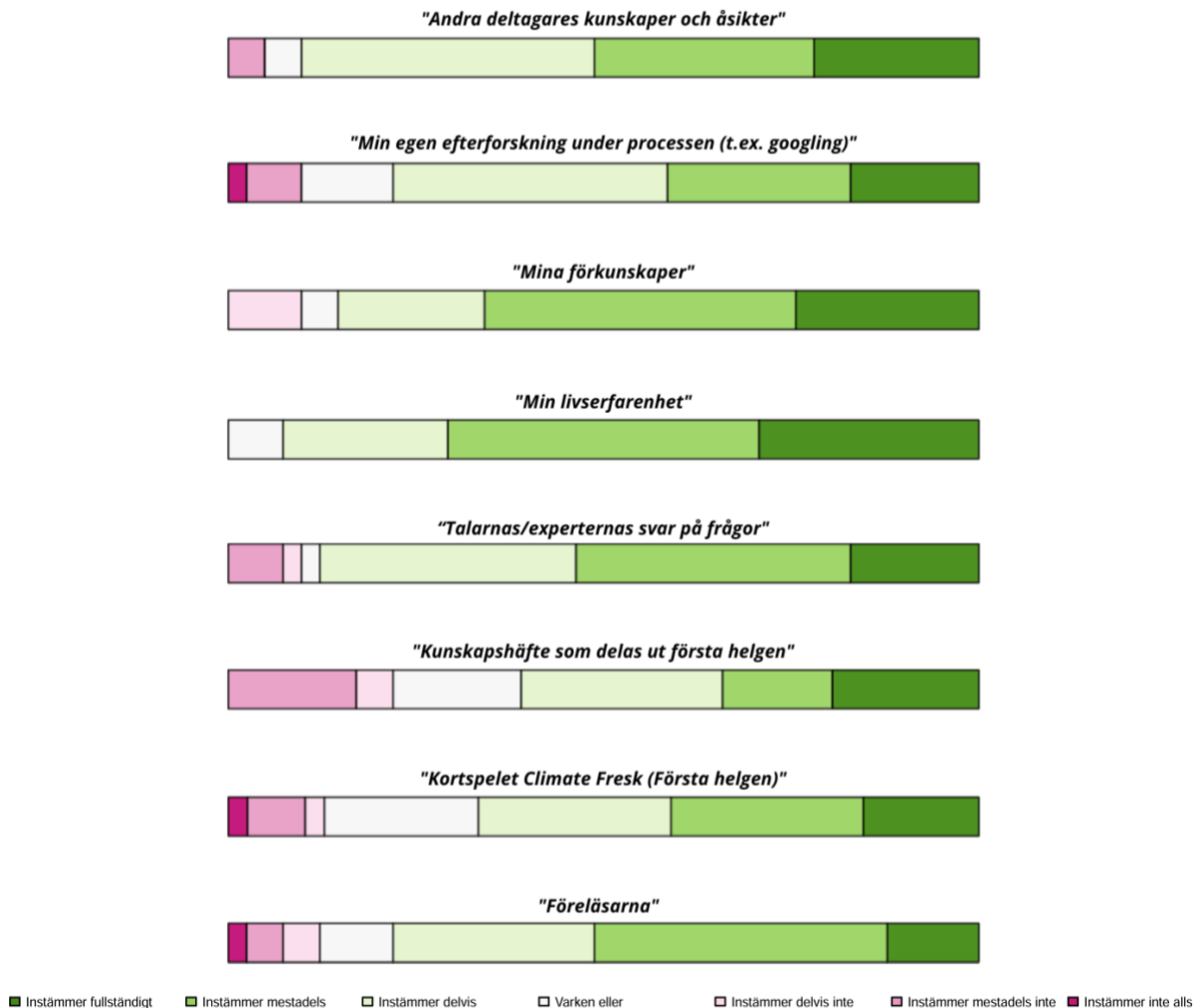
■ Instämmer fullständigt ■ Instämmer mestadels □ Instämmer delvis □ Varken eller □ Instämmer delvis inte ■ Instämmer mestadels inte ■ Instämmer inte alls

Figur 16: Utvärderingsfrågor

Frågor om informationskällor

“Mina överväganden och slutsatser påverkades av...”

Figur 17: Utvärderingsfrågor. Enkätens påståendefrågor nämns över varje stapel, som visar hur väl respondenterna instämmande till påståendet. Ju mörkade grön ju större samtycke, ju mörkade lila ju mindre samtycke.

Följande slutsatser⁹ kan dras från enkätstatistiken:

- Rådsmedlemmarna hade positiv uppfattning om rådet, där 97,6% svarade att de var glada att de hade deltagit.
- Samtliga respondenter kände sig respekterade när de hade ordet, även när det uppstod meningsskiljaktigheter. 95,1% svarade att de hade goda förutsättningar för att uttrycka sina åsikter under diskussionerna.
- Trots detta instämde 25% av efter-enkätens respondenter i påståendet att ”En eller flera personer i min grupp dominerade diskussionerna”
- Efter den första helgen ansåg 87,9% av respondenterna att de kunde uttrycka sina åsikter fritt, vid efter-

⁹ Enkätarna registrerade svar i en likertskala mellan 1–7, där 1-2 anses här utgöra ett negativt svar, medan 6-7 anses vara ett positivt svar.

enkäten var motsvarande siffra 100%.

- Efter att rådet var avslutat ansåg 82,9% att de var välinformerade om orsakerna till klimatförändringar och de effekter de förväntas ha, och lika många kände sig välinformerade om hur Sverige kan minska sin påverkan på klimatet. Över 90% ansåg att de hade fått balanserad information under rådsprocessen. Av de resterande 10% ansåg 5% att den var varken/eller, och 5% att den var mestadels balanserad.
- 78,1% ansåg att de kunde påverka de slutgiltiga förslagen.
- 81,8% av respondenterna ansåg att Climate Fresk var ett mycket uppskattat inslag, även om den efterföljandeföljande bearbetningen hade ett mer blandat mottagande. 51,5% av respondenterna var positivt inställda till den uppföljande bearbetningen av Climate Fresk.
- Rådets mentorer fick blandad bedömning, där 52,5% av rådsmedlemmarna var positivt inställda till dem, medan 17% var neutrala inför deras roll och närvaro i medborgarrådet.

Utöver rådsenkäternas svarsstatistik kan följande slutsatser dras från den fritext som respondenterna skrev:

- Flera rådsmedlemmar visade stor uppskattning för facilitatorernas förmåga att skapa konstruktiva och inkluderande diskussioner.
- Vissa rådsmedlemmar uttryckte en önskan om mer tid för att skapa djupare diskussioner, för att utforska särskilt komplexa frågor, och för att ytterligare utveckla förslagen.
- Climate Fresk uppskattades av ett flertal rådsmedlemmar. Flera av dem uppmanade att Climate Fresk skulle användas i både skolor och arbetsplatser. Climate Fresk uppskattades för att det skapade:
  - En djupare förståelse för klimatförändringarnas komplexa orsakssamband
  - Livliga diskussioner som uppmanade kritiskt tänkande
  - Konstruktiva gruppdynamiker
- Tre deltagare ansåg att det fanns deltagare som tog oförtjänt mycket plats i gruppdiskussionerna.
- Rådet kunde behöva en tydligare guide för hur förslagen skulle formuleras.
- Förslagsomröstningen kunde ha organiserats bättre.
- Vissa deltagare önskade att rådet skulle ha en tydligare förankring hos beslutsfattare, och en tydligare beskrivning av hur rådets förslag och åtgärder skulle användas.

Rekryteringsenkäten kan ses bland bilagorna, se #2 *Rekryteringsenkät*, och dess svar kan ses vid bilaga #3 *Rekrytering och Representativitet*. Utöver rekryteringsenkäten kan svaren till utvärderingsenkäterna #3, #4, #5 och #6, ses vid bilaga #12 *Utvärderingsenkäter*.

För mer om enkät #2 och #6, se [Åsiktsförändringar under rådsprocessen](#).

Alla jämförelser mellan svaren i före- och efter-enkäten kan ses vid bilaga #13 *Jämförelser mellan enkätsvar i före- och efter-enkäten*.

7.3 Avslutande reflektioner från planeringsgruppen och konsulter

Planeringsgruppens bedömning är att större emfas borde ha lagts på en tydligare ledningsstruktur samt principer för beslutsfattande. En del förseningar och stress hade på så vis kunnat undvikas. Utöver det var rekryteringen av rådsmedlemmar väl utformad och uppnådde nästan sin målbild

Kunskapsförmedlingen var också lyckad sett till de ämnen som inkluderats och hur kunskapen förmedlades. Den deliberativa upplevelsen har, av allt att döma, varit positiv och lett till välgrundade förslag och åtgärder.

Rådets mottagande i media har varit långt bortom förväntan. Att planera och genomföra ett medborgarråd inom ramen för ett forskningsprogram innebär en stor risk eftersom det inte finns något politiskt mandat eller någon självklar mottagare av rådets resultat. Regering och riksdag eller andra politiska församlingar är de självklara mottagarna och för att fånga deras uppmärksamhet var ett av projektets mål att få medialt genomslag, vilket kan ses som uppnått. 87 olika nyhetsmedier rapporterade om projektet, dessa var så väl nationella som lokala nyhetsmedier. Rådet fick även ett allmänt positivt mottagande i sociala medier. Klimatminister Romina Pourmokhtari nämnde projektet vid två tillfällen, och All Ears uppskattar en räckvidd av 22 miljoner genom digitala kanaler som sociala medier och TV och radio-sändningar.

Detta antyder att projektet har uppnått sin målsättning, även om rådets inflytande på det offentliga samtalet ännu inte går att bedöma. Planeringsgruppens helhetsbedömning är att projektet har varit värt de insatser det krävde.

Enkätfabriken bedömer rekryteringen som lyckad, men noterade att bland de 473 personer som anmälde sitt intresse fanns ett underskott av deltagare från norra Sverige, med låg oro för klimatförändringar, och med partipolitiska sympatier med Sverigedemokraterna. Trots detta underskott kunde en representativ grupp av 60 personer rekryteras så att medborgarrådet speglade dessa grupper andel av Sveriges befolkning (se bilaga #4).

Digidem Lab anser att Medborgarråd om klimatet hade ett välformulerat uppdrag som skapade stort engagemang och livlig diskussion bland deltagarna. Rådstalarna var professionella och mycket uppskattade. En lyckad kommunikation gav rådet en viktig roll i samhällsdebatten, trots bristen på politiskt mandat. Digidem Lab har dragit flera lärdomar från Medborgarråd om klimatet, som Fairtrans har sammanfattat i följande fem områden:

1. Tid och planering

För att säkerställa ett framgångsrikt råd bör medborgarrådet ha en tidsram med gott om utrymme för processdesignen, logistikplanering och ledningsstruktur. Rådets uppdrag, frågeställning och talare bör därför fastställas tidigt i projektprocessen.

2. Budget och tillgänglighet

Att säkerställa ett råds tillgänglighet, både vad gäller språk och funktionsvariationer, är en investering som måste tas på allvar. Detta är utgifter som bör vara en tydlig kategori i budgetberäkningar.

3. Design, struktur och oberoende:

Även om en mångfald av medverkande organisationer kan ge positiva effekter måste tydliga gränser sättas mellan dessa organisationer och deras beslutsmandat. Väldefinierade beslutsprocesser inom styrningsstrukturen är avgörande, och att dessa har tydliga avgränsningar som undviker oklarheter om roller, ansvar och ramar.

4. **Mångfaldig kunskapsförmedling**

Medborgarråd om klimatet förlitade sig på ämnesexperter och sakkunniga. Framtida råd kan vidga och berika sina perspektiv genom att inkludera personer som har personliga erfarenheter och upplevelser i rådets kunskapsämnen.

5. **Balanserat genomförande**

Med Medborgarrådet om klimatets systemperspektiv behövdes särskilt mycket tid för samtal och diskussioner och genuin dialog. Det förutsätter att rådsmedlemmarna har förtroende för varandra och känner sig bekväma i att uttrycka avvikande åsikter. Därmed bör liknande rådsprocesser ta särskild hänsyn till att ge rikligt med tid åt diskussion och överväganden och därmed undvika att skapa stress och förhastade beslut.

Detta är en sammanfattning som Fairtrans gjort av Digidem Labs utvärdering, som finns tillgänglig som en bilaga. Se #11 *Digidem Labs utvärdering*. För en mer omfattande utvärdering, analys och kunskap om rådets genomförande, vänligen kontakta Digidem Lab.

8. Avslutande Tack

Medborgarråd om klimatet har fått avsevärd hjälp från ett flertal personer och grupper som bidragit med sina reflektioner, observationer, och idéer. Utan ert engagemang hade Medborgarråd om klimatet inte gått att förverkliga.

Vi i planeringsgruppen vill inledningsvis tacka alla som hjälpte oss att planera och organisera medborgarrådet, med särskilda tack till konsultationsgruppens medlemmar, och medborgarrådets internationella rådgivare. Vi vill även varmt tacka alla de som hjälpt att administrera arbetet, inklusive Fairtrans personal, Stockholm Resilience Centres administratörer och kommunikations-strateger. KITs arbete med medborgarrådets sociala medier-strategi var mycket uppskattat.

Vi vill dessutom tacka alla er som varit ovärderliga i att genomföra rådet. Ett särskilt tack riktas till Digidem Lab och Enkätfabriken för deras enastående insats i rådets rekrytering och genomförande, samt alla de som hjälpt dem med detta, inklusive internationella rådgivare, rådets facilitatorer, översättare, och Climate Fresks facilitatorer.

Utöver de som hjälp att organisera, administrera, och genomföra rådet, vill vi även tacka rådets observatörer och forskare, samt de politiker som deltog vid rådsavslutningen för att ta emot medborgarrådets förslag.

Vårt största tack går till alla rådsmedlemmar som frivilligt valt att engagera sig i detta projekt, och som lyhört utbildat sig inom klimat- och transportvetenskap för att sedan öppet diskutera och lyssna på varandra. Ert bidrag har gjort det möjligt för Sverige att bilda en gemensam förståelse för de utmaningar Sverige möter, och de många möjligheter vi har.

Avslutningsvis vill vi tacka er alla som på egna sätt följt, kommenterat, delat, och engagerat sig i Medborgarråd om klimatet.

Ett Stort Tack till alla följande som hjälp att förverkliga Medborgarråd om klimatet

Konsultationsgruppen:

Bengt Westerberg
Lena Sommerstad
Ulrika Liljeberg
Jens Holm
PM Nilsson
Agneta Sandström
Carolina Klüft
Silvia Kakembo

Planeringsgruppen

Tim Daw
Thomas Hahn
Mikael Karlsson
Daniel Lindvall
Roger Hildingsson
Sofia Bernett
Stephan Bartell
Sarah Cornell
Laila Mendy
Naghme Nasiritousi
Jens Ergon
David Collste
Julia Nordblad
Helene Karlsson
Therese Sivertsson
Philip Bärring

Climate Fresk facilitatorer:

Antoine Bonel
Anders Månsson
Erik Hooft
Jocelyn Chan
Marie Gustafsson
Pascal Orrit
Willem Mazzotti

Stockholm Resilience Center & Fairtrans:

Helene Karlsson
Marcus Lundstedt
Minda Holm
Ann Ericsson

Internationella rådgivare

Graham Smith
Claire Mellier-Wilson
Marina Lindell
Stephen Elstub
Tom Lord
Brett Hennig
Manfred Hellrigl
Tom Atlee
Martin Rausch
Oliver Escobar
Jamie Gregory
Susie Townend
Emma Sterky
Zakia Elvang
Lars Klöver
Morten Friis
Mathilde Bouyé
Mads Ejsing

Digidem Lab:

Ali Tabrizi
Anna Sanne öransson
Jonas Linde
Niki Chalusi
Stephanie Toro
Petter Joelsson
Jennie Dielmans

Facilitatorer:

Malin Kennerud
Degmo Daar
Emmanuelle Sylvain
Jonas Linde
Sara Rajabi
Jennie Dielemans
Nathalie Töpperwien
Blom

Azote:

Coralie Legrand
Marie Löf
Jerker Lokrantz

Volontärer:

Vera Storre
Curt Gervich
Lakin Anderson
Astrid Arvidson
Sofia Lindström
Hanna Langeen
Corinna Zeitfogel

Keep In Touch media:

Daniel Josefson
Kristina Berg
Philippa Lokko

We Don't Have Time

David Olsson
Victor Ramos

Enkätfabriken

Daniel Stuesson
Fanny Ekström

Rådstalare

Markku Rummukainen
Naghme Nasiritousi
Mikael Karlsson
Åsa Persson
Lisen Schultz
Anders Wijkman
Åsa Larsson Blind
Sverker Carlsson Jagers
Sven Hunhammar
Jörgen Larsson
Maria Bratt Börjesson
Karolina Isaksson
Bengt Johansson
Anders Roth
Frances Sprei
Annika Nordlund
Åsa Knaggård
Per Elinder Liljas
André Månberger
PM Nilsson

Språkstöd:

Olof Hallgren
Haide Haghani
Marcus Lundstedt
Robert Jonsson
Sheila Shajarian

Journalister

Erica Bjenström
Susanna Edling
Jörn Spolander
Nathan Grossman

Rådsmentorer

Carolina Klüft
Sverker Sörlin

Observatörer, forskare, och följare:

Tatiana Sokolova
Birgit Kopainsky
Frederik Pfeiffer
Laila Mendy
Lauri Rapeli
Simon Niemeyer
Eva Lövbrand
John Abbe
Vera Telemo
Cathrine Skar
My Schüldt
Pia Bak-Fredriksen
Irene Blom
Beatrice Crona

Redaktörskonsult

Tim Mårtensson

Bilagor

Denna rapport har skrivits för att göra Medborgarråd om klimatet så transparent som möjligt. Därmed har vi även sammanställt material som inte varit möjligt att inkludera i denna rapport, och som istället finns tillgängligt online via Stockholm universitets Box, genom denna länk: <https://stockholmuniiversity.box.com/s/dtt2y90wi5fnn3er9ls8ij7tbb82xr1k>

Följande bilagor finns tillgängliga:

Nr.	Namn	Beskrivning av innehåll
#1	Rekryteringsbrev	Det brev som inkluderade i det utskick som gjordes till 7,000 slumpmässigt utvalda personer från Statens personadressregister. Brevet beskrev rådet, dess syfte, och hur man kunde anmäla sitt intresse att delta.
#2	Rekryteringsenkät	Den enkät som de slumpmässigt utvalda personerna fyllde i för att registrera sitt intresse. I enkäten fick respondenten fylla i de uppgifter som sedan användes för att skapa ett representativt råd. Denna enkät beskrivs som ”Enkät #1” vid Enkätundersökningar
#3	Rekrytering och Representativitet	Innehåller de svar som samlades in genom rekryteringsenkäten och visar den relativa fördelningen av olika åsikter och demografiska profiler under rekryteringsprocessens olika skeden, samt vid dess slut. Dokumentet inkluderar även de regler som användes för att välja ersättare i rekryteringens slutskede samt de indata som användes i rekryteringsalgoritmen.
#4	Enkätfabrikens utvärdering	Eftersom rekryteringen måste vara neutral och oberoende genomfördes den av en extern konsult, Enkätfabriken. Detta är den utvärdering som de gjort av rekryteringsprocessen.
#5	Sessionsöversikt	En översikt av Medborgarråd om klimatets sessioner, samt de målsättning, aktiviteter och kunskapsförmedling som ingick i varje session.

#6	Rådstalare	Översikt av Medborgarråd om klimatets rådstalare. Deras presentationer finns tillgängliga att se på hemsidan för Medborgarråd om klimatet: https://fairtrans.nu/medborgarrad-om-klimatet/
#7	Kunskapshäfte	Digital kopia av det kunskapshäfte som sammanställdes och delades ut till rådsmedlemmarna vid rådets första session. Kunskapshäftet innehåller huvudsakligen de korta texter som rådstalarna skrev för att sammanfatta det centrala budskapet i deras presentationer. Häftet innehöll även den följande: • Översikt av rådsprocessen och rådstalarna • Rådets etiska principer • Resurser för välmående • Uppmaningar om man använder sociala medier • Information om Fairtrans och om rådets financiärer • Information om att delta i forskning
#8	Frågor och Svar	Under rådsprocessen samlades frågor in från rådsmedlemmarna. Dessa samlades i ett dokument där de besvarades. Dokumentet designades för att göra det möjligt för rådsmedlemmarna att gå igenom olika svar och citera dessa i deras överläggningar.
#9	Förslag	Det förslag och åtgärder som rådsmedlemmarna sammanställde och bedömde. Bilagan inkluderar det följande: • Rådets gemensamma uttalande • Rådets förslag och åtgärdsförslag, och dess problembeskrivning, bedömning och kommentar. • Resultatet av den omröstning som rådsmedlemmarna genomförde.

#10	Omröstningsdata	Den data som omröstningen resulterade i, och som användes i att skapa den grafik som finns bilaga #9. Inkluderar även de kommentarer som rådsmedlemmarna kunde skriva till varje förslag.
#11	Digidem Labs utvärdering	Rådets sessionsupplägg, genomförande och facilitering designades och utfördes av Digidem Lab. I deras utvärdering beskriver de detta genomfördes, de särskilda utmaningar som Medborgarråd om klimatet innebar, och hur de bemötte dessa utmaningar. För en mer utvärdering, analys och kunskap om rådets genomförande, vänligen kontakta Digidem Lab.
#12	Utvärderingsenkäter	Fyra utvärderingsenkäter som delades med rådsmedlemmarna. Bilagan inkluderar enkätfrågorna, svarstatistik, samt respondenternas kommentarer. För beskrivning av enkäterna, deras resultat samt deras utvärdering av medborgarrådet, se underrubrikerna vid Utvärdering .
#13	Jämförelser mellan enkätsvar i före- och efter-enkäten	Bilagan innehåller figurer som jämför svaren i före- och efter-enkäten.
#14	Resultat från medlemmarnas enkät om rekommendationsutkasten	Resultat från den enkät som skickades ut till medlemmarna den 20/4-24, mellan det tredje och fjärde onlinemötet. Enkäten innehöll sammanfattningar av alla utkast till förslag som de olika grupperna vid den tidpunkten hade tagit fram, samt text som hade genererats inom respektive grupp. Medlemmarna hade möjlighet att rösta om prioriteringsnivån för varje förslag samt lämna kommentarer.